T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI
İÇ MİMARLIK BİLİM DALI

PANDEMİ SONRASI DEĞİŞEN KONUT İŞLEVİNİN MEKÂN ALGISINA BAĞLI ADAPTASYONU ÜZERİNE BİR İNCELEME

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Senanur İNGEÇ

İstanbul, 2022

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI
İÇ MİMARLIK BİLİM DALI

PANDEMİ SONRASI DEĞİŞEN KONUT İŞLEVİNİN MEKÂN ALGISINA BAĞLI ADAPTASYONU ÜZERİNE BİR İNCELEME

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan
Senanur İNGEÇ

Öğrenci No
1908008005

Orcid ID
0000-0002-4178-4935

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Gözde TAŞÇI

İstanbul, 2022

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Pandemi Sonrası Değişen Konut İşlevinin Mekân Algısına Bağlı Adaptasyonu Üzerine Bir İnceleme” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını, patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 25/ 06 /2022

Senanur İNGEÇ

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

18.05.2022

Enstitümüz ***İç Mimarlık*** Anabilim Dalı ***İç Mimarlık*** Programı yüksek lisans öğrencilerinden ***1908008005*** numaralı ***Sena Nur İNGEÇ***'in "Beykent Üniversitesi Eğitim-Öğretim Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak Enstitümüze teslim ettiği ***"Pandemi Sonrası Değişen Konut İşlevinin Mekan Algısına Bağlı Adaptasyonu Üzerine Bir İnceleme"*** konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 17/05/2022 tarih ve 2022/20 sayılı toplantısında seçilen ve On-line toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince 45 dakika süre ile Zoom programı aracılığıyla on-line olarak aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ***"OYBİRLİĞİ"*** ile ***"KABUL"*** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 2 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Gö*** TA***
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Doç. Dr. Şe*** YÜ***
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Na*** MO*** FE***
(Maltepe Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Senanur İNGEÇ
Danışmanı : Dr.Öğr.Üyesi Gözde TAŞÇI
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2022
Alanı : İç Mimarlık
Anahtar Kelimeler : Pandemi, Konut İşlevi, Mekân Algısı

ÖZ

PANDEMİ SONRASI DEĞİŞEN KONUT İŞLEVİNİN MEKÂN ALGISINA BAĞLI ADAPTASYONU ÜZERİNE BİR İNCELEME

2020 yılı itibari ile pandemi halini alan Covid-19 salgını, yalnızca sağlık açısından yarattığı tehdit ile değil, insanların alışık olduğu yaşam formunun ortadan kaldırılması adına da önemli tehditler ortaya çıkarmıştır. En önemlisi, Covid-19 dönemi, insanların yaşamında, sürdürülebilir olduğu düşünülen yaşam unsurlarının da değişimine sebebiyet vermiştir. Bu noktada, spesifik bir örnek olarak değerlendirilebilecek olan yaşam alanları ve mekânın değişimi ve dönüşümü, son derece önemli bir farklılığa işaret etmektedir.

Pandemi ile birlikte bireyler, içerisinde bulundukları alanın değişimi açısından farklı düşünce tarzları benimsemeye başlamışlardır. Mekânın dönüşümü açısından, alışık oldukları alan tasarımının ve mimarinin dışına çıkan bireyler, bu şekilde, kendilerine, özellikle fayda sağlayacak türden bir değişimi amaçlamışlardır. Bireyler, pandeminin yaratmış olduğu yaşamsal düşünce değişimi ve yenilik arayışları ile birlikte psikolojik etmenlerin ekseninde, konutlarında değişim gerçekleştirmeye çalışmışlardır.

Çalışmanın birinci, ikinci ve üçüncü bölümünde literatür araştırması yapılmıştır. Dördüncü bölümünde ise İstanbul'un Kağıthane ilçesinde bulunan bir sitede anket çalışması yapılmıştır. Sitenin mimari kat planları yeniden çizilerek çalışmaya eklenmiştir. Daha sonra elde edilen anket sonuçları hazırlanan grafikler ile değerlendirilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise elde edilen sonuçlara göre bir konut önerisi ve farklı kullanım tipleri sunulmuştur.

Name and Surname : Senanur İNGEÇ
Supervisor : Dr. Lecturer Gözde TAŞÇI
Degree and Date : Master, 2022
Major : Interıor Archıtecture
Key Word : Pandemıc, Residential Functıon, Space Perceptıon

ABSTRACT

AN INVESTIGATION ON THE ADAPTATION OF THE HOUSING FUNCTION THAT HAS CHANGED AFTER THE PANDEMIC BASED ON THE PERCEPTION OF SPACE

The Covid-19 epidemic, which has become a pandemic as of 2020, has created important threats not only with the threat it poses to health, but also for the elimination of the life form that people are accustomed to. Most importantly, the Covid-19 period has also caused a change in life elements that are thought to be sustainable in people's lives. At this point, living spaces and can be considered as a specific example, point to an extremely important difference. With the pandemic, individuals have begun to adopt different ways of thinking in terms of the change in the area they are in. In terms of the transformation of the space, individuals who go beyond the space design and architecture they are accustomed to aim for a kind of change that will especially benefit them in this way. Individuals have tried to make changes in their dwellings on the axis of psychological factors, along with the change of vital thought and search for innovation that the pandemic has created.

In the first, second and third parts of the study, literature research was conducted. . In the fourth part, a survey was conducted on a site located in Istanbul's Kağıthane district. The architectural floor plans of the site were redrawn and added to the study. Then, the results of the survey were evaluated with the prepared graphics. In the last part of the study, a housing proposal was presented according to the results obtained.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZ

ABSTRACT

ŞEKİLLER LİSTESİ iii

KISALTMALAR v

SÖZLÜK vi

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

PANDEMİ DÖNEMİNDE DEĞİŞEN SOSYAL YAŞAM

1. PANDEMİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GENEL ETKİLERİ 6

1.1. Toplumsal Anlamda Covid-19 Salgınının Algılanma Biçimi 7

1.2. Pandemi Döneminde Sosyal Değişim ve Çatışma 9

1.3. Pandemi Döneminde Değişen Yaşam Şartları 10

1.4. Pandemi Döneminde Değişen Yaşam Alanları 12

İKİNCİ BÖLÜM

KONUTLARDA İÇ MEKÂN TASARIMI

2. GENEL OLARAK İÇ MEKÂN TASARIMI 14

2.1. Konutlarda İç Mekân Algısı 16

2.2. Konutlarda İç Mekân Tasarımını Şekillendiren Unsurlar 17

2.3. Toplumsal Koşullar ve Konut Tasarımı 18

2.4. Konutlarda İç Mekân Tasarımı ve Konsept Etkisi 21

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PANDEMİ İLE BİRLİKTE DEĞİŞEN KONUT TASARIMI ANLAYIŞI

3. PANDEMİ VE İNSAN PSİKOLOJİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 22

3.1. Pandemide Birey-Konut İlişkisi 23

3.2. Pandemi Sürecinde Bireylerin Mekân Algısındaki Değişimler 25

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA

4. PANDEMİ SONRASI KONUTLARDA MEKAN ALGISINA BAĞLI DEĞİŞİKLİKLER ÜZERİNE YAPILAN BİR İNCELEME 27

4.1 Çalışmanın Yapıldığı Sitenin İncelenmesi 28

4.2 Anket Sorularının İncelenmesi 35

4.3 Analiz Sonuçları / Genel Değerlendirme 36

4.4 Konut Yerleşim Düzeni ve Kullanım Önerileri 58

4.4.1. Güncel Konut Yerleşim Düzeni Önerisi 59

4.4.2. Esnek Sistem Tasarımlarının Konutlara Uygulanması 61

4.5. Öneri Konut Planında Esnek Sistem Uygulaması 65

4.6. Öneri Konut Planının Renk - Doku - Işık Açısından İncelenmesi 68

SONUÇ 75

KAYNAKÇA 77

EKLER 83

Ek-1 Pandemi ve Konut İşlevi Başlıklı Anket Çalışması 83

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 1: İskandinav Toplumsal Yaşam Algısına Uygun Olarak Tasarlanmış Olan Bir İç Mekân Örneği 15
Şekil 2: Yumuşak, Sıcak Öğelerle Oluşturulmuş Mekân Ve Sert Soğuk Öğelerle Oluşturulmuş Bir Mekân Örneği..... 17
Şekil 3: Black Brick Villası / İran..... 20
Şekil 4: Başak Konutları Sitesine Ait Oyun Parkı, Ortak Alan, Blok Görselleri 28
Şekil 5: Başak konutları vaziyet planı. 29
Şekil 6: A Blok Kat Planı 31
Şekil 7: B Blok Kat Planı..... 32
Şekil 8: C Blok Kat Planı..... 33
Şekil 9: D Blok Kat Planı 34
Şekil 10: Birinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik 36
Şekil 11: İkinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik..... 37
Şekil 12: Üçüncü Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik..... 38
Şekil 13: Dördüncü Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik 39
Şekil 14: Beşinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik 41
Şekil 15: Altıncı Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik 42
Şekil 16: Yedinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik..... 43
Şekil 17: Sekizinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik. 45
Şekil 18: Dokuzuncu Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik..... 46
Şekil 19: Onuncu Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik..... 48
Şekil 20: On Birinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik 50
Şekil 21: On İkinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik..... 51
Şekil 22: On Üçüncü Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik..... 52
Şekil 23: On Dördüncü Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik 53
Şekil 24: On Beşinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik 54
Şekil 25: On Altıncı Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik 55
Şekil 26: On Yedinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik..... 56
Şekil 27: On Sekizinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik 58
Şekil 28: Öneri Mimari Kat Planı..... 60

Şekil 29: Günün Farklı Zaman Dilimlerinde Kullanıma İmkan Veren Esnek Modüler Sistem 62
Şekil 30: Esnek Mobilyanın Kullanıldığı Bir Mekân Örneği. 63
Şekil 31: Mevcut Kat Planı İçin Esnek Sistem Uygulaması 64
Şekil 32: Esnek Sistem Uygulaması İle Tasarlanmış Daire Planında, Toplanabilir Duvarların Gösterimi 66
Şekil 33: Esnek Sistem Uygulaması İle Tasarlanmış Daire Planında, Esnek Mobilya Gösterimleri 68
Şekil 34: Öneri Konut Planı Salon Render Çalışması. 69
Şekil 35: Öneri Konut Planı Toplanabilir Duvar Render Çalışması. 70
Şekil 36: Öneri Konut Planı Mutfak Render Çalışması. 71
Şekil 37: Öneri Konut Planı Genç Yatak Odası Render Çalışması 72
Şekil 38: Öneri Konut Planı Ebeveyn Yatak Odası Render Çalışması 73
Şekil 39: Öneri Konut Planı Ebeveyn Yatak Odası Render Çalışması 73
Şekil 40: Öneri Konut Planı Ebeveyn Yatak Odası Render Çalışması 74

KISALTMALAR

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurum

SÖZLÜK

Algı: Psikoloji ve bilişsel bilimlerde duyusal bilginin alınması, yorumlanması, seçilmesi ve düzenlenmesi anlamına gelir. Algı, duyu organlarının fiziksel uyarılmasıyla oluşan sinir sistemindeki sinyallerden oluşur.

Mekân: Yer, bulunulan yer, ev, yurt ve uzay anlamlarına gelmektedir.

Pandemi: Pandemi, dünyada birden fazla ülkede veya kıtada, çok geniş bir alanda yayılan ve etkisini gösteren salgın hastalıklara verilen genel isimdir.

GİRİŞ

Pandemi; bir hastalığın bir kıta ya da birkaç ülke üzerinde aynı anda yaygın şekilde görülmesi, büyük salgın anlamına gelmektedir (TDK, 2022). Covid-19 virüsünün hayatımıza girmesiyle birlikte tüm dünyada normal hayat standartlarımızda değişiklikler olmuştur. En basit tanımıyla barınma ihtiyacımızı karşıladığımız konutlar pandemi sürecinde farklı işlevleri bünyesine sığdırmak zorunda kalmıştır.

Konutlar, bu noktada, bireylerin değişim algısının temelinde yer alan önemli bir unsur olmuşlardır. Günün büyük bölümünü dışarıda geçiren insanlar, hiç beklemedikleri bir şekilde uzun zaman dilimlerini evlerinde geçirmeye başlamıştır. Üstelik gün içinde yaptıkları tüm faaliyetleri evlerinde hayata geçirmeye çalışmışlardır. Bu duruma modern konut şartlarında yaşayan insanlar hazırlıksız yakalanmıştır. Metropol şehirlerdeki modern tarzda inşa edilmiş apartman daireleri, rezidanslar, toplu konutlar pandemi sürecinin etkisiyle yeniden algılanmıştır. Daha önce fark edilmeyen veya konutlarda rahatsızlık duyulmayan durumları pandemi süreci ortaya çıkarmıştır. Farklı fonksiyonların bir arada bulunmasına olanak sağlaması beklenen yeni konut tasarımlarının yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu tez çalışması ile konutlarda yenilenen mekân algısının doğurduğu güncel ihtiyaçlar ve beklentiler tespit edilip, yeni konut tasarımı ve kullanımı önerisi ortaya koymak amaçlanmıştır.

Bireylerin pandemi ile birlikte başlayan mekânsal değişim ve dönüşüm isteği, bu çalışmanın oluşturulmasına da temel teşkil etmiştir. Buna göre bireyler, mevcut, içerisinde bulundukları yapının ortaya çıkarmış olduğu değişim baskısı ve yaşamlarında yeni bir yol haritası belirleme düşüncesi ile mekânlarında değişikliğe giderken, bu durumun, tasarım açısından yarattığı etkiler, incelenmeyi gerektirmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, pandemi sonrası değişen konut işlevinin mekân algısına bağlı adaptasyonuna dair bir araştırma gerçekleştirmektir. Pandemi süreci ile birlikte bireylerin yaşamlarında söz konusu olan değişimler, birçok farklı alanda kendisini göstermiştir. Özellikle de bireyler, pandemi döneminde yaşanan kısıtlamalar neticesinde, yaşamlarını sürdürdükleri mekânlar içerisinde daha fazla vakit geçirmeye

başlamışlardır ve bu durum, bireylerin yaşam ve mekân algısını değiştirmeye başlamıştır. Özellikle de mekânın, bireylerin yaşamında ve zihninde bulunan yeri, önemli bir değişime uğramıştır. Bireyler, artık yaşamlarında, daha fazla vakit geçirdikleri mekânlarda değişiklik yapma gereği duymaktadırlar. Pandeminin yarattığı psikolojik etmenler de göz önünde bulundurulduğunda, bu davranış, evlerinde karantinada kalan tüm bireyler için belirli oranda etkili olan bir durumu ifade etmektedir. Öte yandan, bireyler, içerisinde bulundukları duruma, büyük ölçüde adapte olmak adına yaşam mekânlarında kendilerini daha iyi hissettirecek değişimler gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Bu değişim, yaşam alanlarının bazı kısıtları nedeniyle her zaman beklentiler dahilinde olmasa da bireyler, pandeminin yarattığı olumsuz havanın dağılması adına, içerisinde bulundukları durumu iyileştirmek adına, mekânlarında, ortamlarında ve onları şekillendiren unsurlarda değişikliklere gitmeye çalışmışlardır.

Bir başka açıdan bakıldığında, pandemi bireylerin konutun yaşamlarındaki işlevine dair algılarında da değişime yardımcı olmuştur. Bireyler, artık evlerini yalnızca bir ihtiyaç, sıradan yaşam alanı ya da herhangi bir faaliyet alanı olarak görmemektedirler. Pandemi döneminde evleri ile çok fazla vakit geçirmiş olmak, bireylerin yaşamlarında son derece köklü değişikliklere neden olmuş ve bireylerin evleri ile yaşamlarının beklentilerini bütünleştirmelerine sebebiyet vermiştir. Bu tür bir bütünleşme, ruhsal açıdan bireylerin evleri ile olan etkileşimlerinin daha hassas bir noktaya gelmesine de yardımcı olmuştur. Bu şekilde, bireyler pandemi ile birlikte evlerini yaşamlarının rutin değil, duygusal bir parçası haline getirerek onu şekillendirmeye başlamışlardır. Bu çalışmanın da amacı, pandemi ile birlikte bireylerin, yaşamlarında söz konusu olan değişimlerin, yaşadıkları mekânlara olan tasarımsal yansımalarını araştırmaktadır.

Araştırmanın Kapsamı

Pandemi dönemi, bireylerin, bir mekâna dair görüşlerini, beklentilerini, algılamalarını, hoşnutsuzluklarını ve tasarıma dair algılarını, önemli ölçüde değiştirmiştir. Sağlık, sürecin önemli bir boyutu olmakla birlikte, ferah yaşam açısından da pandemi, mekânların tasarımı açısından, önemli bir değişim yaratmıştır.

Gök (2021, s. 586-587) konuya dair yapmış olduğu araştırmasında, pandemi ile birlikte yaşam alanı ve mekân algılamalarının, sağlık güvenliği ve çevresel sürdürülebilirlik unsurlarına çok daha odaklanan bir hale geldiğini tespit etmiştir. Araştırmacının tespitlerine göre bireyler, öncelikli olarak içerisinde bulundukları yaşam alanlarının virüsler başta olmak üzere diğer sağlığı tehdit eden unsurlardan arındırılmasının yeni mekân anlayışlarının temeli olduğunu ortaya koymaktadırlar. Bununla birlikte, yaşamın değerinin daha iyi anlaşılmaya başlanmış olması, bireylerin yaşam kadar içerisinde bulundukları mekân ve çevrenin de değerini bilmelerini sağlamıştır.

Öte yandan, pandemi sürecinde gerek kişisel yaşam alanları gerekse de kamusal yaşam alanları adına, tasarım hususu önemli bir noktaya gelmiştir. Özellikle de pandemideki karantina süreçlerinde, bireylerin kamu alanlarını tecrübe etmekten geri kalmaları neticesinde, daha nitelikli bir kamusal mekân inşası konusunda isteklerin bulunduğu ve geçmişte çok fazla dikkati çekmeyen hususların, mevcut süreçte, daha fazla dikkat çekmeye başladığı anlaşılmaktadır.

Givli ve Yılmaz (2022, s. 143-144), farklı demografik niteliklere sahip bireyler üzerinde, pandeminin kamusal mekân kullanımlarına etkisine ve güncel mekânsal oluşumlara dair bir araştırma gerçekleştirmişlerdir.

Araştırmacıların katılımcılardan topladıkları anket cevaplarına bakıldığında, katılımcılar için hem sağlık hem güvenlik hem de sürdürülebilirlik açısından, kamusal mekân oluşumlarının ve tasarımlarının değişiminin elzem olduğu görüşünün yaygınlığı dikkati çekmektedir. Bu görüş ile birlikte katılımcılar, değişen yaşam şartlarına uygun olmayan bir mekânsal tasarımın, kendileri ve gelecek nesiller için uygun olmadığını düşünmektedirler.

Pandeminin, mekânsal dönüşüm ve tasarım algılamalarındaki farklılıklar açısından, bireylere en fazla etki etmiş olduğu husus, kendi yaşam alanlarını, köklü bir şekilde değiştirme konusundaki istekli tutumlarıdır. Bu şekilde, karantina ve kısıtlamalar nedeni ile evlerinde daha fazla zaman geçiren bireyler, kendi, özel yaşam alanlarına çok daha fazla odaklanmak sureti ile kendilerine yeni mekânlar tasarlamaya çalışmışlardır.

Yüksel (2022, s. 88; s. 90), araştırmasında, pandemi ile birlikte bireylerin, karantina süreçlerini yaşadıkları dönemlerde, evlerinin içerisindeki alanları ve yapıları, nasıl daha fazla fonksiyonel kullanabilecekleri konusunda bir fikir yürütmeye çalıştıklarını tespit etmiştir. Araştırmacı, bireylerin pandemi döneminde, mümkün olduğunca etkili bir biçimde, yaşadıkları alanı kullanabilmek adına yeni tasarımlar geliştirdiklerini ve bu tasarımlarının, evlerindeki tüm alanları aktif bir şekilde kullanmak adına oluşturulduğunu gözlemlemiştir. Bireyler, karantina döneminde, içerisinde yaşadıkları mekânda daha fazla zaman geçirmeleri ile birlikte söz konusu mekânın her bir noktasını kendileri için daha kullanılabilir, daha nitelikli ve daha işlevsel hale getirmeye çalışmışlardır.

Pandemi dönemi ve sonrasında konut ve mekânsal algıya dair yapılan tüm araştırmalarda psikolojik olarak ortaya çıkan etmenler ortak olarak ele alınmış ancak bunun tasarımsal açıdan nasıl şekillendiği üzerinde, spesifik olarak daha fazla araştırma yapılmasına gerek duyulmuştur. Bu tez çalışması da söz konusu eksikliği tamamlamak üzere pandemi dönemi ve sonrasında konut ve mekânsal algıya tasarımsal açıdan nasıl yaklaşıldığı üzerine odaklanmaktadır. Bu yönüyle, çalışmanın pandemi sonrası konut-mekân algısına dair literatüre önemli katkısı olacaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada, veri toplama aracı olarak anket yöntemi benimsenmiştir. Bu vesile ile yüz yüze olarak uygulanan anket çalışması neticesinde elde edilen bulgular, araştırmanın sonunda analiz edilmiştir. Açık uçlu sorulardan oluşan anketin, anketi gerçekleştiren kişi ile katılımcıları arasındaki görüşmelerde doldurulması ve sonuçlarının çalışmaya aktarılması söz konusudur. Bu yöntemle, katılımcıların yanıtları çalışmanın sonucunu yönlendirmiştir.

Araştırmada, İstanbul'un Kağıthane ilçesinde yer alan Başak Konutları sitesinde oturan site sakinleri ile pandemi ve konut işlevi başlıklı anket çalışması yapılmıştır. Site sakinleri ile yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak, pandeminin mekân algıları üzerindeki etkisi, pandemi sürecinde evlerinde hangi olumsuzlukları gördükleri, evlerinde ne gibi değişiklikler yaptıkları ve ileri beklentilerinin ne olabileceği tespit edilmiştir. Anket çalışması, site yönetiminden alınan mimari kat planları ile desteklenmiştir. Toplamda 100 kişi ile yapılan anket cevapları çubuk

grafikler ile analiz edilmiştir. Anket analizi yapılırken katılımcılar arasında sınıflandırma yapılarak, 120 m^2 3+1, 100 m^2 3+1, 80 m^2 2+1 ve 67 m^2 2+1 daire tiplerinde oturan kişilerin cevapları ayrı olarak incelenmiştir. Oluşturulan gruplandırma sayesinde, site sakinlerinin farklı ihtiyaç ve deneyimleri incelenmiştir.

Bu yöntem sonucunda mekânsal boyutların mekânsal algılamaya etkisi de analiz edilebilmiştir. Ek olarak, konut kullanıcılarının algısında mevcut konut tiplerindeki kısıtlamaların neden olduğu sınırlı tasarımsal revizyon olanaklarına, ek öneriler geliştirilmiştir.

Birinci Bölüm

PANDEMİ DÖNEMİNDE DEĞİŞEN SOSYAL YAŞAM

Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid - 19 salgını sebebiyle, Dünya Sağlık Örgütü tarafından ilan edilen pandemi süreci, yaşam alanlarımızda ve sosyal yaşantımızda birçok değişikliği beraberinde getirmiştir. İnsanların beklemediği bir anda yakalandığı bu salgın dönemi; psikolojik, sosyal, siyasi birçok çatışmaya sebep olmuştur. bu süreci herkes farklı şartlarda yaşamış ve farklı düzeylerde etkilenmiştir. Çalışmanın bu bölümünde, pandeminin insanların hayatında neleri değiştirdiği yakından incelenmiştir.

1. PANDEMİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GENEL ETKİLERİ

2019 yılının sonunda, Çin'de tespit edilen ve o zaman dilimi için menşei ile birlikte etkileri tam olarak bilinemeyen zatürre vakaları, DSÖ'nün, 2020 yılının başındaki tespitleri ile birlikte tüm dünyaya, bir yerel salgın olarak duyurulmuştur. Covid-19 olarak adlandırılan salgın, Çin'den ortaya çıkışından sonraki süre zarfı içerisinde, dünya geneline yayılmaya başlamış ve üç aylık bir zaman dilimi içerisinde pandemi halini almıştır (Budak ve Korkmaz, 2020, s. 66).

Pandeminin varlığı ile birlikte ortaya çıkan olumsuz tablo, genel olarak değerlendirildiğinde, bireylerin dünya genelinde fiziksel temas kurmamaları gerektiği konusunda uyarılarda bulunulmuştur. Bu şekilde literatüre geçen sosyal mesafe ve sosyal izolasyon kavramları, bireylerin birbirlerinden uzak kalmaları sureti ile pandeminin yayılım hızının azaltılmasına odaklı olarak ortaya çıkmıştır. Pandeminin ilk dönemlerinde, sürecin kontrol altında tutulması adına herhangi bir güçlü aşı ya da tedavi yönteminin var olmaması, enfeksiyonun etkilerinin hızlı bir şekilde artış göstermesine neden olmuştur. Söz konusu enfeksiyonun ölümcül etkileri nedeni ile dünya genelinde, neredeyse tüm siyasi, ekonomik, askeri ve sosyal faaliyetlerin durdurulduğu görülmüştür (Buluk ve Eşitti, 2020, s. 287).

Birçok dünya ülkesi, sorunun boyutlarının tırmanmaması adına, diğer ülkelerden daha yoğun ve daha güçlü önlemler almak sureti ile soruna kalıcı çözümler üretmeye çalışmışlardır. İzolasyon uygulamalarının yaygınlaştığı ülkelerden biri olarak Türkiye, hastalığın semptomlarını farklı şekillerde gösteren bireylere karşı yoğun önlemlerin alındığı bir süreç yaşamıştır. Özellikle de kamu kuruluşları, Türkiye

ve diğer ülkelerde, izolasyon süreçlerinin yoğun ve katı bir şekilde uygulanarak hastalığın yayılım hızının azaltılmasına çalışmışlardır (Sarıman ve Mutaf, 2020, s. 139-140).

Salgının yaratmış olduğu etkilerin yıkıcılığı ve ölümcül olması nedeniyle, hükümetler, süreç ile ilgili önlemleri ele alırken, bilimsel veriler ışığında ancak ülke ekonomisine de zarar vermeyecek şekilde, insan yaşamının devamlılığını ön plana çıkarmışlardır. Özellikle de hastalığın insan yaşamına olduğu kadar toplumsal bütçelere olan tehdidi, hükümetlerin, konunun bu tarafına daha fazla odaklanmalarına sebebiyet vermiştir. Birçok ülkede, sağlık sistemlerinin, gözle görülür bir çöküş yaşamış olduğu pandemi sürecinde, sağlık uygulamaları ve harcamaları konusunda, önlemlerin ne denli yüksek düzeyli olarak alınması gerektiği konusunda da bir fikir birliği oluşmuştur (Varol ve Tokuç, 2020, s. 580).

Pandemi döneminde, çok sayıda insanın yaşamını yitirmiş olması ve toplumun, hayatta kalma konusunda ciddi zorluklar ve engeller ile karşılaşması neticesinde, devletlerin, süreç içerisindeki rolünün önemi de artmıştır. Sağlık hizmetlerinin nitelikli bir şekilde gerçekleştirilmesi ve nitelikli sağlık hizmetlerinin sunumunun artan önemi ile birlikte bu konuda önemli etkisi olduğu görülen devlet yönetimleri, salgının kontrol altına alınması adına önemli bir mesai harcamışlardır (Cansever, 2021, s. 90).

1.1. Toplumsal Anlamda Covid-19 Salgınının Algılanma Biçimi

Pandemi süreci, toplumsal anlamda algılama ve yaşam şekillerinin, köklü bir şekilde değişimine sebebiyet vermiştir. Bu şekilde, salgın, bireylerin, rutin yaşam formlarının değişimini ve yeni ortaya çıkan bu zorlu yaşam formunu benimsemesini zorunlu hale getirmiştir. Özellikle de psikolojik anlamda süreçten son derece olumsuz etkilenen bireyler, geçmiş dönemlerindeki yaşam şartlarının arayışı ve özlemi ile birlikte bir yokluk duygusu yaşamaya başlamışlardır ve bu durum, pandemi ile birlikte yalnızca fiziksel sağlığın değil, zihinsel ve ruhsal sağlığın da bozulmasına neden olmuştur (Ahmadi, 2020, s. 67).

TÜBİTAK tarafından gerçekleştirilen ve salgının toplumsal etkilerinin araştırıldığı çalışmada, bireylerin salgını bir sağlık tehdidi olarak gördükleri kadar, kendileri ve yaşamlarının devamı için ciddi bir stres unsuru olarak da gördükleri

anlaşılmaktadır. Bireyler, mevcut yaşamlarındaki stres yükü ile birlikte, salgının yarattığı yaşamı kaybetme tehdidini de yeni bir stres unsuru olarak algılamaktadırlar. Bu şekilde, pandemi bireyleri doğrudan ve fiziksel olarak etkilemese bile ruhsal ve psikolojik olarak yarattığı olumsuz etkiler ile birlikte bireylerin yaşamlarına zarar vermiştir. Süreç içerisinde, pandeminin yaratmış olduğu stres, gündelik yaşam koşullarının kötüleşmesinden insan ilişkilerinin kötüleşmesine; gelecek odaklı korkuların derinleşmesinden yalnızlık hissinin yerleşik hale gelmesine kadar birçok farklı endişe unsurunun ortaya çıkışına sebebiyet vermiştir (TÜBİTAK, 2021, s. 69-76).

Toplumsal olarak pandeminin insanlar nezdinde yaratmış olduğu olumsuz yöndeki algılamalarını, aşağıdaki unsurlar dahilinde değerlendirmek mümkündür (Karataş, 2020, s. 6-7; Ataman vd., 2021, s. 237-238):

- Sevdiklerinin kaybı ile birlikte bireyler, kendi yaşamlarına dair endişe duymakta ve salgını, toplu olarak bir yok oluş olarak görmektedirler.
- Sadece sağlık olarak ve fiziksel anlamda bir gerileme söz konusu olmamakta, iş, sosyal yaşam ve satın alma gücünün gerilemesi vb. konuların yerleşik bir hal alacağı düşüncesi hâkim olmaktadır.
- Bireylerin, kişisel sağlık sorunları olmasa da çevrede gördükleri imgeler, hastalanma endişesi ile konunun, bir takıntı haline gelmesine sebebiyet verebilmektedir.
- Sağlık dışında, iş ve diğer finansal unsurlar ile ilgili kayıplar, bireylerin, salgını, çok boyutlu bir sorun olarak değerlendirmelerine sebebiyet vermektedir.
- Bireylerin, iletişim konusundaki sorunları ve eksiklikleri yerleşik ve kalıcı bir sorun olarak görmeleri dayanışma odaklı bir toplum yapısının oluşmasına engel teşkil etmektedir.
- Salgının, hayatın yerleşik bir parçası olacağı yönündeki yerleşik düşünce, umutsuzluk duygusunun da yerleşik hale gelmesini ve bu şekilde, bireylerin, birbirlerine, bu umutsuzluğu, temel duygu olarak göstermelerine sebebiyet vermektedir.

Yukarıda sıralanan unsurlar göz önünde bulundurulduğunda, pandeminin etkisi ile birlikte bireylerin, yakın geçmişte, rutin davranışlarının ortadan kalkmak durumunda olması nedeni ile negatif bir ruh hali içerisinde oldukları ve bundan uzaklaşamadıkları anlaşılmaktadır. Bu durumun ortaya çıkışında, pandemi ile mücadelenin mümkün olmayacağına dair yerleşik hale gelen görüşlerin önemli bir etkisi bulunmaktadır.

1.2. Pandemi Döneminde Sosyal Değişim ve Çatışma

Pandemi, beraberinde sosyal anlamda köklü değişimleri de getirmiştir. Geçmiş yıllarda, yaşanan sorunların çözümü açısından devlet yönetimleri ile etkileşim içerisinde olmak sureti ile süreci yönetmek arzusunda olan toplum, pandemi sürecinde yaşanan karmaşa ve hissedilen yalnızlık duyguları ile birlikte kendi yol haritasını kendisi belirlemek zorunda kalmıştır. Pandeminin ortaya çıkardığı sosyal düzen bozukluğu, geçmiş dönemde birlikte hareket etme arzusunda olan bireylerin, bu duygularından zamanla uzaklaşmalarına sebebiyet vermiştir. Bu tür bir hissiyat, toplumsal dayanışma duygusuna da zarar vermiştir (Archibong, Annan ve Ekhator-Mobayode, 2020, s. 2).

Sosyal olarak yaşanan değişim açısından, pandemi döneminin en ciddi ölçekli sorunu bilgi paylaşımı konusudur. Bireylerin, birbirleri ile nitelikli bilgi paylaşımı konusunda özen gösterdikleri bir dönemden, pandemi ile birlikte bu konuda özensiz davranılan bir döneme geçiş olmuştur. Özellikle de pandeminin etkileri ve ortaya çıkardığı tablo konusunda sağlıklı bilgi akışının söz konusu olmaması, süreç ile ilgili olarak bireylerin kendi başlarına ve doğruluğu tartışılan bilgileri edinmeye odaklı olarak hareket etmelerine sebebiyet vermiştir. Bu şekilde, edindikleri eksik ve yanlış bilgileri birbirlerine aktaran bireyler, bu sayede ciddi bir bilgi hasarına da neden olmuşlardır (Dizdaroğlu, 2020, s. 3-7).

Sosyal anlamda, pandemi döneminin önemli değişim unsurlarından ve sorunlarından biri olan husus ise çatışmadır. Genel olarak pandemi döneminde, bireylerin birbirleriyle çatışmalarına sebebiyet veren unsurları aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür (Bekaroğlu ve Yılmaz, 2020, s. 577-578; Yüncü ve Yılan, 2020, s. 376-379; Savi-Çakar ve Uzun, 2021, s. 163-165):

- Özellikle, sağlık çalışanları temelinde, yaşanan salgın ve kriz ortamı, yaşamsal dengeleri bozmuş, bireylerin anlaşmazlıklarını tetiklemiştir.
- Salgının yayılmasını engellemek adına, bireylerin yarattığı kısıtlılıklar, zaman içerisinde insan ilişkilerinin gerilmesine ve kopmasına neden olmuştur.
- Çocuklar, ergenler ve ebeveynler arasındaki anlaşmazlıkların boyutları sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda tırmanmıştır.
- Ticari ilişkilerin sekteye uğraması neticesinde, ticari ortaklıkları olan bireyler arasında, ticari ilişkileri sonlandıracak nitelikte tartışmalar yaşanmıştır.
- Eğitim süreçlerinin sekteye uğraması neticesinde, öğrencilerin eğitim faaliyetlerindeki aksamalar, psikolojik olarak gelecek öngörülerinin gerilemesine ve çevreleri ile olan etkileşimlerinin, çatışma odaklı hale gelmesine sebebiyet vermiştir.
- İşsizlik, geçim zorlukları vb. finans temelli sorunlar neticesinde, bireylerin aile ve çevre yaşamlarının, onarılması zor hasarlar gördüğü fark edilmiştir.

Sıralanan unsurlara bakıldığında, pandemi döneminde, sosyal anlamda yaşanan değişimlerin ortaya koymuş olduğu tabloda çatışma, anlaşmazlık ve gerginlik unsurlarının fazlasıyla ön plana çıktığı görülmektedir. Bu şekilde, alışılageldik şekilde standartlarda yaşayan toplumun fertlerinin, bu standartların gerisinde kalmaları ya da bu hususta tehditler ile karşılaşmaları neticesinde gözle görülür bir gerginlik ortamı oluşmuştur.

1.3. Pandemi Döneminde Değişen Yaşam Şartları

Pandemi dönemi ile birlikte bireylerin yaşamlarına dahil olan karantina ve birçok mekâna, sosyal alanlara erişim engelleri, kuşkusuz bireylerin yaşamlarında köklü bir değişime sebebiyet vermiştir. Bireyler, bu süreçte rutin olarak gerçekleştirdikleri eylemlerin gerisinde kalmışlar ve kendilerini aslında hiç istemedikleri ya da hiç kabullenmedikleri bir yaşamın içerisinde bulmuşlardır. Özellikle iş ve eğitim yaşamında belirli bir rutini bulunan bireyler, pandemi ile birlikte

sıklık evde vakit geçirmek durumunda kalmalarından ötürü, ciddi anlamda psikolojik bir yük ile karşı karşıya kalmışlardır (Güven, 2021, s. 7).

Bireylerin, pandemi sürecinde yaşamları adına en büyük değişim unsuru, sosyoekonomik alandaki konular olmuştur ve bu konuların hemen hepsi, bireylerin kaygı konusunda ciddi sorunlar yaşamalarına sebebiyet vermiştir. Finansal anlamda yaşanan ciddi sorunlar, sahip olunan birçok fırsatın kaybedilmesi, sosyal ilişkilerin sekteye uğraması, gelecek adına parlak bir haberin ya da umut verici bir gelişmenin yaşanmaması vb. durumlar, bireylerin kendileri için yeni bir yaşam formatı oluşturmalarının yolunu açmış, ancak bu konuda her bireyin başarılı olamadığı görülmüştür; birçok birey, kaygı problemleri ile birlikte pandeminin sosyoekonomik olumsuz etkilerini daha derin olarak yaşamışlardır (Cerrah ve Dilmaç, 2022, s. 68).

Pandemi sürecinde önem arz eden ve bireylerin yaşamlarını değiştirerek olumsuz etkileyen unsurların en önemlisi ise yeni şartlara uyum sağlamaya çalışırken, salgından etkilenerek toplumdan izole olmak zorunda kalmak olmuştur. Sürecin, bireyler üzerindeki etkilerini, aşağıdaki unsurlar ile değerlendirmek mümkündür (Çırak 2021, s. 8-9):

- Bulaşma korkusundan veya riskinden dolayı bakıma muhtaç bireylere bakım desteği reddetme durumu.
- Hastalanma korkusu ve bağlantılı olarak yaşanan ölüm korkusu
- İşsiz kalma veya karantinadan dolayı çalışamama korkusu.
- Karantina koşullarından dolayı bireyin kendisini yalnız, sıkıntılı ve çaresiz hissetmesi.
- Karantina veya kısıtlamalardan kaynaklı olarak bakım verenlerden ve sevdiklerinden ayrı kalma korkusu.
- Sağlık kuruluşlarına başvurmaktan çekinme.
- Toplum tarafından damgalanma veya temaslı olarak değerlendirilme korkusu.

Başka bir açıdan değerlendirildiğinde, ortaya çıkan tabloda, belirli bir kesimin evlerinde pandemiyi geçirmiş olmalarına karşın, belirli bir kesimin zorlu ve riskli şartlar altında çalışmaya devam etmesi toplumsal bazda bir ayrımı da beraberinde getirmiştir. Her ne kadar virüs karşısında alınan önlemler zaman içerisinde bireylerin daha olumlu düşünmeleri adına önemli bir destek unsuru yaratmış olsa da genel perspektifte, bireylerin yaşam doyum ve mutluluk düzeylerinin son derece gerilemiş oldukları görülmektedir. Bu durum, bireylerin olumlu gelişmeler olacağına dair inanışlarını köreltirken, onların yaşamlarını sürdürebilmeleri adına yeni arayışlara yönelmelerine de sebebiyet vermiştir (Ergün ve Sakız, 2021, s. 1682-1683).

1.4. Pandemi Döneminde Değişen Yaşam Alanları

Pandemi süreci kısıtlamalarla birlikte, evleri insanların en önemli yaşam alanı haline getirmiştir. Hatta, pandemi süreci ile birlikte evlerin, insanlar için zorunlu birer yaşam alanı haline geldiğini görmek mümkün olmuştur. Fakat bu durum, eşitsizlik tartışmalarını da beraberinde getirmiştir. Buna göre sosyoekonomik anlamda zor durumda olan bireylerin, yaşamlarını sokakta ya da işyerlerinde çalışarak sürdürmelerine karşın, önemli bir kesimin, korunaklı bir şekilde yaşamlarını evlerinde sürdürmeleri dengeden yoksun bir pandemi önlemleri silsilesini işaret etmiştir. Böylelikle, bireylerin yaşamında rutin olan ev, iş, okul vb. alanların günlük ziyaretleri farklılaşmış ve bu durum sosyoekonomik anlamda bir karmaşaya sebebiyet vermiştir (Karadaş ve Ekinci, 2021, s. 1589-1591).

Yine, pandemi dönemi ile birlikte yaşanan karantina süreçleri, bireylerin sosyal yaşamlarını kısıtlarken, sosyalleşmek adına geçmişte tercih edilen mekânların yerini evlerin aldığı görülmektedir. Kısıtlamaların azalması ile birlikte ekonomik anlamda yaşanan sorunların da etkisi ile birlikte bireyler, daha çok evlerinde görüşmeyi ve vakit geçirmeyi tercih etmişlerdir. Bu tercih, bir bakıma, bireylerin yaşamlarında sosyalleşme alanının daralmasına da sebebiyet vermiştir. Her ne kadar genç bireylerin bu konudaki görüşleri daha farklı olmak sureti ile eski sosyal alışkanlıklarını devam ettirmeye çalıştıkları gözlemlense de yetişkin bireyler açısından, daha temkinli bir şekilde geçmişteki geniş mekân algılamalarını, dar bir alana sıkıştırmaya çalıştıkları görülmüştür (Çakıroğlu, Pirtini ve Çengel, 2020, s. 89).

Öte yandan, pandemi dönemi yerel yönetimler açısından, yaşam alanı algılamalarının da değişikliğe uğramasına ve eleştirilen yönetim anlayışlarının daha da fazla eleştiri ile karşılaşmasına sebebiyet vermiştir. Buna göre yerel yönetimler, pandemi sürecindeki destek çalışmalarında, çoğunlukla şehir merkezlerindeki kesimlerin bir kısmının durumunu gözetmek sureti ile onların yaşamlarını kolaylaştıracak ve virüsün olumsuz etkilerinden korunmalarına yardımcı olacak unsurları ön plana çıkarırken, şehir merkezinden kademeli olarak uzakta yaşayan bireylere hizmet iletimi açısından, gözle görülür farklılıkların yaşandığı fark edilmiştir. Bu farklılıklar, insanların zihninde şehir-kırsal şeklindeki mekânsal ayrımın daha derinleşmesine sebebiyet vermiştir (Pehlivan, 2021, s. 353-356).

Nihai olarak bakıldığında ise pandemi ile birlikte bireylerin kent yaşamına dair algılamalarının giderek etkisizleştiği ve şehir dışındaki yaşam alanlarının çok daha makul ve daha güvenli olarak algılanmaya başlandığı görülmüştür. Bir başka deyişle, toplum, pandeminin yarattığı yaşam korkusu ile birlikte kendisine daha güvenilir ve makul yaşam alanlarının arayışı içerisinde olmuştur. Bu da bireylerin, şehirdeki mekân algılamaları ile şehir dışındaki mekân algılamalarının, köklü bir biçimde değişmesine sebebiyet vermiştir (Güneş, 2021, s. 129-132).

İkinci Bölüm

KONUTLARDA İÇ MEKÂN TASARIMI

İnsanların barınma ihtiyaçlarını karşıladığı en temel mekânlar konutlardır. İçerisinde yaşayan kişi sayısı, kişilerin yaşları, gerçekleştirdikleri eylemler; konut tasarımını etkileyen önemli faktörlerdir. Bir konut tasarlanırken iç mimari öğelerin yeri de oldukça önemlidir. Mekânın işlevselliği ve farklı faaliyetlere imkan sağlaması, doğru mekân tasarımlarıyla mümkündür. Bu bölümde konut iç mekân tasarımı ile ilgili literatür bilgileri verilmiş ve mekân algısı konularına değinilmiştir.

2. GENEL OLARAK İÇ MEKÂN TASARIMI

İç mekân, bireylerin fiziksel, görsel, işitsel ve dokunsal; genel olarak duyuları ile ilgili olan beklentilerini cevaplamak için tasarlanan ve kullanılan alanları ifade etmektedir. Bireylerin mekân içerisindeki ihtiyaçları, oluşturulan mekân tasarımında etkili olmaktadır. Konutlarla başlamak üzere, salon, okul, hastane ve ofis gibi alanların birer mekân olarak gereksinimleri, bir iç mekânın genel yapısını ve tasarımını meydana getirmektedir. İç mekân, genel mekân anlayışının dışında, kendisine özgü nitelikleri ile şekillenen ve bireylerin beklentilerine göre nihai halini bulan bir alan olarak görülmektedir (Kayan ve Tekin, 2013, s. 210).

Farklı kültürlerin mekân algısı üzerindeki etkilerine örnek olarak Şekil 1'de bir iç mekân örneği verilmiştir.

Şekil 1: İskandinav Toplumsal Yaşam Algısına Uygun Olarak Tasarlanmış Olan Bir İç Mekân Örneği

Kaynak: Karanisoğlu, A. 2019, Marka Kavramı ve İç Mekân Tasarım İlişkisi, Baskın, Yarı Baskın ve Geleneksel Yöntemlerin Kahve Dükkanları Üzerinden Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, s. 38.

İç mekânlar, çevrelerindeki mekânların koşullarına bağlı olarak konfor odaklı bir şekilde tasarlanan alanları temsil etmektedirler. Konfor koşullarında tasarlanmayan her mekân, işlevselliğini kaybetmektedir. İç mekân, bireyin yaşamını fiziksel ve psikolojik anlamda nitelikli ve sağlıklı bir biçimde sürdürmesi adına ihtiyaç duyulan tüm unsurları içerisinde barındırması gereken bir alandır. Bunun yanı sıra, iç mekân, insanın yaşamı adına kritik değeri bulunan temiz hava unsurunun gözetilerek tasarlanması gerekmektedir. İç mekânlar, artık insan yaşamının en üst düzeyde sürdürülebilir olması adına tasarlanan bir alanı ifade etmektedir (Ertem, 2020, s. 51-52).

Bir başka açıdan bakıldığında iç mekânın, bir yapının binanın ve alanın ruhunu açıklayacak niteliğe sahip olduğu görülmektedir. İç mekân, kendisini meydana getiren tüm birimleri ile birlikte bir anlam ifade etmekte ve bireylerin zihninde bir anlam oluşturmaktadır. Bununla birlikte iç mekân, kendisini meydana getiren tüm birimlerin görsel olarak ortaya koymuş olduğu nitelikler dahilinde bir kimlik taşımaktadır. Mimarlık unsurları ile birlikte şekil alan ve tasarlanan iç mekânlar, bu şekilde, bireylerin yaşamlarını da şekillendiren bir unsur haline gelmektedir. Bireyler yaşamlarının akışı içerisinde iç mekânla bütünleşmektedirler ve bu hali ile birlikte iç

mekân, bireyin hayatında ruhsal olarak değer ve önem atfettiği bir alan haline gelmektedir. Bu da iç mekânın tasarlanmasını önemli hale getirmektedir (Akyazıcı, 2019, s. 14).

İç mekân tasarımı, özellikle iç mimarların sürecin içerisine dahil olduğu ve mekânların nitelikli, kullanılabilir, ergonomik bir hale getirilmesi adına çaba sarf edilen bir süreçtir. İç mimar, mekân kullanıcısının gereksinimlerini ve tasarım prensiplerini harmanlayarak içinde bulunulan mekânın bütüncül bir yapıya sahip olmasını sağlar. Kullanıcının mekândan beklentisi ne ise iç mimar bu beklentiye yönelik düşünür ve tasarlar. Aynı zamanda işlevsel, estetik ve kendine ait nitelikleri olan tasarımlarla kullanıcının duyularına hitap eder. İç mimarlar, mekânı bir tasarım fikri doğrultusunda tasarlamaktadırlar.

Mekânın bağlamı, kullanıcıların ihtiyaçları, yapının karakteristik özelliği gibi durumlardan yola çıkarak, hem o mekânın ruhuna hem de kullanıcısının ruhuna hitap edebilecek tasarımlar ortaya çıkarmayı hedeflemektedirler (Gündüzlü ve Sönmez, 2021, s. 244).

2.1. Konutlarda İç Mekân Algısı

Bir mekânın algılanabilmesi için biçimsel sınırlarının olması gerekmez. Mekân ile kurulan ilişki zihinsel bir aktivitedir. Mekân algısını oluşturan öğeler her bir birey için fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik parametreler ölçüsünde farklılık gösterebilir (Öztemel,2019, s.32).

Renk, doku, form gibi biçimsel özellikler ile görüntü, ses, ısı, tat, temas gibi duyusal uyaranların somut, fiziksel etkileri fizyolojik algının temel bileşenleridir. Fiziksel etkiler, bireysel farklılıklar gösterse de nesneler; duyumsanma düzeyinde değişmez. Bu durum, cisimlerin önceden edinilmiş bilgi olarak nitelendirilmesine dayanır ve Morgan tarafından algısal değişmezlik olarak ifade edilir (Öztemel,2019, s.32).

İç mekân algılaması en temel tanımıyla, bakanın kendisi ile çevresinde gördüklerinin birbirlerine göre konumlarını algılaması olarak tanımlanabilir. İnsan içinde bulunduğu mekân ile sürekli bir etkileşim halindedir. Mekânın bünyesindeki fiziksel etkenler, kullanıcıları sürekli uyarır. Mekân; sınırları, yüzeylerin formu, renkleri, dokusu, anlamı vb. gibi özellikleriyle kavranmaya çalışılır (Aydıntan, 2001,s. 60). Aşağıda verilen görsellerde; kullanılan malzemelerin, iç mekânda görsel algıyı nasıl etkilediği anlatılmak istenmiştir (Şekil 2).

Şekil 2: Yumuşak, Sıcak Öğelerle Oluşturulmuş Mekân Ve Sert Soğuk Öğelerle Oluşturulmuş Bir Mekân Örneği

Kaynak: Ertemli, M. 2018, Mekân Tasarımında Sınır Öğelerinin Görselliğe Katkısı: Düşey Yüzeylerin Estetiği. *Modular Journal*, *1*(1), 49-64.

2.2. Konutlarda İç Mekân Tasarımını Şekillendiren Unsurlar

Bir iç mekân tasarımında, mekânsal organizasyon düzenlenirken etkili olan çeşitli parametre ve ölçütler bulunmaktadır. Kullanıcısı içinde bulunduğu mekânı kendi ihtiyaçları ve gereklilikleri çerçevesinde düzenler. Kullanıcıya bağlı bu parametreler; kullanıcı sayısı, antropometri, cinsiyet, yaş aralığı, sosyo-kültürel etmenler, ekonomik faktörler ve kişilerin eğitim düzeyi şeklinde sıralanabilmektedir. Mekânın şekillenmesinde kullanıcı gerekliliklerinin yanı sıra mekânsal parametrelerin de etkisi büyüktür. Örneğin; esneklik, mekânın kullanışlı ve ferah olması, güvenlilik gerekliliğini sağlaması, boyutsal özelliklerin ve konfor düzeyinin yeterli derecede oluşturulmuş olması da söz konusu mekânsal parametreler olarak nitelendirilebilmektedir. Ayrıca mekânın form ve metrekaresi, kapı, pencere vb. yapı

içerisindeki konumu, yapı strüktürü, donatı ve aksesuarları, mekânların birbiri ile fonksiyonel bağlantısı, manzaraya yönelim gibi mekân ile ilişkili bu faktörler, iç mekân organizasyonunun belirlenmesinde etkili temel bileşenler arasındadır (Özdemir, 1994. S. 10-11).

Konutlarda bir iç mekân tasarlanırken dikkat edilmesi gereken önemli husus, kullanıcının ihtiyaçlarıdır. Doğru ve fonksiyonel mekân tasarımlarına ulaşılabilmesi için kullanıcının beklentilerinin iyi tespit edilmesi gerekmektedir. Bu aşamadan sonra iç mekânı şekillendiren organizasyonlar yapılarak; banyo, mutfak, salon ve yatak odaları ihtiyaca uygun şekilde konumlandırılır. İhtiyaca uygun iç mekân tasarımları, kullanıcıların mekanı verimli kullanması açısından oldukça önemlidir.

Bir iç mekân tasarlanırken dış çevreyi düşünmemek veya dış faktörlerden bağımsız tasarımlar yapmak, zaman içinde kullanıcıları büyük zorluklarla karşı karşıya bırakmaktadır. Güneş ışığı, rüzgar, ses kirliliği, nem, iklim şartları gibi konutlarda yaşayan insanların hayat standartlarını etkileyen bu faktörler; konut iç mekânları tasarlanırken dikkat edilmesi gereken unsurlardır.

2.3. Toplumsal Koşullar ve Konut Tasarımı

Tarihsel süreç içinde, ilk zamanlarda bireyler kendi konutlarını üretirken, zaman içinde kentleşme ile birlikte bireysel çabalarla karşılanmayacak düzeye gelen konut ihtiyacı, konut üretiminde yeni yöntemlerin çıkmasına neden olmuştur. Sanayileşme ile birlikte konut, temel tüketim maddelerinden biri haline gelmiş, bu da konutun çeşit ve sayı açısından artmasına neden olmuştur. Konut, dünya ekonomisi içinde önemli bir üretim ve yatırım aracı olduğu gibi, kentlerde önemli bir tüketim malı olarak da varlığını sürdürmektedir.

Ekonomik, politik, sosyal, teknolojik vb. değişimler bireylerin yaşam biçimlerini etkilerken, yaşam biçimlerinin temel yansıma alanı olan konutların da biçim değiştirmesine neden olmaktadır (Ergöz-Karahan, 2009). Bir taraftan, toplumsal ve sosyal yapıdaki değişiklikler konuta olan talebin de boyut değiştirmesine neden olmaktayken, diğer taraftan farklılaşan bu konut taleplerine göre de farklı yapı üretim biçimleri ve konut sunumları geliştirilmektedir (Ergöz-Karahan, 2009,s.32).

Tasarımda konut mekân kurgusu hakkında mimarın pozisyonu ve üretilen mekânın kullanıcı tarafından kullanılması önemli bir ilişki sistemi oluşturmaktadır. Konut mekânında -özellikle çoklu konut üretimlerinde- üretilen konut biriminin tekrar etmesi durumu, kendini aynı biçimde yineleyen, monoton mekân üretimlerini beraberinde getirmektedir. Stereotip olarak tanımlanabilecek bu tektipleşme, her konut kullanıcısı için aynı mekânı sunma fikrini içerirken; kullanıcıdaki değişken, dinamik yapı ile eşleşememe sorununu gündeme getirmektedir. Diğer yandan konut mekânında tipoloji yaklaşımı bir sistem tasarımı ortaya koyarak çeşitlenme de öngörebilmektedir (Hasgül, 2018. S. 65).

İç mekânlar, çevrelerindeki mekânların koşullarına bağlı olarak konfor odaklı bir şekilde tasarlanan alanları temsil etmektedirler. Konfor koşullarında tasarlanmayan her mekân, işlevselliğini kaybetmektedir. İç mekân, bireyin yaşamını fiziksel ve psikolojik anlamda nitelikli ve sağlıklı bir biçimde sürdürmesi adına ihtiyaç duyulan tüm unsurları içerisinde barındırması gereken bir alandır. Bunun yanı sıra, iç mekân, insanın yaşamı adına kritik değeri bulunan temiz hava unsurunun gözetilerek tasarlanması gerekmektedir. İç mekânlar, artık, insan yaşamının en üst düzeyde sürdürülebilir olması adına tasarlanan bir alanı ifade etmektedir (Ertem, 2020, s. 51-52).

Aşağıda verilen görselde; mutfak, yemek alanı ve yaşam alanının tanımlandığı, konforlu ve işlevsel bir konut iç mekânı görülmektedir (Şekil3).

Şekil 3: Black Brick Villası / İran

Kaynak: https://amazingarchitecture.com/villa/black-brick-vila-in-damavand-iran-by-reza-mohtashami (Erişim tarihi: 17.05.2022)

2.4. Konutlarda İç Mekân Tasarımı ve Konsept Etkisi

Konsept, tasarım sürecinin şekillenme aşamasında en önemli hususlarından biridir. Bir mekânın özgün, nitelikli, kimlikli vb. niteliklere sahip olması konsept dahilinde gerçekleşir. Mekânın ruhunu ve yansıtmak istediği duyguyu niteleyen bir olgudur. Tasarım kıstaslarının somutlaştırılması ve özgün yaklaşımın bir sonucudur. Tasarım öğeleri ve mekânı oluşturan elemanlar, konsepti somutlaştırmada etkilidir. Tasarımcı, mekân ve konsepti harmanlarken form, renk, malzeme gibi anlamlı parçalarla bir bütün oluşturur. mekân tasarımı ve konsept arasında bir parça bütün ilişkisi söz konusudur. Her biri kendi içinde farklı alanlara hizmet eden bu parçalar, aynı zamanda bir bütünü de temsil ederler (Gündüzlü ve Sönmez, 2021, 245).

İç mekân tasarımı açısından konsept, temel olarak son derece karmaşık bir yapı dahilinde ortaya çıkmaktadır. Tasarımı gerçekleştirenler, mekânın tasarımı açısından içeride ön plana çıkacak olan temayı değerlendirmeye ve bu şekilde de beklentilere isteğe yönelik bir konsept oluşturmaya çalışmaktadırlar. Konseptin içerisinde, mekânın kimliği ile doğrudan ilintili olan ya da mekânın kimliğini değiştirmeye çalışan unsurlara da yer verilmektedir. Bu sayede, mekânın, onu tasarlayan için uygun bir konseptte olması ve mekân kadar tasarlayanın da kimliğini yansıtması beklenmektedir (Sakarya ve Canbolat, 2021, 574).

Genel olarak bir mekânın tasarımı konusunda konsept, bireyin zihninde canlanan mekânın, somut ve fiziksel olarak gerçeğe uyarlanması ile oluşmaktadır. Bu sayede, konsepti oluşturan tasarımcı, aslında mimari ürüne, mekâna ve onun tasarımına hayat vermektedir. Bu şekilde tasarımcı ile mekân özdeşleşirken, iç mekân özelinde ele alındığında, konseptin tasarımcının zihninden çıkan imgelerin oluşturduğu bir yaşam alanına dönüştüğü gözlemlenmektedir (Erman ve Yılmaz, 2017, 99).

Üçüncü Bölüm

PANDEMİ İLE BİRLİKTE DEĞİŞEN KONUT TASARIMI ANLAYIŞI

Konutlar yıllardır barınma, yemek yeme, uyuma, gibi temel ihtiyaçlarımızı karşıladığımız mekânlar olarak bilinmektedir. Tüm dünyanın geçirdiği pandemi süreci ile birlikte konutlar farklı ihtiyaç ve faaliyetlere hizmet vermesi gereken mekânlar olarak algılanmaya başlamıştır. Bu beklentiler farklı konut tasarımı anlayışlarını beraberinde getirmiştir. Çalışmanın bu bölümünde, pandemi sürecinin konut tasarımı üzerindeki etkisi yakından incelenmiştir.

3. PANDEMİ VE İNSAN PSİKOLOJİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Pandemi, her ne kadar virüs etkisi ile birlikte insanların fiziksel sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yaratmış gibi gözükse de sürecin içerisinde, insanların fiziksel olduğu kadar psikolojik olarak yaşamış olduğu çöküntü, toparlanılması zor bir süreci yaratmıştır.

Pandemi sürecinde, virüs ile teması olsun ya da olmasın, tüm insanların yaşamış oldukları yaşamlarını ve sevdiklerini kaybetme korkusu, herhangi bir kayıp yaşamamış olsalar da yaşadıkları travmanın etkisi ile bir travma sonrası stres bozukluğuna sebebiyet vermiştir. Bu durum, pandeminin üzerinde en az etki yaratmış olduğu insanlar için bile kalıcı ruhsal hasarlar bıraktığını göstermektedir (Bekaroğlu ve Yılmaz, 2020, 575-576).

İnsan psikolojisi açısından pandeminin yaratmış olduğu en olumsuz etki, belirsizliğin ve endişenin yerleşik hale gelmesidir. Bireylerin gün içerisindeki tüm anlarında varlığını hissettiren hastalık, ölüm ve kayıp korkusu, sadece gün ile birlikte ortaya çıkmamakta, bunun yanı sıra, bireylerin uyku kalitelerini de olumsuz etkilemektedir. Gün boyu korku ve endişe ile kendilerini ve sevdiklerini yoğun bir biçimde koruma çabası içerisinde olan bireyler, günün ve pandeminin yaratmış olduğu korku ve endişenin olumsuz etkisini bilinçaltlarına da taşımaktadırlar. Bu durum göstermiştir ki pandemi, bireyleri en çok mental ve psikolojik anlamda olumsuz etkilemiştir. Fiziksel olarak hastalık insan bedenini terk etse de ruhu ve zihni terk etmemiştir (Aşkın, Bozkurt ve Zeybek, 2020, 307-309).

Aslında pandemi sürecinde, en ciddi ölçekli riski yaratan unsur, insan sağlığının karşılaştığı riskler ile birlikte insan yaşamının finansal olarak karşılaşmış olduğu zorlukların psikolojik etkisidir. Bu noktada, pandeminin insan psikolojisi açısından karmaşık ve altından kalkılması zor bir süreci yarattığı görülmektedir. Buna göre bireyler, tamamıyla kapanan ticari sistem ile birlikte işlerini kaybederken ya da gelirleri son derece keskin bir şekilde düşerken, sadece kendi geleceklerini değil, birlikte yaşamlarını sürdürdükleri insanların yaşamlarını nasıl sürdürebileceklerini düşünmek sureti ile ciddi ölçekli bir psikolojik baskı yaşamışlardır. Pandemi geçse bile pandeminin yaratacağı olumsuz ekonomik koşulların geleceği, bireyler için önemli bir psikolojik yüke dönüşmüştür (Cerrah ve Dilmaç, 2022, 68-69).

Salgın sürecinde, salgını belki de en yakından yaşayan ve olumsuz etkileri ile en fazla yüzleşmek zorunda kalan kesim, sağlık çalışanları olmuştur. İş ortamlarında, yaşam mücadelesi veren hastalar karşısında, kendi yaşamlarını tehlikeye atarak çalışmak zorunda kalan sağlık çalışanları, bu şekilde ciddi sorunlarla yüzleşmek zorunda kalmışlardır ve bu durum, onların mental anlamda, ciddi şekilde yıpranmalarına sebebiyet vermiştir. Sadece iş ortamlarındaki korku ve endişe ile değil, aynı zamanda kendi özel yaşamlarında da çevreleri ile aralarına mesafe koymak zorunda kalan sağlık çalışanları, toplumun salgını ne denli yıpratıcı bir fiziksel ve zihinsel unsur olarak algıladığının en önemli göstergesi olmuştur (Baki ve Piyal, 2020, s. 119-120).

3.1. Pandemide Birey-Konut İlişkisi

Pandemi süreci, bireylerin, içerisinde sürekli olarak yaşamış oldukları evlerin, onlar için olan anlamının köklü bir şekilde değişmesine sebebiyet vermiştir. Bunda, özellikle şehirde yaşayan bireylerin, şehir dışına giderek kendilerini virüs riskinden koruma konusundaki eğilimlerinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu sayede, şehir dışında da birer yaşama alanı bulunan bireyler ve aileler, bir anda şehirde bulunan, birincil nitelikteki yaşam alanlarını terk etmek sureti ile şehir dışındaki evlerini kendileri için birincil yaşam alanı haline getirmişlerdir (Toy, Gökmen ve Büyüktopçu, 2022, 113-114).

Bu durum, bireylerin konut ile olan etkileşimlerinin, yeni bir yaşam alanına geçiş yapmakla birlikte köklü bir şekilde değiştiğini göstermektedir.

Bilgin ve Diğer (2021, 433-434), konu ile ilgili olarak yapmış oldukları ve bireylerin, pandemi döneminde konut yaşamına dair algılamaları ile ilgili olarak değerlendirmelerde bulundukları çalışmalarında aşağıdaki sonuçları elde etmişlerdir:

- Katılımcılar, evde daha fazla vakit geçirmek sureti ile kendilerine özel yaşam alanları yaratmaya çalışmışlardır.
- Katılımcıların bir kısmı için ev içerisinde, hobileri ve özel aktiviteleri için bir alan oluşturma eğilimi söz konusudur.
- Kadın katılımcılar, evde, daha fazla sorumluluk almak ve daha fazla aileleri vakit geçirmek sureti ile yüksek bir yaşam tatmini yaşamışlardır.
- Evde geçirilen vakitlerin daha verimli olması adına evdeki imkanların çoğaltılmaya çalışıldığı ve bu şekilde de iş verimliliğinin arttığı görülmüştür.
- Bilgin ve Diğer'in bulgularına bakıldığında, pandeminin yarattığı negatif görünüme karşın, pozitif sonuçların ortaya çıktığı fark edilmektedir. Bu sonuçlar ile, bireylerin konut yaşamının şartlarını değiştirmek adına gayret gösterdiklerini ve daha önceki süre zarfında sıradan bir şekilde değerlendirdikleri konut yaşamlarının daha tatminkar hale geldiği anlaşılmaktadır.

Atay ve Gerçek (2021, 231-234) çalışmalarında, iş yaşamında, salgın nedeni ile ofislerinden uzak kalarak evden çalışmak zorunda kalan bireylerin, bu yeni döneme alışmakta zorluk çektiklerini ve yaşadıkları zorlukların, bir iş-yaşam çatışmasına sebebiyet verdiğini göstermişlerdir. Buna göre çalışanlar, iş yaşamlarını eve taşımak sureti ile iş stresini daha fazla hissederken, evlerinde hem sosyal yaşamlarının gereklerini yerine getirmek hem de iş yaşamlarının gereklerini yerine getirmek konusunda büyük sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmacıların değerlendirmelerine bakıldığında, iş yaşamı ile sosyal yaşamın bu denli yoğun bir şekilde iç içe geçmesinin, bireylerin beklemediği bir duruma işaret etmekle birlikte, ortaya çıkan stresi de kaldıramadıkları görülmüştür. Bir başka deyişle, bireylerin konut

kimliği hakkındaki görüşleri, iş ortamları ile birlikte karmaşık hale gelmiş ve kendilerini sağlıklı bir şekilde evlerindeki yaşama adapte etmekte zorlanmışlardır.

3.2. Pandemi Sürecinde Bireylerin Mekân Algısındaki Değişimler

Güvlü ve Yılmaz (2021, 143-144), konu ile ilgili olarak yapmış oldukları araştırmalarında, özellikle kamusal mekân algılaması üzerinden yaptıkları değerlendirmelerinde, vatandaşların alışılagelmiş olan mekân şekli ve kullanım kimliğinin değişmesi gerektiği yönünde bir fikir beyan etmişlerdir.

Buna göre katılımcılar için pandemi, artık daha fazla insana odaklanan ve onun ihtiyaçlarını ön planda tutan mekan algılamalarının ön plana çıkarılmasını zorunlu hale getirmektedir. Bu nedenle de özellikle kamusal mekân özelinde, dönemsel anlamda değişecek ve aciliyet içeren unsurları da içerisinde barındıracak şekilde yaşam alanlarının tasarlanması gerekmektedir.

Yine, Tekçe (2021, 64-66), konuya dair yapmış olduğu araştırmada, katılımcılar ile gerçekleştirmiş olduğu mülakatlarda, mekân algısının pandemi ile birlikte ne yönde değiştiğini incelemiştir. Tekçe'nin, mülakatlardan elde etmiş olduğu değerlendirmelere göre, katılımcıların hem kendi yaşam alanlarında hem de kamusal alanlarda, bir değişime ihtiyaç duyduğunu tespit etmiştir. Işığın kullanımı, havadar olma, genişlik, ferahlık, doğa unsurlarının yoğun kullanımı vb. unsurlar, pandeminin yaratmış olduğu etkiler ile birlikte bireylerin yaşamlarında çok daha yoğun bir yer tutmaya başlamıştır. Bu nedenle de hem kendi evlerinde hem de kamusal alanlarda bireylerin beklentisi, söz konusu unsurların göz önünde bulundurularak, insanların fiziksel ve psikolojik olarak ferahlamasına yönelik olarak mekânların yeniden tasarlanmasıdır.

Yüksel (2022, 99-100), pandemi süreci ile birlikte mekân algılamalarının, bireylerin zihninde edindiği yeri incelemiştir. Araştırmacının, çalışması sırasında edindiği izlenimlerde ön plana çıkan unsurlar aşağıdaki gibidir:

- Bireyler için evlerinin âtıl kalan her bölgesi, farklı bir amaç için yeniden tasarlanmaya başlamıştır.

- Dar mekânlarda, mekânın verimliliğini arttırmak adına, fazladan malzeme, parça, eşya vb. unsurlarla mekâna fonksiyonellik katılmaya çalışılmıştır.

- Bireyler, gündelik yaşamlarında ofis, eğitim alanı vb. şekilde, ev dışında, içerisinde bulundukları ve kullandıkları alanların birer benzerini evlerine taşımaya çabalamışlardır.

- İç mekânlar için malzeme seçimindeki detaycılık ve estetiklik duygusu, pandemi ile birlikte artış kaydetmiştir.

Yüksel'in tespitleri göz önünde bulundurulduğunda, sürecin içerisinde bireylerin, pandeminin yaratmış olduğu kısıtlamalara paralel olarak bilfiil yaşamış oldukları alanları, kendileri için en yaşanabilir ve en verimli hale getirmeye çalıştıkları görülmektedir. Bir başka deyişle, bireyler pandeminin yarattığı evde kalma zorunluluğu neticesinde, evleri ile olan ilişkilerini ve etkileşimlerini yoğunlaştırdıkları görülmektedir.

Dördüncü Bölüm

ARAŞTIRMA

Covid-19 salgını sebebiyle oluşan pandemi süreci insanların hayatlarında birçok şeyi değiştirmiştir. Günlük faaliyetlerin, çalışma hayatının, hobilerin ve daha birçok eylemin evlerde gerçekleştirilmesine sebep olmuştur. İnsanlar son yıllarda hiç alışmadıkları bir hayatı, evlerinde yaşamaya mecbur kalmış ve bu mecburiyet çeşitli farkındalıklar oluşturmuştur; daha önce dikkat çekmeyen eksikler, olumsuzluklar, yanlış yerleştirilmiş iç mekân organizasyonları fark edilmiştir. Yaşam alanlarında nelere ihtiyaç duyulduğu algılanmış ve bunlara kısa vadede çözümler bulunmaya çalışılmıştır.

4. PANDEMİ SONRASI KONUTLARDA MEKAN ALGISINA BAĞLI DEĞİŞİKLİKLER ÜZERİNE YAPILAN BİR İNCELEME

"Pandemi ve Konut İşlevi" başlıklı anket çalışmasında; yukarıda belirtilen konu ele alınmıştır. Başak Konutları'nda bulunan site sakinleri ile yapılan ankette; pandemi sürecinin insanların mekân algısını nasıl değiştirdiği ve evlerindeki deneyimleri farklı sorular ile incelenmiştir. Aynı zamanda siteden alınan orijinal mimari kat planları çalışmaya eklenerek anket sorularının cevapları yerleşim planları çerçevesinde de irdelenmiş ve desteklenmiştir. Site sakinleri ile röportaj şeklinde yapılan görüşmeler sayesinde, araştırmanın sonunda ortaya bir öneri mimari plan konulmuş ve üzerine ek öneriler de geliştirilmiştir.

Pandemiden önceki iç mekân algısı ve arayışı, virüsün etkisiyle ortadan kalkmış ve Yeni Normal dönem, kendi normlarını iç mimarlık disiplini bağlamında da dayatır hale gelmiştir. Pandemi öncesi Eski Normal'in iç mimarlık penceresinden bakıldığında ne kadar normal olduğunun ve kanıksanır hale gelen normlarının da ne denli tutarlı kalabildiğinin sorgulanması için elverişli bir zeminin gelişmekte olduğu aşikârdır. (Öztürk ve Durukan, 2020, s. 2).

Yukarıda belirtildiği gibi normale dönmeye başladığımız bu günlerde; artık evlerimizde güncel ihtiyaçlarımıza yönelik yerleşimler, planlar, tasarımlar göz önüne alınarak konut mimarisi oluşacaktır. Bu noktada yapılan bu çalışma, yeni normal ve güncel yaşam arasında bir köprü görevi görerek, bu çağın insanlarının ihtiyaç duyduğu konut projeleri kapsamında yönlendirici olacak şekilde literatüre katkı sağlamaktadır.

4.1 Çalışmanın Yapıldığı Sitenin İncelenmesi

Yapılan anket çalışması İstanbul'un Kağıthane semtinde bulunan, 30 bloktan oluşan Başak Konutları sitesinde yapılmıştır. Sitenin inşası 2000 yılında Kiptaş tarafından tamamlanmıştır. Toplamda 1.274 daireden oluşan sitede; 120 m^2 (3+1), 100 m^2 (3+1), 80 m^2 (2+1), 67 m^2 (2+1) olmak üzere 4 daire tipi mevcuttur. 40.000 m^2 yeşil alan, yürüyüş yolları, oyun parkları ve sosyal tesise sahip olan sitede 5.000 kişi ikamet etmektedir. (Şekil 4).

Şekil 4: Başak Konutları Sitesine Ait Oyun Parkı, Ortak Alan, Blok Görselleri

Kaynak: https://mimyapi.net/basak-konutlari/ (Erişim tarihi: 1/05 / 2022)

Aşağıda bu sitenin seçilme sebepleri maddeler halinde belirtilmiştir;

- 2000 yılı itibariyle yapımı tamamlanmış olan ve sonrasında da sayıları artan toplu konut projelerinde modernist sadeleşme anlayışının olması
- Gelişmekte olan bir semtte bulunması, ayrıca birçok merkezi noktaya yakın mesafede olması.
- Çeşitli m^2'lere sahip daire tiplerinin olması
- Sitenin kozmopolit bir yapıya sahip olması
- Yeşil alan, oyun parkı, yürüyüş yolları, sosyal tesis ve ortak alanlarının olması (Şekil 5)

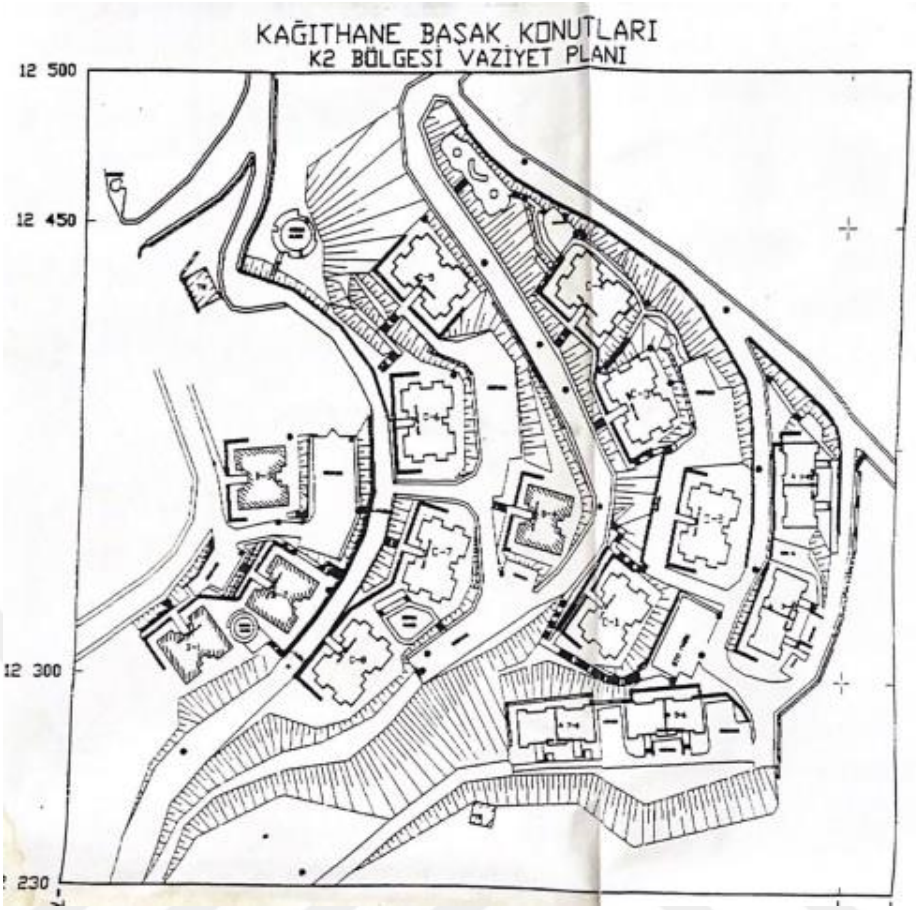

Şekil 5: Başak konutları vaziyet planı.

Kaynak: Başak Konutları Site Yönetimi

Pandemi dönemi, her alanda olduğu gibi iç mimari ve tasarıma da zorunlu değişiklikler getirmiştir. İnsanlar çok uzun bir zaman dilimini evlerinde geçirmek zorunda kalmış ve evlerinde yaşadıkları zorluklara kısa vadede çözümler bulmaya çalışmışlardır. Yapılan çalışma sayesinde site sakinlerinin uyguladığı bu çözümlere ulaşılmıştır. İnsanların evlerinde uyguladıkları değişimleri hangi amaçla yaptıkları irdelenmiştir. Mevcut durumu öğrenmek, problemleri tespit edebilmek her zaman çözüm üretmenin ilk adımı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle anket sonucunda site sakinlerinin beklentileri öğrenilmiş, elde edilen veriler ile çalışma sonunda bir öneri konut yerleşim planı oluşturulmuştur.

Başak konutları sitesinde yer alan daire plan tipleri, site yönetiminden alınan mimari kat planları yazar tarafından yeniden çizilerek aşağıda incelenmiştir.

Sitede bulunan aynı isimli blok tipleri ve aynı blok tipleri içerisindeki daireler birbirinin aynısıdır ve 4 adet daire olmak üzere toplamda 40 daire bulunmaktadır. A blokta bulunan dairelerin her biri 67 m^2 2+1 dairelerdir. Blok tipleri için sınıflandırmanın kolay yapılabilmesi amacıyla A blok tipinin dış cepheleri mavi renkte boyanmıştır. Apartmanda 2 adet asansör, bir adet yangın merdiveni bulunmaktadır. Her dairede 2 yatak odası, 1 salon, 1 mutfak, 1 banyo, 1 tuvalet ve bir balkon mevcuttur. Eve dışarıdan girildiğinde ufak bir giriş alanı mevcuttur, dar koridor üzerinden diğer odalara geçilmektedir. Mutfak alanı giriş holüne açık, salon ise yatak odaları ile bir arada bulunmaktadır. Daireler modern konut anlayışına uygun yapılmış, genel konut ihtiyaçlarını karşılayabilecek formdadır (Şekil 6).

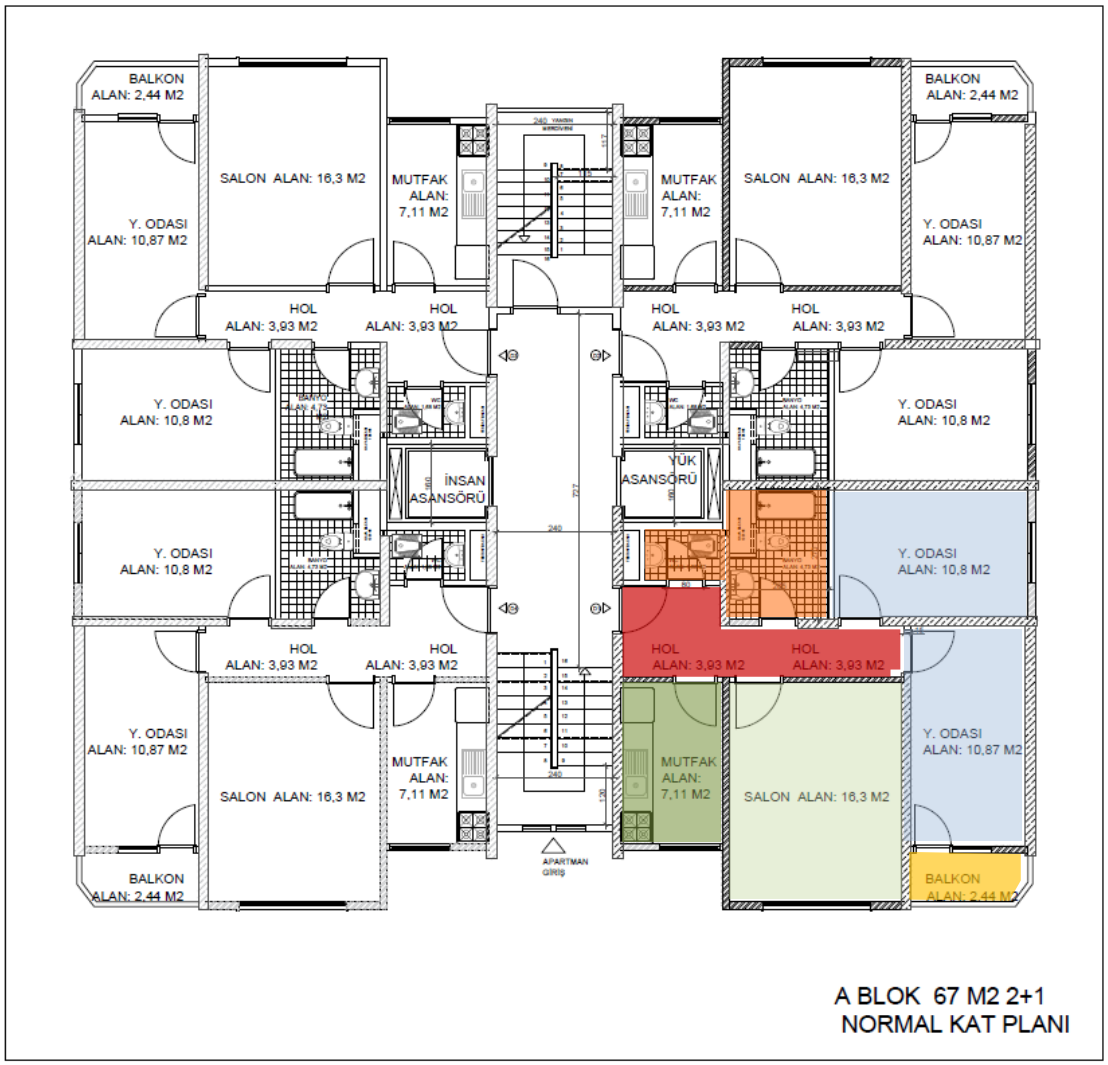

Şekil 6: A Blok Kat Planı

Kaynak: Yazar Tarafından Yeniden Çizilmiştir. Başak Konutları Site Yönetimi

B blokta ise daire yerleşimleri yine aynıdır. Bu bloktaki daireler 80 m^2 ve 2+1'dir. Odaların m^2'leri A blok tipindeki dairelere göre daha büyüktür. B blokların dış cephesi sarı renk boya ile boyanmıştır. Dairelerde 2 yatak odası, 1 salon, 1 mutfak, 1 banyo, 1 tuvalet, 1 balkon bulunmaktadır. A blokta 16 m2 olan salon B blokta 20 m2'dir ve B tipi blokta tüm mahaller A tipi bloktakilere göre bu oranda büyümektedir. Daireye girişte ufak bir antre mevcuttur, bu alanda portmanto için ufak bir alan düşünülmüştür.

Bu alanın devamında dar bir koridor devam etmektedir ve odaların kapısı bu koridor üzerinde bulunmaktadır. Yerleşim düzeni olarak yine mutfak giriş holüne açılmakta ve salon ile yatak odaları bir arada konumlanmaktadır (Şekil 7).

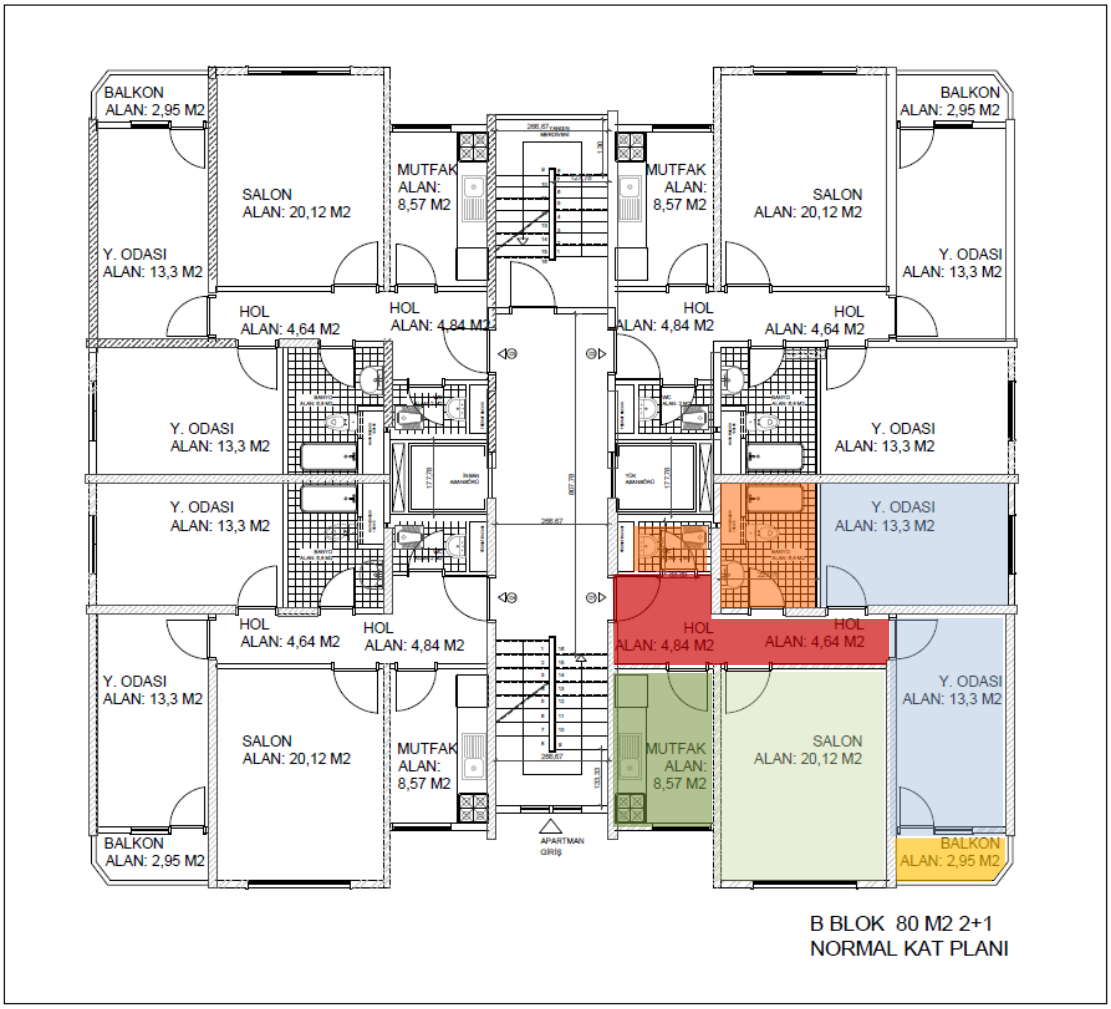

Şekil 7: B Blok Kat Planı

Kaynak: Yazar Tarafından Yeniden Çizilmiştir. Başak Konutları Site Yönetimi

Sitede bulunan C blokların dış cepheleri gri renkte boyanarak sınıflandırılmıştır. Bu bloklarda daireler 100 m^2'den oluşup 3+1 daire tipine girmektedir. Dairelerde 3 yatak odası, 1 salon, 1 mutfak, 1 banyo, 1 tuvalet ve 2 adet balkon bulunmaktadır. Bu blok A ve B bloklardan daha büyük m^2'ye sahip dairelerden oluştuğu için mutfaklara bir balkon eklendiği görülmektedir. Girişte ilerleyen koridorun sonunda bir adet yatak odası ve onun iki yanında da birer yatak odası mevcuttur. Mutfak yine giriş holüne açılmaktadır (Şekil 8).

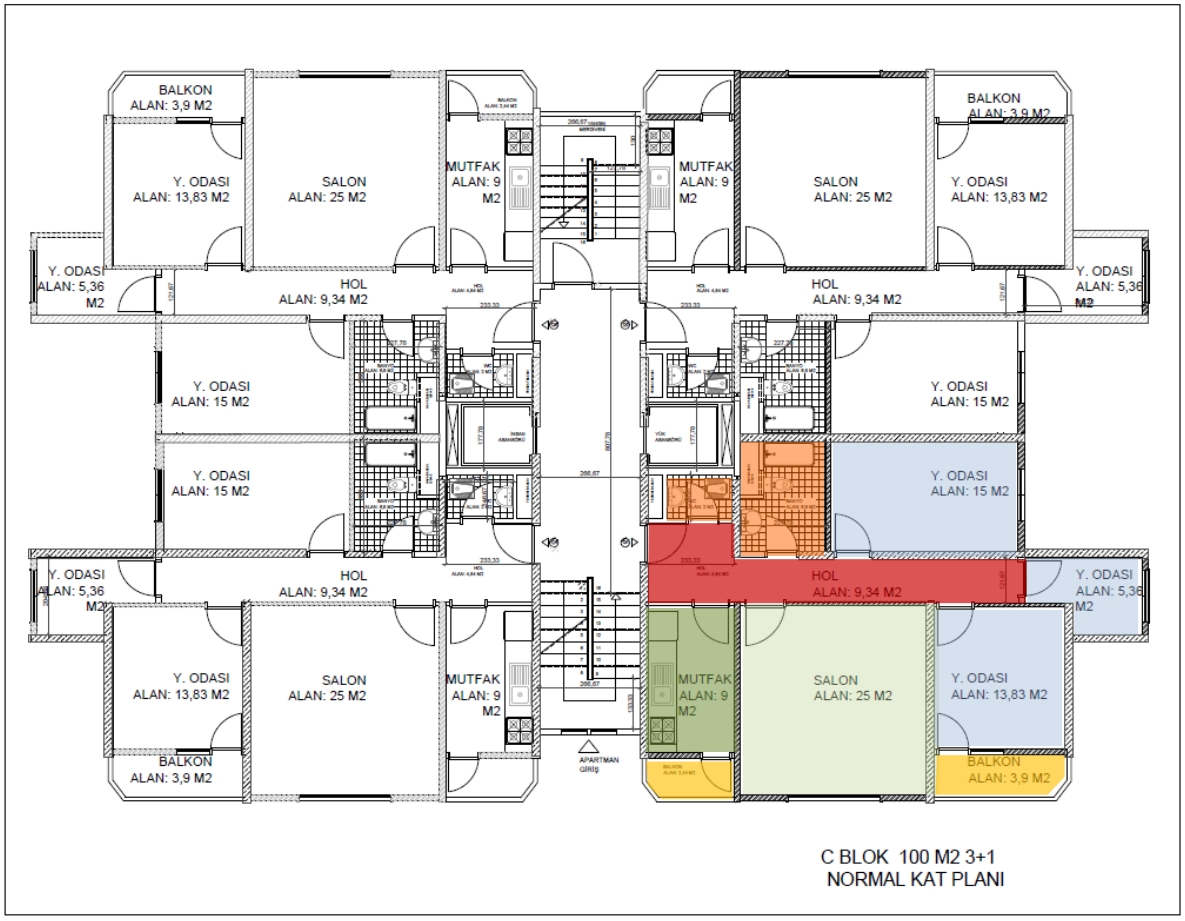

Şekil 8: C Blok Kat Planı

Kaynak: Yazar Tarafından Yeniden Çizilmiştir. Başak Konutları Site Yönetimi

Sitenin en büyük dairelerine sahip olan D blokların dış cephesi pembe renktedir ve her daire 120 m^2'den oluşan 3+1 daire tipindedir. Daireye girişte bir antre alanı karşılamaktadır ve sağ tarafta ise portmanto alanı için gömme dolap yeri bırakılmıştır. Antrenin devamında ilerleyen koridor üzerinde 3 adet yatak odası, 1 salon, 1 banyo, 1 tuvalet, 1 mutfak ve 2 adet balkon bulunmaktadır. Bu plan tipinde de mutfak yine giriş holüne açılmaktadır. Standart daire planlamasına uygun olarak tasarlanan bu konutların; asgari düzeyde ihtiyaçları karşılayabilecek yeterliliğe sahip olduğu görülmektedir (Şekil 9).

Şekil 9: D Blok Kat Planı

Kaynak: Yazar Tarafından Yeniden Çizilmiştir. Başak Konutları Site Yönetimi

Ekonomik, politik, sosyal, teknolojik vb. değişimler bireylerin yaşam biçimlerini etkilerken, yaşam biçimlerinin temel yansıma alanı olan konutların da biçim değiştirmesine neden olmaktadır (Ergöz-Karahan, 2009). Ergöz'ün çalışmasında yer aldığı gibi, incelediğimiz site dairelerinin 2000'li yıllardaki modern kentleşme ve toplu konut inşaları çerçevesinde yeterli olduğu düşünülse de ; tez çalışması kapsamında yapılmış olan anket çalışması neticesinde; geçirilen pandemi sürecinde konutlara dair kabul edilen bu yeterlilik durumunun tam olarak doğru olmadığı ortaya konulmuştur.

Site çevresinde yapılan incelemede bloklar arası yeşil bitki ve ağaçlandırmanın oldukça iyi olduğu gözlemlenmiştir. Her blok için ortak çardak alanları, açık otopark alanları, çocuk oyun parkları site sakinlerinin hizmetine sunulmuştur.

4.2 Anket Sorularının İncelenmesi

Bu araştırmada anket çalışması yapılarak site sakinlerinden 100 kişiye 18 adet soru sorulmuştur. Katılımcılara şahsi soru sorulmamış ve özel bilgileri alınmamıştır. Anket yüz yüze yapılmış ve cevaplar not edilmiştir, görüşmede ses kayıt cihazı kullanılmamıştır. Elde edilen sonuçlar grafikler ile incelenmiştir. Hazırlanan sorular site sakinlerinin pandemi sürecinde, konutlarında mekân algısına bağlı deneyimlerini, ileriye yönelik beklentilerini tespit etmeye yönelik hazırlanmıştır. Literatür araştırmaları ışığında hazırlanan sorular, pandemi sonrası konut tasarımlarında mekânsal algı anlayışının tespitini amaçlamaktadır. İnsanların evlerinde tecrübe ettikleri olumsuzluklar sorulmuş, çalışmanın sonunda bu olumsuzlukları ortadan kaldırmaya yönelik konut planı yerleşimi ve kullanımı önerileri sunulmuştur.

Sitede farklı m^2'lere sahip daire tipleri eşit sayıdadır fakat yapılan anket çalışmasında katılımcılar eşit sayıda belirlenmemiştir. Karışık olarak, farklı konut tiplerinde yaşayan kişiler ile yapılan anket çalışmasında doğru değerlendirme yapılabilmesi için grafiklerde bulunan soruların cevapları, kişilerin yaşadıkları daire tipleri belirtilerek sınıflandırılmıştır.

"Pandemi ve Konut İşlevi" başlıklı olarak hazırlanan anket formundaki ilk sorular katılımcıların kaç kişilik bir aile olduklarına, pandemi sürecinde evden çalışıp çalışmadıklarına, en fazla süreyi hangi odada geçirdiklerine dair bilgilerin öğrenilmesini amaçlamıştır. Daha sonraki sorularda ise evlerinde ne gibi sorunlar ile karşılaştıkları sorulmuştur, böylece mevcut daire tiplerinin pandemi şartlarında ortaya çıkan eksikleri tespit edilmiştir. Katılımcılara evlerinde olması istenen değişimler sorulmuş, neticesinde yeni konut tasarımları için yönlendirici bilgilere ulaşılmıştır.

Yüz yüze yapılan anket sorularının yanıtları çubuk grafikler ile incelenmiştir. Her grafik ayrıntılı şekilde bir sonraki başlıkta yer almaktadır. Anket sorularına ait cevapların bir araya getirilerek irdelenmesi ve grafiklerin çizdirilmesi, grafik ve tablo hazırlamada evrensel geçerliliği olan Microsoft Excel programı ile yapılmıştır.

4.3 Analiz Sonuçları / Genel Değerlendirme

Anket çalışmasının birinci sorusunda katılımcılara hangi daire tipinde oturdukları sorulmuştur. Alınan cevaplara göre 100 kişiden 50'si 120 m^2(3+1) daire, 20'si 100 m^2 (3+1) dairede, 20'si 80 m^2 (2+1) dairede, 10'u 67 m^2 (2+1) daire tipinde yaşamaktadır (Şekil 10). Bu sınıflandırma sayesinde verilen cevaplar daha kolay yorumlanabilmektedir. Çalışmanın amacı mekân algısına bağlı olan konut işlevini irdelemek olduğu için mekân boyutlarının analizi oldukça önemlidir.

Elde edilen sonuçlar neticesinde katılımcıların yarısının en büyük daire tipinde oturdukları gözlemlenmiştir.

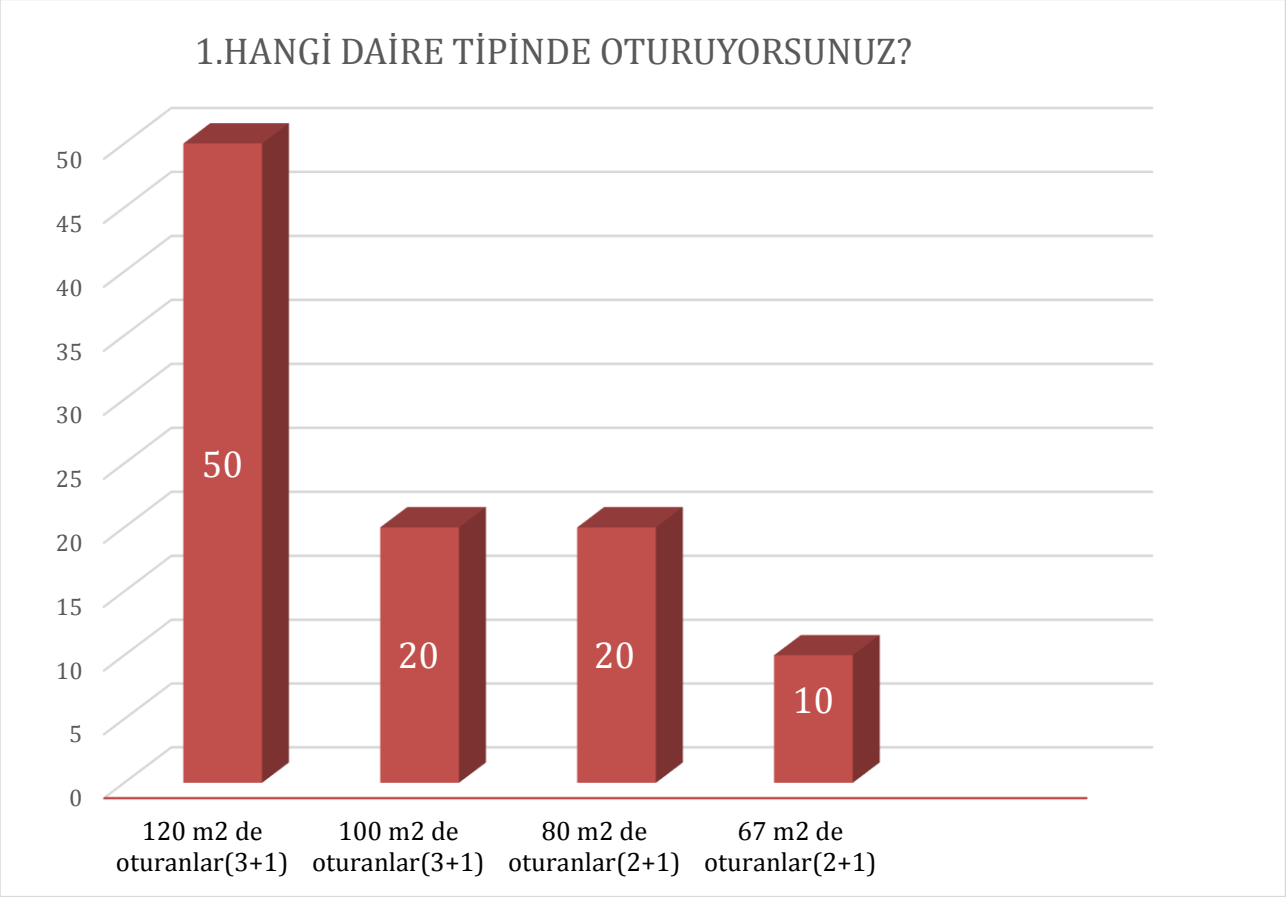

Şekil 10: Birinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

Anketin ikinci sorusunda katılımcı ailelerinin kaç kişinden oluştuğunu öğrenmek hedeflenmiştir. Karantinada geçirdiğimiz süre boyunca konutlarımızdaki mekân algımız, evimizi kaç kişi ile paylaştığımıza göre değişkenlik göstermiştir. Bunun tespitini yapabilmek amacıyla böyle bir soru katılımcılara yöneltilmiştir. Alınan cevaplara göre; katılımcıların yarısı 4 kişilik bir aileden oluşmaktadır. 100 kişiden 30'u 3 kişilik, 10'u 2 kişilik, 10 kişi ise 5 kişilik bir aile olduğunu ifade etmiştir (Şekil 11).

Grafikte en fazla katılımcının 4 kişilik aileden oluştuğu görülmektedir. Çalışmada 4 kişilik ailelerden 2 veya 3 kişi ile anket yapılmıştır. Bu sayede pandemi sürecinde aynı evi paylaşan kişilerin, mekân algısındaki farklılıklar ortaya konulmuştur.

Şekil 11: İkinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

Eylemlerimizi gerçekleştirdiğimiz ortamlarda yaşadığımız kısıtlamalar o mekânı algılamamız üzerinde etkin rol oynamaktadır. Bu sebeple üçüncü soruda katılımcılara pandemi sürecinde en çok hangi odada vakit geçirdikleri sorulmuştur. Bu soru ile yaşam alanlarının mekân algısı üzerindeki etkisi tespit edilmek istenmiştir.

Alınan yanıtlara göre; yüzde 52 kişi yatak odasında, 23 kişi salonda, 20 kişi mutfakta, 5 kişi ise balkonda daha fazla bulunduklarını belirtmiştir. Katılımcıların bu cevapları vermesinde; evden çalışma, uzaktan eğitime katılma veya pandemi sürecinde çalışmamaları etkili olmuştur. Böylece tüm cevaplar toplam 4 başlıkta toplanarak sınıflandırılmıştır (Şekil 12).

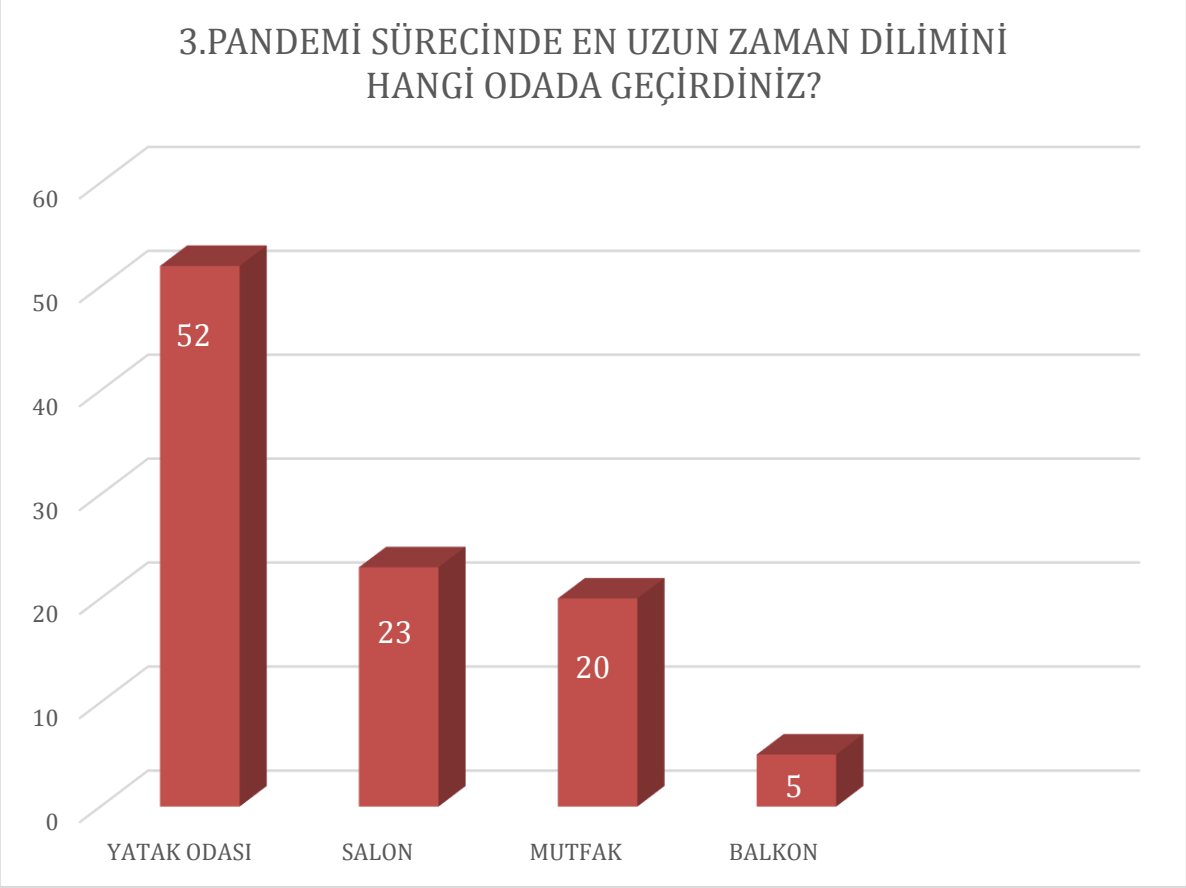

Şekil 12: Üçüncü Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

Pandeminin gerektirdiği önemli değişimlerden biri de evden çalışma süreci olmuştur. İnsanlar ofislerine, iş yerlerine gidemedikleri için bilgisayarlar üzerinden canlı görüşmeler, bağlantılar ile çalışmaya devam etmiştir. Daha önce home-office olarak bilinen bu uygulama pandemide çoğu kişi tarafından tecrübe edilmiştir.

Yapılan anket çalışmasında dördüncü soru ile katılımcılardan kaç kişinin pandemi sürecinde çalıştığı tespit edilmiştir. Alınan cevaplara göre 100 kişiden 48'si pandemi sürecinde evden çalışırken; 52 kişi ise bu süreçte çalışmadığını belirtmiştir. Evden çalışmayan kişi sayısı fazla olsa da, aradaki farkın az olduğu tespit edilmiştir (Şekil 13).

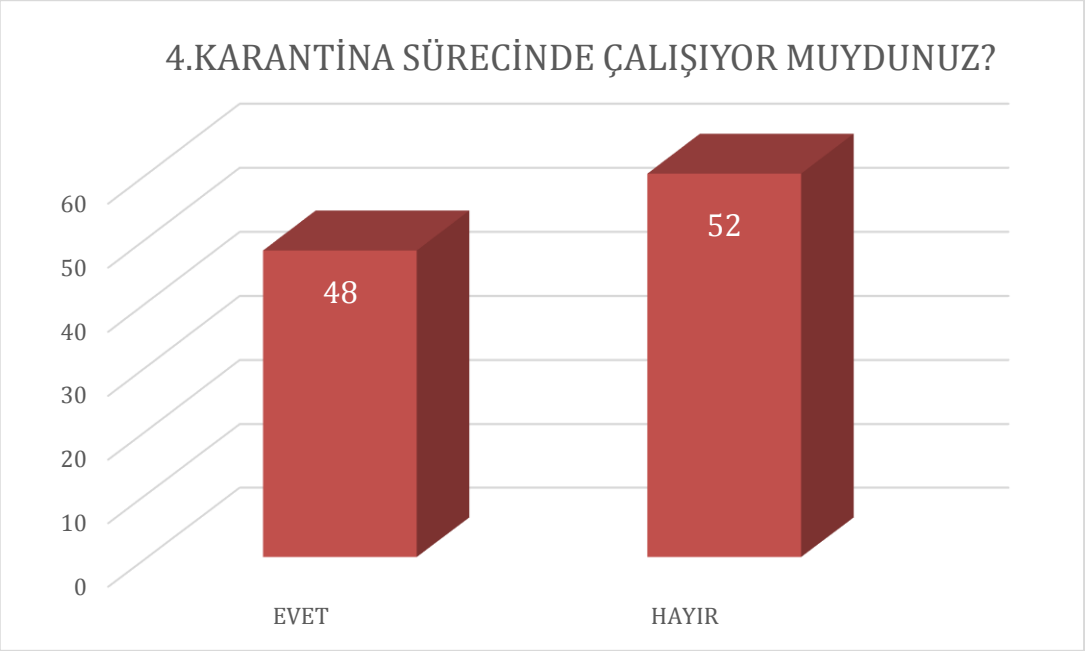

Şekil 13: Dördüncü Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

Pandemi sürecinde, insanlar günlük faaliyetlerini gerçekleştirdikleri evlerini gerekli dönüşümlerle; çalışma alanı, ofis, toplantı salonu olarak kullanmak zorunda kalmışlardır. Yaşadığımız apartman dairelerinde bu durum insanları oldukça zorlamıştır.

Bir önceki sorunun devamında; evden çalışan katılımcılara hangi odayı çalışma alanı olarak kullandıkları sorulmuştur. Katılımcıların cevapları yaşadıkları daire tipine göre sınıflandırılarak farklı renk ile grafikte gösterilmiştir (Şekil 14). Elde edilen verilere göre;

- 120 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 29'u yatak odasını, 9'u salonu, 5'i mutfağı, 7'si ise balkonu çalışma alanı olarak kullanmıştır.
- 100 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 9'u yatak odasını, 6'sı salonu, 3'ü mutfağı, 2'sı balkonu çalışma alanı olarak kullanmıştır.
- 80 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 9'i yatak odasını, 7'si salonu, 4'ü mutfağı çalışma alanı olarak kullanmıştır.
- 67 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 8'ü yatak odasını, 2'ü salonu çalışma alanı olarak kullanmıştır.

Anket verilerine göre pandemi sürecinde evden çalışan site sakinlerinin çoğunluğunun yatak odasını çalışma alanı olarak kullandığı tespit edilmiştir. Bunun nedeni olarak; evde yaşayan diğer aile fertleri ile ortak alan olmaması gösterilmiştir. Sadece uyuma faaliyeti için kullanılan bu mekânların özel alana çevrilebilmesi kişilere daha kolay ve dönüşümü mümkün gelmiştir.

Salonu çalışma alanına çeviren katılımcılar ise en geniş alana sahip odanın salon olması sebebiyle burayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Mutfağı çalışma alanına çeviren katılımcılar, diğer aile fertleri tarafından daha az kullanılan mekânın mutfak olması , mutfakta masa bulunması gibi sebepleri gerekçe göstermişlerdir.

Balkonu çalışma alanı olarak kullanan katılımcılar, evin içerisinde yeterli ses izolasyonunu sağlayamadıkları için bu alanı kullandıklarını ifade etmişlerdir.

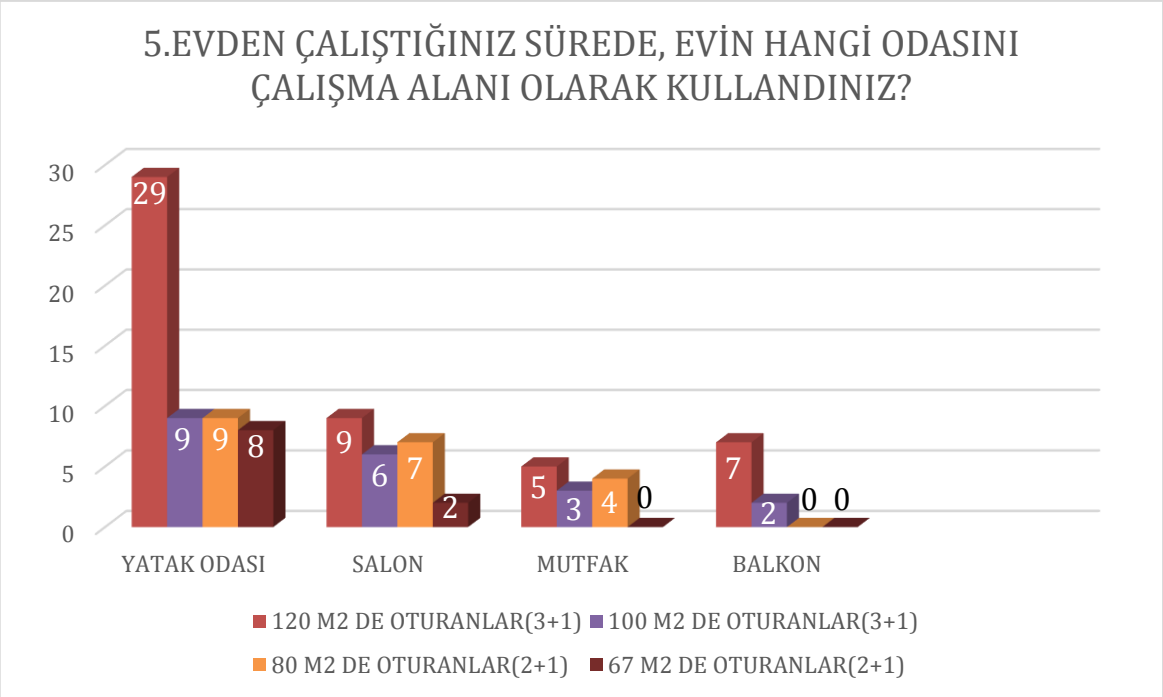

Şekil 14: Beşinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

Evden çalışan site sakinleri konutlarındaki farklı mekânları çalışma alanı olarak kullanmıştır. Çeşitli gerekçeler sunarak kendi imkânları ile bu dönüşümleri sağlayan katılımcılarla, çalışmaları için koşulların ne derecede yeterli olduğu tespit edilmek istenmiştir. Bu soru yeni konut tasarımları ve çalışma sonucunda ortaya konulan öneriler için yönlendirici olmuştur.

Anket formundaki altıncı sorunun cevaplarına göre;

- 120 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 42'si evet, 8' i hayır cevabını vermiştir.
- 100 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 11'i evet, 9'u hayır cevabını vermiştir.
- 80 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 2'si evet, 18'i hayır cevabını vermiştir.
- 67 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 10'u hayır cevabını vermiştir (Şekil 15).

Elde edilen veriler sonucunda dairelerin m^2'-leri küçüldükçe konfor koşullarının daire sakinleri için yeterli olmadığı gözlemlenmiştir. Evet cevabını en çok veren kişilerin $120m^2$'-de oturanlar olması bunun doğruluğunu ortaya koymaktadır. $100'm^2$ de oturan katılımcıların çoğunluğu dahi hayır cevabını verirken, $67m^2$'-de oturan tüm katılımcıların sonuçtan memnun olmadığı tespit edilmiştir . Daha ufak dairelerde oturmalarına rağmen evet cevabını veren kişilerin ise küçük ailelerden oluşması bu cevabı vermelerinde etkili olmuştur. Mekân boyutlarının insanın mekânı algılamasındaki etkisi bu soru ile ortaya konulmuştur.

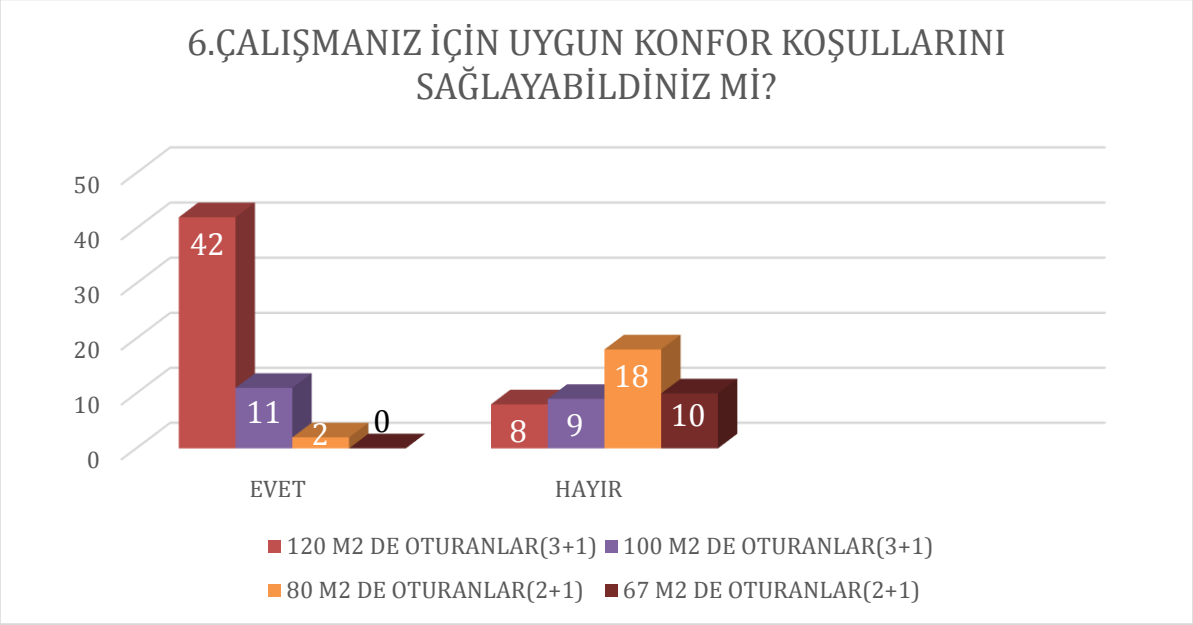

Şekil 15: Altıncı Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

Çalışmanın yedinci sorusunda, katılımcılara ortak alan olarak kullandıkları odaların yeterliliği sorulmuştur. Böylece dairelerin farklı kullanım şartlarında ortaya çıkan eksikleri tespit edilmiştir.(Şekil 16). Yedinci sorunun cevaplarına göre;

- 120 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 41'i evet, 9'u hayır cevabını vermiştir.
- 100 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 17'si evet, 3'ü hayır cevabını vermiştir.
- 80 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 9'u evet, 11'i hayır cevabını vermiştir.

- 67 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 3'ü evet, 7'si hayır cevabını vermiştir.

Elde edilen verilere göre daire m^2'-leri küçüldükçe katılımcıların mutsuz olduğu tespit edilmiştir. Dairelerde 4 ve 5 kişilik ailelerin yaşadığını düşündüğümüzde konut planlarının, günlük faaliyetleri kısıtlayacak kadar yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlara göre sadece 3+1 daire tipinde oturan site sakinlerinin dairelerdeki ortak alanları yeterli bulduğu anlaşılmıştır.

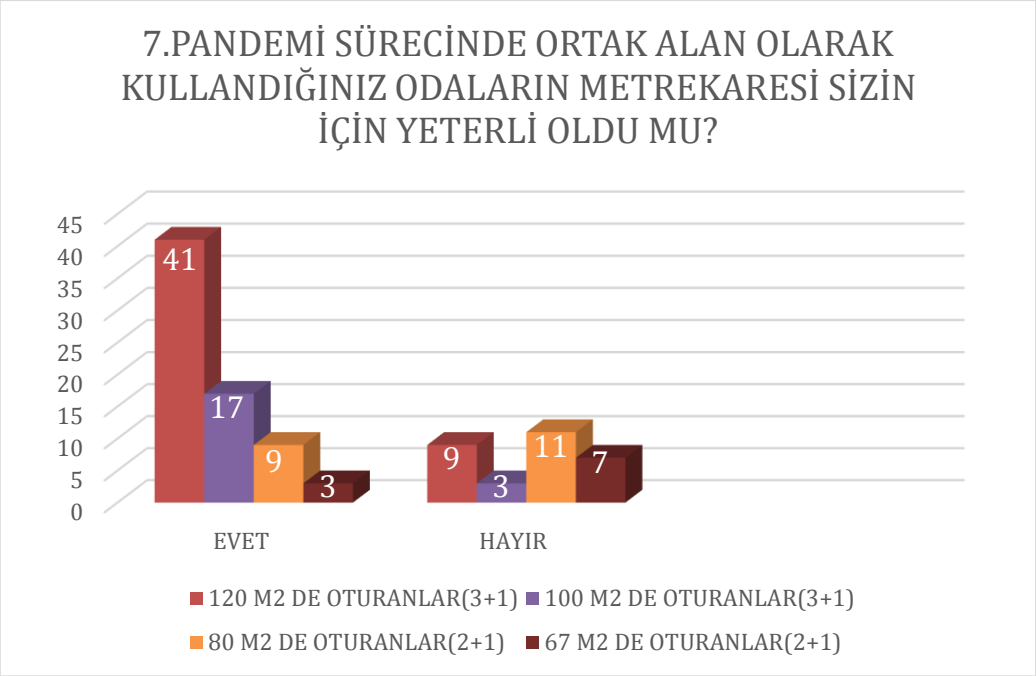

Şekil 16: Yedinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

Pandemi sürecinde aynı evi paylaşan aile bireylerinin birden fazla faaliyeti aynı anda uygulamaya çalışmaları ve apartman dairelerindeki koşulların yetersizliği bu süreçte büyük sıkıntılar doğurmuştur. Aile fertlerinin kendine özel bir alan oluşturmak istemesi kişilerin doğal hakkı olsa da; kısıtlı oda sayısı, odaların yeterli olmayan boyutları, yanlış mekân organizasyonları buna engel olmuştur. Anket çalışmasının, daire sakinlerinin evlerinde bireysel mahremiyetlerini yaşayabilip yaşayamadıklarına dair olan sekizinci sorusu bu bilgilerin doğruluğunu destekler niteliktedir. (Şekil 17).

Sekizinci sorunun cevaplarına göre;

- 120 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 12' si evet, 38'i hayır cevabını vermiştir.
- 100 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 4'ü evet, 16'sı hayır cevabını vermiştir.
- 80 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 2'si evet, 18'i hayır cevabını vermiştir.
- 67 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 10'u hayır cevabını vermiştir.

Site sakinlerinin cevaplarından anlaşılacağı gibi bloklarda bulunan daireler kişilerin bireysel mahremiyetini sağlaması açısında yeterli olmamıştır. Daire m^2'-leri küçüldükçe soruya hayır cevabını veren kişi sayısının arttığı gözlemlenmiştir. Evet cevabını en çok veren kişilerin ise 120 m^2'-de oturan daire sakinleri olduğu gözlemlenmiştir. Ancak bu daire sakinlerinin dahi çoğunlukla "hayır" cevabını vermiş olmaları, oldukça yönlendirici bir sonuç olmuştur. Anket esnasında örneğin, katılımcıların birçoğu yaşadığı odayı kardeşiyle paylaştığı ve uzaktan eğitim gördükleri için bu soruya hayır cevabı verdiğini belirtmiştir. Bir oda içerisinde iki kişinin uzaktan eğitim aldığı düşünüldüğünde, kişiye ait mahremiyetin ortadan kalkması olası bir sonuçtur.

Soruya "hayır" cevabı veren katılımcıların gerekçelerinden bir diğeri de; odalar arasındaki ses izolasyonunun yetersiz olmasıdır. Yaşam alanlarının yeni doğan ihtiyaçları çerçevesinde farklı fonksiyonlara dönüşmesi, daha önce deneyimlenmeyen durumların yaşanmasına sebep olmuştur. Mekân algısının değişmeye başladığı pandemi sürecinde, katılımcıların normal hayatlarında fark etmedikleri ses izolasyonu yetersizliği böylece ortaya çıkmıştır.

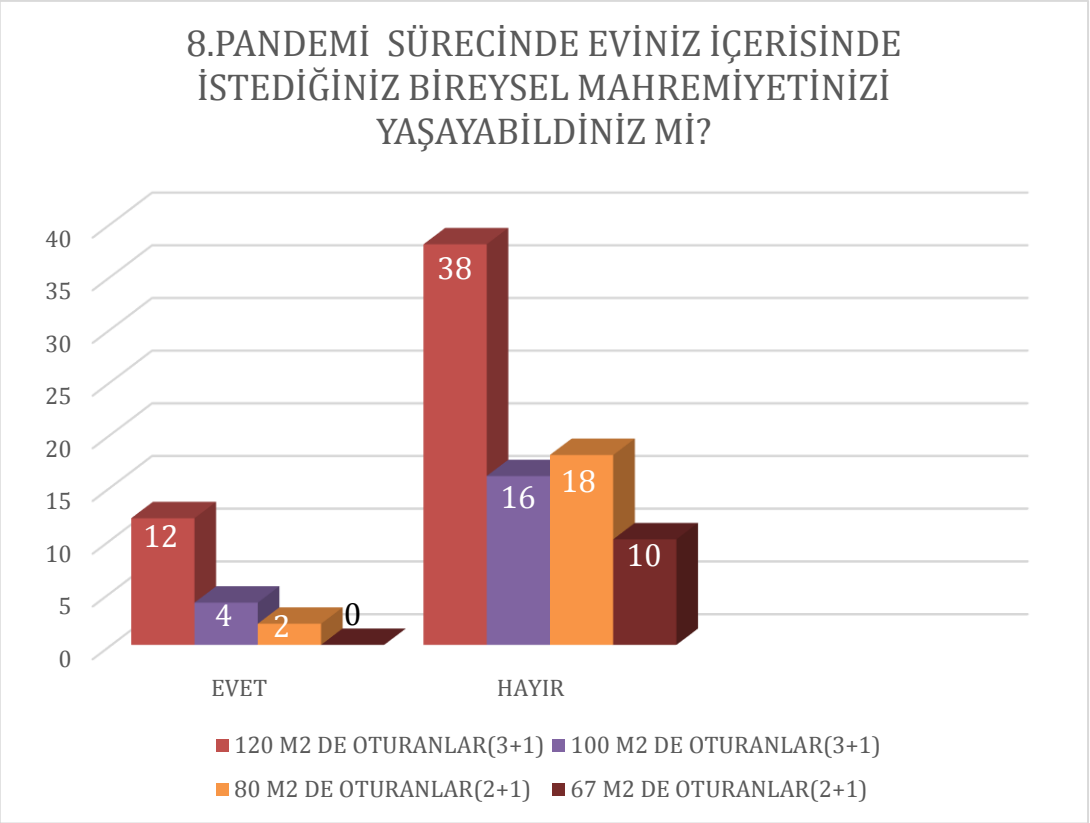

Şekil 17: Sekizinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik.

Pandemi sürecinde insanlar evlerinde geçirdikleri uzun vakitleri daha eğlenceli hale getirebilmek için hobilerine vakit ayırmayı, mutfakta daha uzun zaman geçirmeyi, spor yapmayı, müzik aleti öğrenmeyi istemişlerdir. Fakat metropol şehirlerdeki ufak apartman dairelerinde bu ihtiyaçlar maalesef yeterli düzeyde karşılanamamıştır. Literatürdeki bilgilere ilave olarak, çalışmanın ev içerisinde hobi veya ilgi alanı olan aktivitelerin gerçekleştirilebilmesini inceleyen dokuzuncu sorusunda alınan yanıtlar bu verileri desteklemektedir (Şekil 18).

Dokuzuncu sorunun cevaplarına göre;

- 120 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 35'i evet, 15'i hayır cevabını vermiştir.
- 100 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 11'i evet, 9'u hayır cevabını vermiştir.

- 80 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 3'ü evet, 17'si hayır cevabını vermiştir.
- 67 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 1'i evet, 9'u hayır cevabını vermiştir.

Elde edilen verilere göre, dairelerin m^2'-si küçüldükçe "hayır" cevabını veren kişilerin arttığı gözlemlenmiştir. En fazla "evet" cevabını veren katılımcılar ise 120 m^2'-de oturan site sakinleridir. Soruya "hayır "cevabını veren katılımcıların çoğu bunun sebebi olarak; oda m^2'-lerinin yetersizliğini dile getirmiştir.

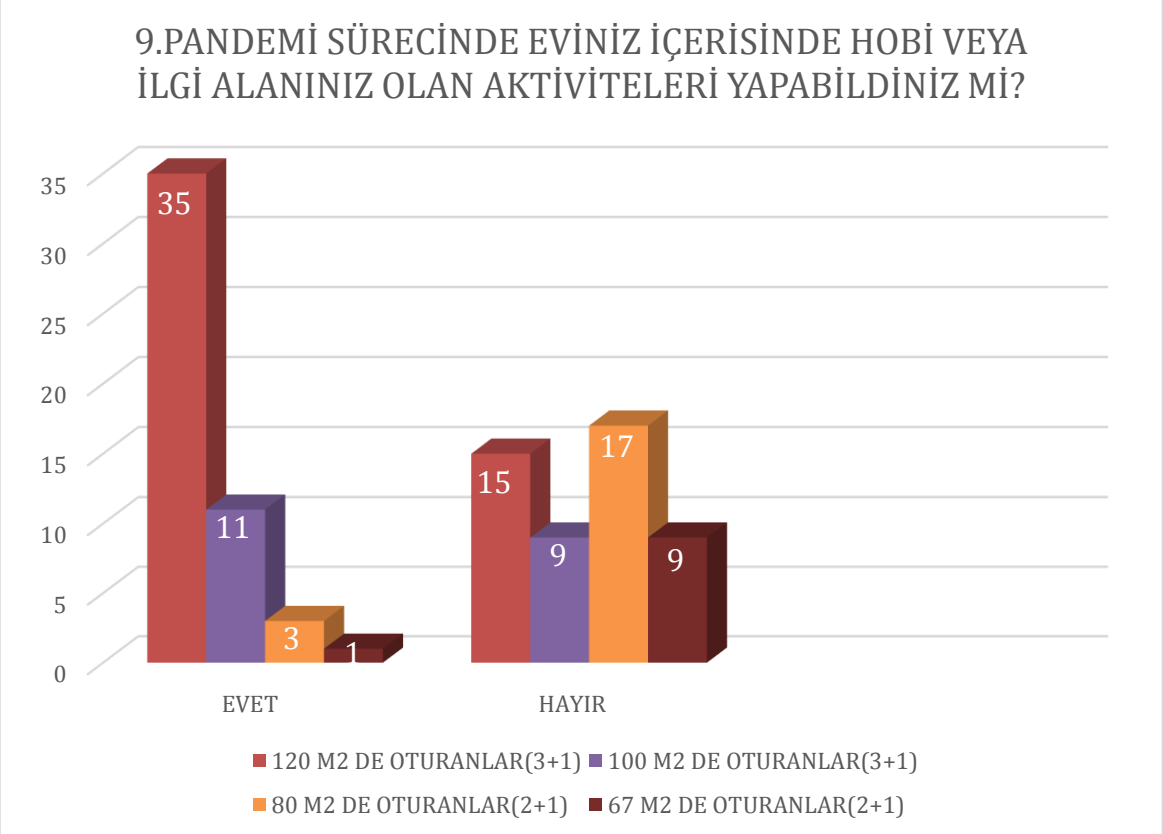

Şekil 18: Dokuzuncu Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

Pandemi sürecinde temiz havaya duyulan ihtiyaç da insanların psikolojisini etkileyen faktörlerdendir. Dış dünya ile temas kurabildiğimiz mekânlar ise balkon, teras ve bahçeler olmuştur. Özelikle bahçe katında bulunan konutlar bu dönemde oldukça ilgi görmüştür. Fakat apartman katlarında bu ihtiyaç oldukça kısıtlanmıştır

çünkü dairelerdeki balkon alanları oldukça küçüktür. Çalışmamızda incelediğimiz projede de aynı durum söz konusudur. Anket çalışmasının onuncu sorusunda katılımcılara bu balkonları nasıl değerlendirdikleri sorulmuştur (Şekil 19).

Onuncu sorunun cevaplarına göre;

- 120 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 6'sı çalışma alanı olarak, 10'u sebze yetiştirerek, 11'i çocuklar için oyun alanına çevirerek, 18'i hobi alanı olarak, 5'i ise balkonlarını kullanmadıklarını ifade etmiştir.
- 100 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 3'ü çalışma alanı olarak, 6'sı sebze yetiştirerek, 3'ü çocuklar için oyun alanına çevirerek, 4'ü hobi alanı olarak, 4'ü ise balkonlarını kullanmadıklarını ifade etmiştir.
- 80 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 4'ü çalışma alanı olarak, 3'ü sebze yetiştirerek, 2'si çocuklar için oyun alanına çevirerek, 2'si hobi alanı olarak, 9'u ise balkonlarını kullanmadıklarını ifade etmiştir.
- 67 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 1'i çalışma alanı olarak, 2'si sebze yetiştirerek, 2'si çocuklar için oyun alanına çevirerek, 2'si hobi alanı olarak, 3'u ise balkonlarını kullanmadıklarını ifade etmiştir.

Bu cevaplardan çıkarılan sonuca göre m^2'si büyük olan daire sakinlerinin balkonlarını daha etkin kullanabildikleri tespit edilmiştir. Balkonunu çalışma alanı olarak kullanan katılımcılar evlerindeki odaların yetersiz kalmasından dolayı burayı kullandıklarını ifade etmişlerdir. Hobilerini gerçekleştirmek için balkonu tercih eden katılımcıların büyük çoğunluğunu 120 m^2'-de oturan kişiler oluşturmaktadır. Bunun sebebi ise 120 m^2 ve 100 m^2 olan dairelerde 2 adet balkon bulunmasıdır. Hem yatak odasında hem de mutfakta bulunan balkonlar sayesinde, bu tip dairelerde oturan katılımcılar daha şanslı sayılabilmektedir.

Balkonlarının çocuklar için oyun alanına dönüştüğünü ifade eden katılımcılar bu çözümün pandemi sürecinde onların daha iyi hissetmesinde etkili olduğunu anlatmıştır. Grafikteki bir diğer sınıflandırma ise balkonunu sebze yetiştirme amacıyla kullanan katılımcılar için oluşturulmuştur. Daire sakinleri, balkonlarındaki saksılara ektikleri sebze ve çiçek fidelerinin bakımıyla ilgilendiklerini anlatmıştır. Bu

aktivitenin onlara psikolojik olarak çok iyi geldiğini dile getirirken; pandemi sonrasında da bu uygulamaya devam edeceklerini ifade etmişlerdir.

Son olarak, balkonlarını kullanamadıklarını söyleyen katılımcılar ise bu alanı depolama alanı olarak kullandıklarını ve pandemi sürecinde dışarıda yapılan alışverişlerin izolasyonunu sağlamak amacıyla kullandıklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla bu dönemde balkonlarını farklı faaliyetler için kullanamadıkları kayıt edilmiştir. Ayrıca, olumsuz cevap veren katılımcıların evlerinin m^2'si küçük olduğu için balkonlarının da herhangi bir faaliyet için elverişli olmadığı tespit edilmiştir.

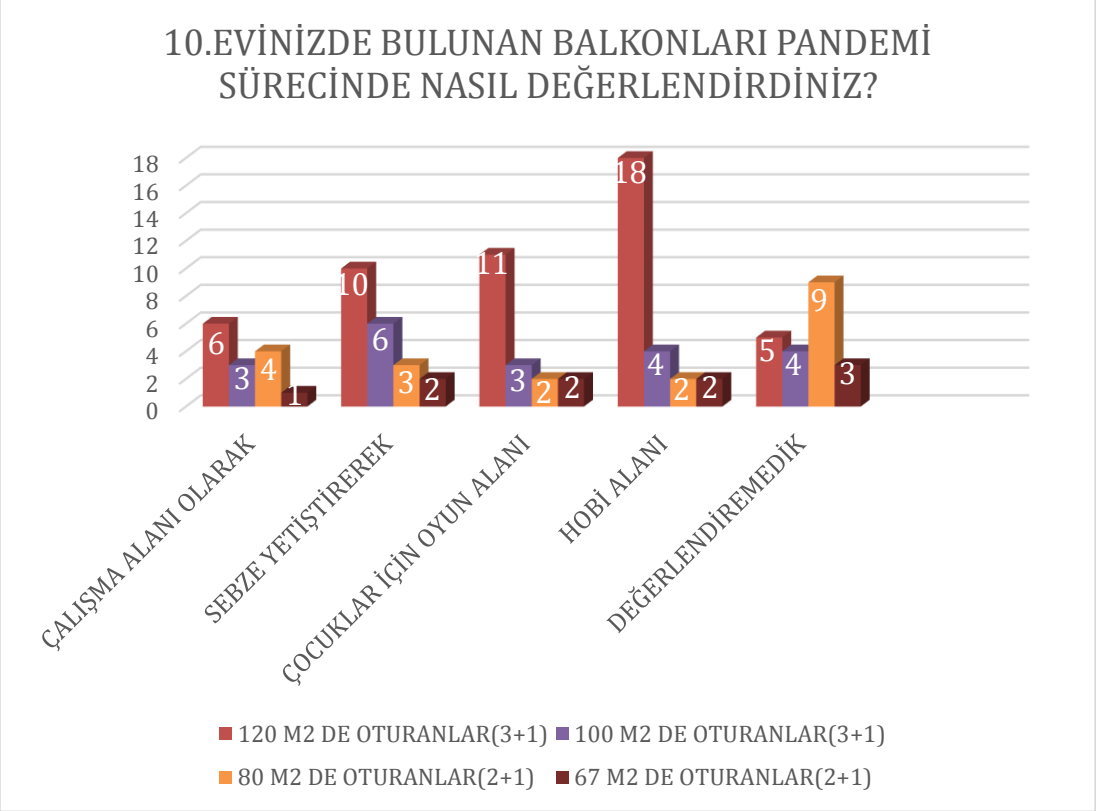

Şekil 19: Onuncu Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

Pandemi sürecinde mekân algısına ve ihtiyaçlara bağlı olarak yaşam alanlarında farklı adaptasyonlara gerek duyulmuştur. Konutlarda kısa sürede bulunan çözümler aslında yeni konut mimarisini ve iç mekân tasarımlarını yönlendirecektir. Anket çalışmasında sorulan 11. soruda ise katılımcılara evlerinde yaptıkları bu değişimler sorulmuştur. Çalışmanın sonunda ortaya konulan öneri için yol gösterici bir soru olmuştur (Şekil 20).

On birinci sorunun cevaplarına göre;

- 120 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 10'u duvar renklerini değiştirdiğini, 11'i tv ünitesinin yerini değiştirdiğini, 9'u koltukların yerini değiştirdiğini, 13'ü balkonu hobi alanına çevirdiğini, 7'si balkonu oyun alanına çevirdiğini ifade etmiştir.
- 100 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 3'ü duvar renklerini değiştirdiğini, 3'ü tv ünitesinin yerini değiştirdiğini, 5'i koltukların yerini değiştirdiğini, 8'i balkonu hobi alanına çevirdiğini, 1'i ise balkonu oyun alanına çevirdiğini ifade etmiştir.
- 80 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 4'ü duvar renklerini değiştirdiğini, 2'si tv ünitesinin yerini değiştirdiğini, 1'i koltukların yerini değiştirdiğini, 7'si balkonu hobi alanına çevirdiğini, 6'sı ise balkonu oyun alanına çevirdiğini ifade etmiştir.
- 67 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 4'ü duvar renklerini değiştirdiğini, 2'si tv ünitesinin yerini değiştirdiğini, 1'i koltukların yerini değiştirdiğini, 7'si balkonu hobi alanına çevirdiğini, 6'sı ise balkonu oyun alanına çevirdiğini ifade etmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların çoğunluğu balkonlarında yaptıkları değişikliği dile getirmişlerdir. Bunun sebebi ise temiz havaya duyulan ihtiyaç ve daha önce algılamadıkları bu mekânların aslında istenildiğinde daha güzel bir atmosfere dönüşebileceğinin fark edilmesidir. Yapılan değişim ile akşamları balkonlarında içilen çayın kişilere çok iyi hissettirdiği kaydedilmiştir.

Katılımcılara balkonlarında nasıl uygulamalar yapıldığı sorulmuş şu yanıtlar alınmıştır; ışıklandırma yapmak, halı sermek, bitki ve çiçekler ile süslemek, minder dizmek.

Bu cevap ile mekân algısının insanlar üzerindeki etkisi ortaya çıkmaktadır. Diğer cevaplarda ise katılımcıların evlerindeki eşyaların yerlerini değiştirerek uygun yerleşim düzenini oluşturmaya çalıştıkları kaydedilmiştir. Bunun sebebi ise faaliyetlerin kısıtlanması, dairelerin yetersiz m^2'ye sahip olması ve insanların mekânları farklı algılama isteklerinin olmasıdır.

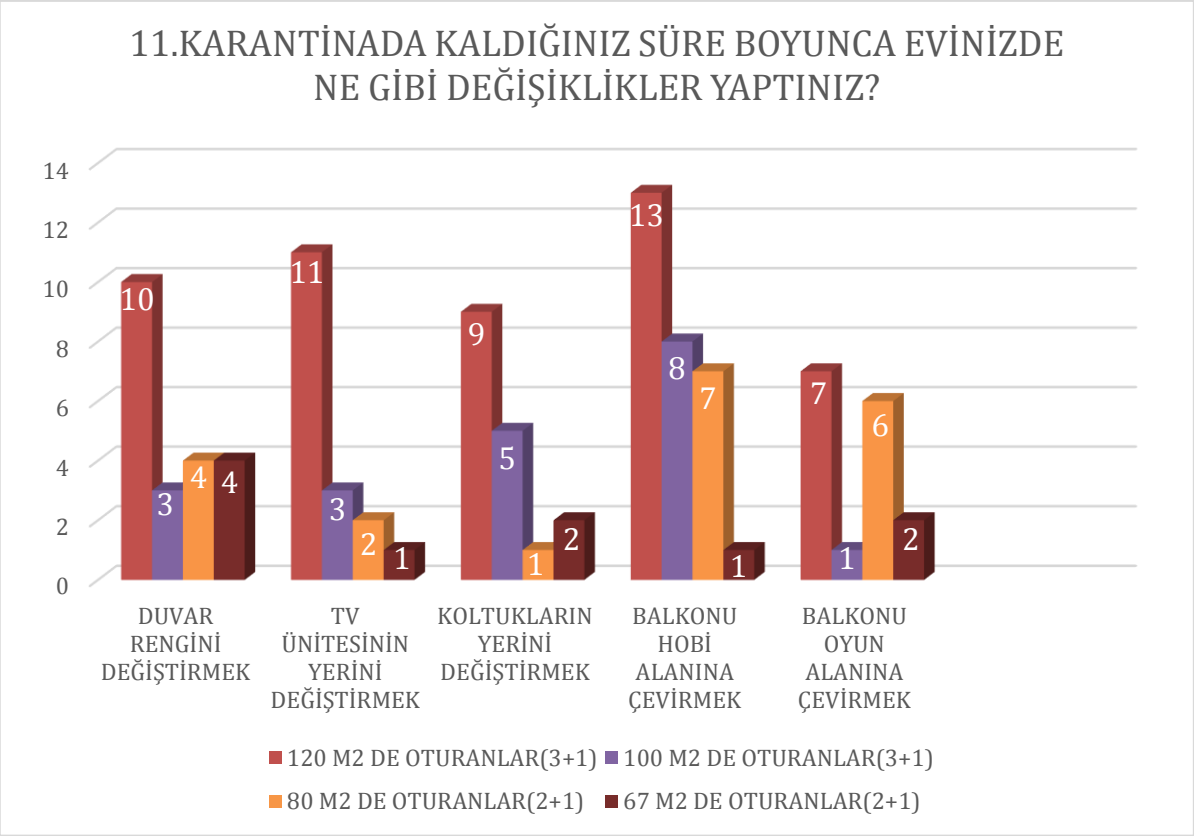

Şekil 20: On Birinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

Pandemi de uzun zaman geçirilen konutlarda daha önce fark edilmeyen olumsuzluklar bu süreçte algılanmış ve dile getirilmiştir. İncelemenin yapıldığı site sakinlerine de evlerindeki olumsuz tecrübeleri sorulmuştur (Şekil 21).

On ikinci sorunun cevaplarına göre;

- Yüz kişinin 62'si evlerinde onları rahatsız eden olumsuzluklar olduğunu dile getirmiştir.
- Yüz kişinin 38'i ise evlerinde olumsuzluk yaşamadıklarını ifade etmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların çoğunluğunun konutlarından memnun olmadığı tespit edilmiştir.

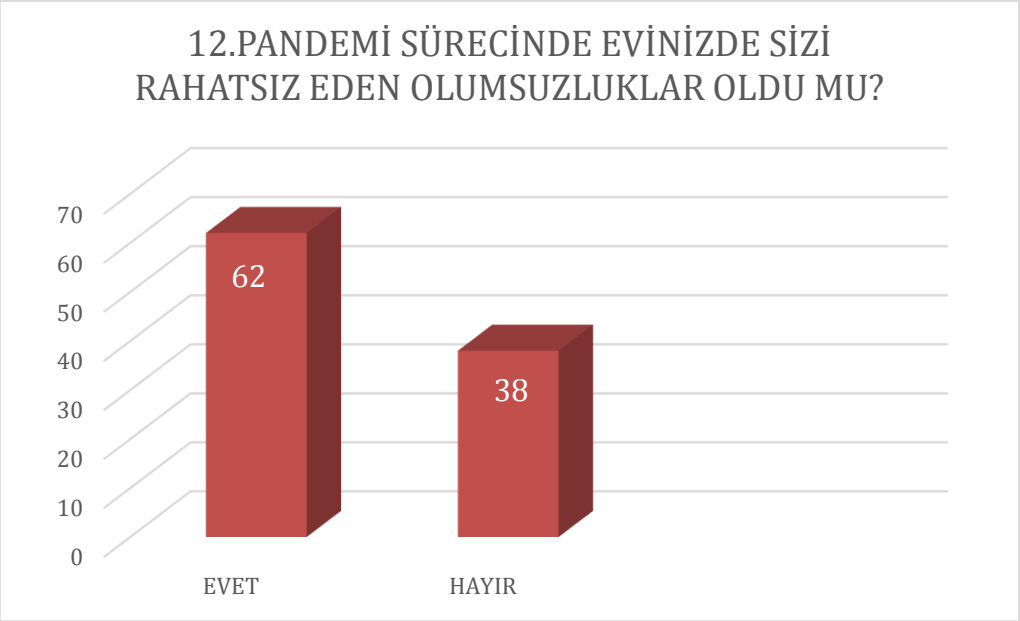

Şekil 21: On İkinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

Konut iç mekânlarında insanların mekân algısını etkileyen faktörlerden bir diğeri de içeriye alınan ışık ve temiz havanın yeterli olmasıdır. Bu sebeple site sakinlerinin, evlerinin gün ışığı ve temiz hava yönünden yeterliliğini değerlendirmeleri istenmiştir (Şekil 22).

On üçüncü sorunun cevaplarına göre;

- 120 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 39'u evet, 11'i hayır cevabını vermiştir.
- 100 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 13'ü evet, 7'si hayır cevabını vermiştir.
- 80 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 3'ü evet, 17'si hayır cevabını vermiştir.
- 67 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 1'ü evet, 9'si hayır cevabını vermiştir.

Elde edilen sonuçlara göre; soruya en çok evet cevabını verenlerin 120 m^2 dairede oturanlar olduğu görülmektedir. Daire boyutları küçüldükçe hayır cevabını veren kişiler artmıştır. Katılımcılar genel olarak evlerinin pencerelerinin küçük olduğunu ve bu sebeple içeriye yeterince ışık alamadıklarını ifade etmiştir. Hayır cevabı veren katılımcılar arasında bodrum katta oturan kişiler bulunduğu gözlemlenmiştir.

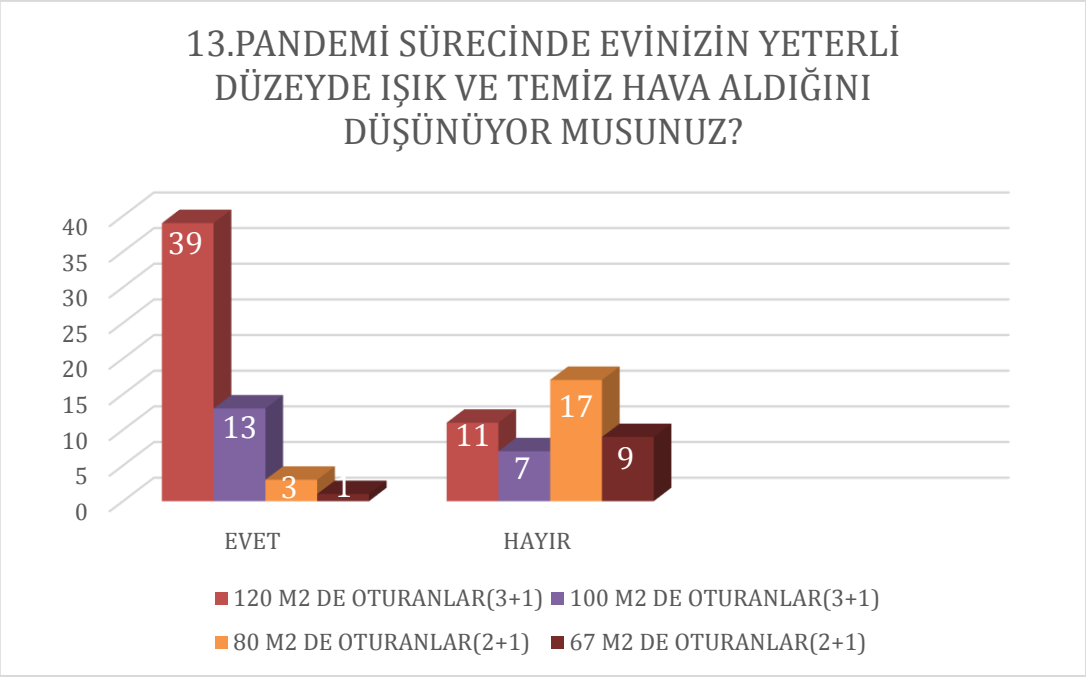

Şekil 22: On Üçüncü Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

İncelemenin yapıldığı sitede yürüyüş yolları, parklar ve sosyal tesisler mevcuttur. Normal hayatında bu alanları kullanmaya çok ihtiyaç duymayan kişiler, pandemi sürecinde açık havanın önemini ve insan psikolojisine iyi geldiğini deneyimlemiştir. Anket çalışmasının on dördüncü sorusunda site sakinlerine bu alanlardan faydalanıp faydalanmadıkları sorulmuştur (Şekil 23).

On dördüncü sorunun cevaplarına göre;

- Yüz kişiden 75'i evet, 25'i hayır cevabını vermiştir.

Bu sonuca göre; pandemide site sakinlerinin çoğunluğunun yürüyüş yaptığı, çocukları için oyun parklarını kullandıkları tespit edilmiştir. Çocuklarının evde çok fazla sıkıldığını dile getiren site sakinleri; parkların onlar için kurtarıcı olduğunu söylemişlerdir. Uzun süre evlerinde kalan insanların hareketleri kısıtlandığı için oluşan sağlık problemleri de kaçınılmaz olmuştur. Bu sebeple birçok katılımcı, yürüyüş yapmalarının sindirim sistemlerinde yaşadıkları problemlere çok iyi geldiğini ifade etmiştir. Toplu konutlardaki bu alanların önemi ortaya konulmuştur ve yeni yapılacak konut tasarımlarında göz önünde bulundurulmalıdır.

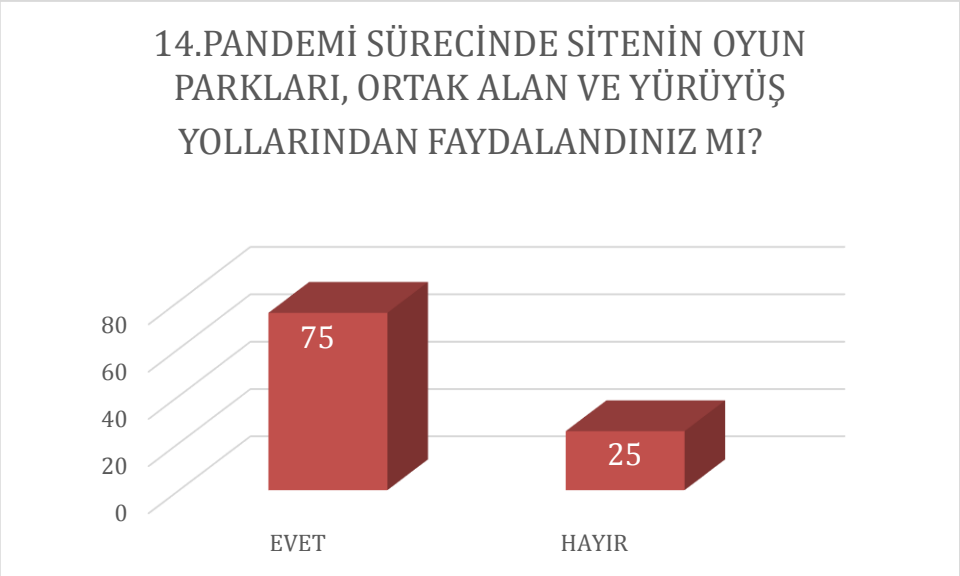

Şekil 23: On Dördüncü Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

Bir önceki sorunun devamında katılımcılara sitelerindeki yeşil alan, yürüyüş yolları olmasaydı bu durumdan nasıl etkilenecekleri sorulmuştur (Şekil 24).

On beşinci sorunun cevaplarına göre;

- Yüz kişiden 21'i kötü etkilerdi cevabını vermiştir.
- Yüz kişiden 35'i sağlık sorunlarım artardı cevabını vermiştir.
- Yüz kişiden 39'u psikolojimi kötü etkilerdi cevabını vermiştir.
- Yüz kişiden 5'i etkilemezdi cevabını vermiştir.

Elde edilen sonuçlara göre; katılımcıların çoğu psikolojimi kötü etkilerdi yanıtını vermiştir. Diğer katılımcılar farklı sebepler göstererek yine kötü etkileneceklerini ifade etmiştir. Sonuçlardan anlaşılacağı gibi pandemi sürecinde yeşil alanlara ve temiz havaya olan farkındalığımız artmıştır.

Sadece 5 kişi bu yeşil alanların olmamasından etkilenmeyeceğini söylemiş bunun sebebi olarak da yazlıklarının olduğunu, belirli aralıklarla hafta sonunu orada geçirdiklerini, böylece bu ihtiyacı karşılayabildiklerini söylemişlerdir.

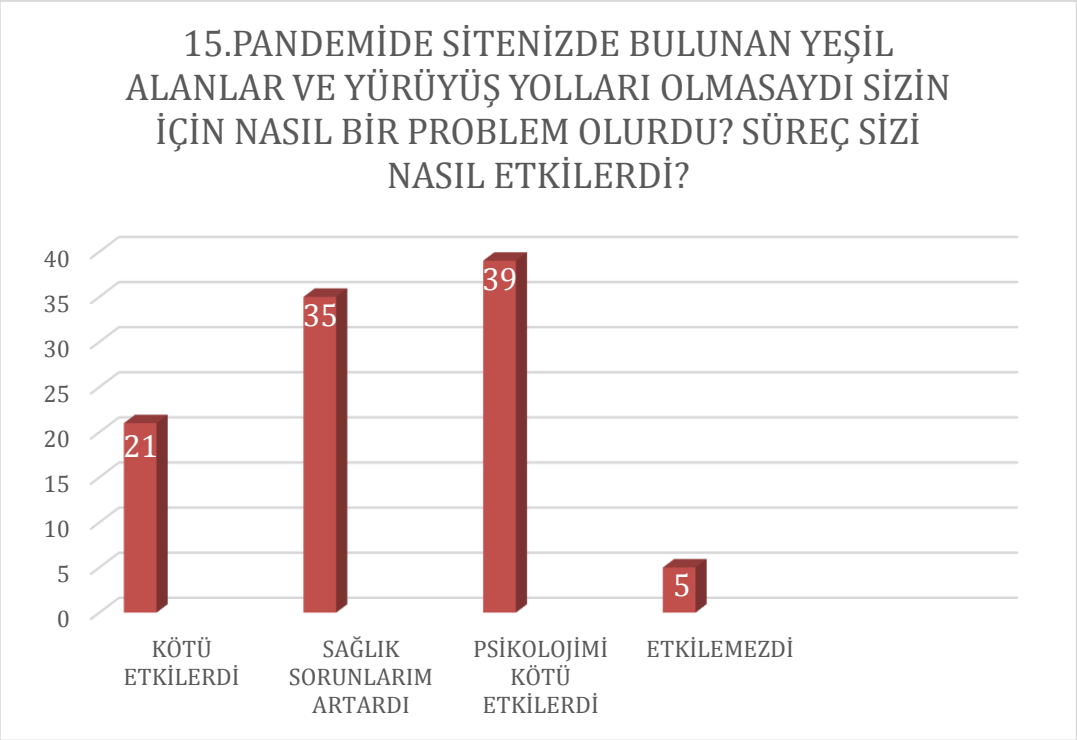

Şekil 24: On Beşinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

Pandemi sürecini yetişkinler kadar zor geçiren çocuklar bu sürecin bilincinde olmadıkları için durumun ciddiyetini onlara açıklamakta aileler oldukça zorlanmıştır. Onlar için günlerce evde kalmayı kabullenmek yetişkinler kadar kolay olmamıştır. Bu durumun doğurduğu sonucu daha iyi anlayabilmek için anket çalışmasında katılımcılara sitede bulunan park alanları olmasaydı çocuklar için nasıl bir sonuç doğacağına dair soru yöneltilmiştir (Şekil 25).

On altıncı sorunun cevaplarına göre;

- Yüz kişiden 73'ü süreç zor geçerdi cevabını vermiştir.
- Yüz kişiden 27'si psikolojilerini kötü etkilerdi cevabını vermiştir.

Elde edilen cevaplarda katılımcılar, çocuklarına süreci anlatmakta zorlandıklarını ifade etmiştir. Gün içerisinde birkaç saatliğine site parkında çocukları ile iyi vakit geçirdiklerini söylemişlerdir. Sitenin çocuklar için sağladığı bu olanaklardan oldukça memnun olduklarını, toplu konutlarda oyun parkı olması gerektiğini vurgulamışlardır.

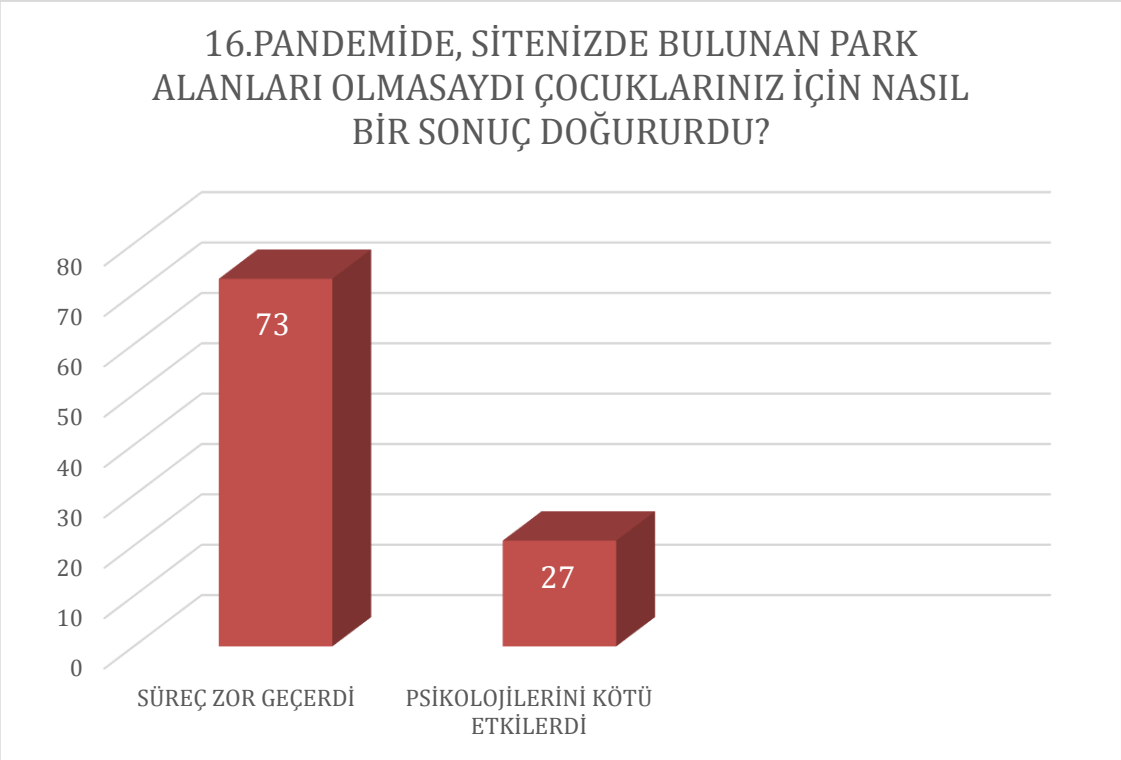

Şekil 25: On Altıncı Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

Salgın döneminde virüse yakalanan kişiler karantina sürecini evlerinde geçirmişlerdir. Bu sürede izole olan kişiler dış dünya ile temaslarını tamamen kesmiştir. Apartmanlarında bulunan ortak alanlara temas etmeleri komşularını da riske atmalarına sebebiyet vermiştir. Çalışmanın on yedinci sorusunda site sakinlerine yaşadıkları apartmanlarda gereken izolasyonun sağlanabilip sağlanamadığı sorulmuştur (Şekil 26).

On yedinci sorunun cevaplarına göre;

- Yüz kişiden 78'i evet cevabını vermiştir.
- Yüz kişiden 22'si hayır cevabını vermiştir.

Elde edilen cevaplara göre site sakinleri çoğunlukla apartmanlarında gerekli izolasyonu sağlayabildiklerini ifade etmiştir. Evet cevabını veren katılımcıların çoğunluğunu 120 m^2 ve 100 m^2'de oturan site sakinleri oluşturmaktadır; bunun sebebi ise apartmanlarının diğer bloklara göre daha büyük olmasıdır.

Katılımcılar genel olarak apartmanlarında iki adet asansör bulunmasının büyük kolaylık sağladığını ifade etmiştir. Pandemi sürecinde bazı apartman sakinleri yangın merdivenini kullandıklarını ifade etmiştir. Bunun sebebi ise merdivenin dışarıda olması ile virüsün bulaş riskinin azalmasıdır.

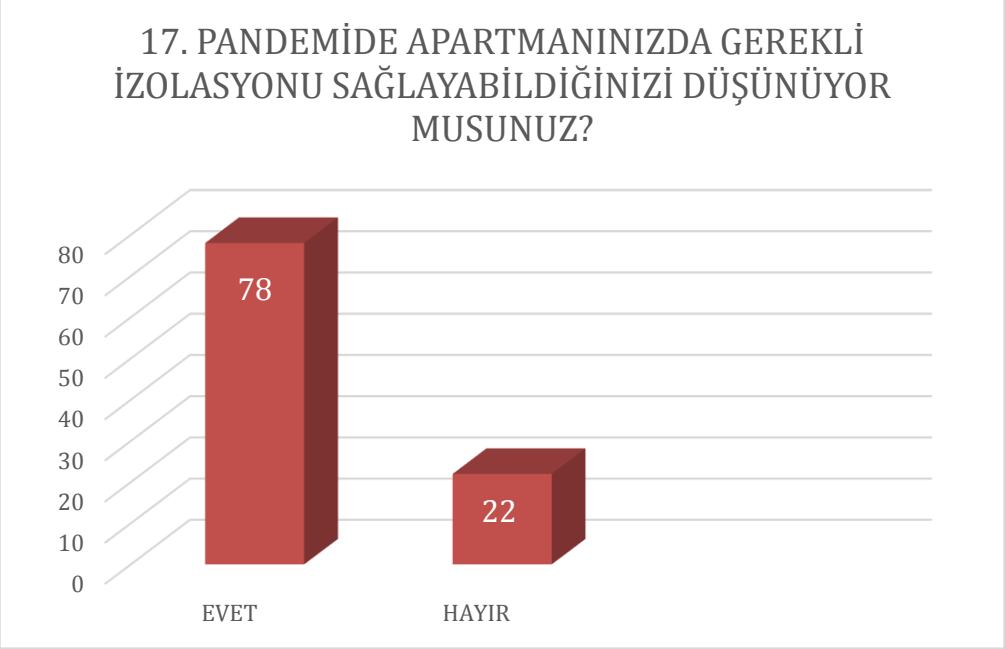

Şekil 26: On Yedinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

Yapılan anket çalışmasının en son sorusunda katılımcılara evlerinin iç mekân düzeninde farklı olmasını istedikleri önerileri sorulmuştur (Şekil 27). Bu soruda tespit edilen olumsuzluklar neticesinde bir sonraki bölümde bir öneri tasarım ortaya konulmuştur.

On sekizinci sorunun cevaplarına göre;

- 120 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 7'si salonda daha fazla yeşil bitki olmalı, 10'u tv ünitesinin yeri değişmeli, 18'i duvar rengi daha açık renk olmalı, 12'si balkon daha eğlenceli bir mekâna dönüşebilir, 3'ü balkonu odaya katabiliriz cevabını vermiştir.
- 100 m^2 3+1 dairede oturan katılımcıların 2'si salonda daha fazla yeşil bitki olmalı, 6'sı tv ünitesinin yeri değişmeli, 8'i duvar rengi daha açık renk olmalı, 3'ü balkon daha eğlenceli bir mekâna dönüşebilir, 1'i balkonu odaya katabiliriz cevabını vermiştir.

- 80 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 2'si salonda daha fazla yeşil bitki olmalı, 2'si tv ünitesinin yeri değişmeli, 7'si duvar rengi daha açık renk olmalı, 3'ü balkon daha eğlenceli bir mekâna dönüşebilir, 6'sı balkonu odaya katabiliriz cevabını vermiştir.
- 67 m^2 2+1 dairede oturan katılımcıların 1'i salonda daha fazla yeşil bitki olmalı, 1'i tv ünitesinin yeri değişmeli, 3'ü duvar rengi daha açık renk olmalı, 1'ü balkon daha eğlenceli bir mekâna dönüşebilir, 4'ü balkonu odaya katabiliriz cevabını vermiştir.

Alınan cevaplara göre katılımcıların çoğunluğu odaların duvar rengini değiştirmek istediğini belirtmiştir. Bunun sebebi ise, konut iç mekânlarını daha ferah ve büyük algılamak istemeleridir. Katılımcılar pandemi sürecinde konutlarında yanlış yerleşim yaptıkları birkaç noktayı değiştirmek istediklerini belirtmiştir. TV ünitesi, koltuk, masa vb. iç mekân elemanları bunların başında gelmektedir. Ortak alan olarak kullanılan salonlarda yeşil bitkinin arttırılması yönünde fikirlerini belirten katılımcılar; bunun bir görsel ihtiyaç olduğunu fark etmişlerdir.

Bu süreçte konut sakinleri balkonlarının dışarıyla kurulan bir geçiş alanı olduğunu fark etmişlerdir. O yüzden daha önce depolama alanı olarak kullandıkları balkonlarını daha farklı algılamak istemişlerdir. Işıklandırmalar yaparak, masa ve minderler ekleyerek balkonlarını okuma alanına çevirmek katılımcılardan en çok alınan yanıtlardır. Balkonlarını odaya katma fikrini ise en çok düşük m^2'li dairelerde oturan katılımcılar vermiştir.

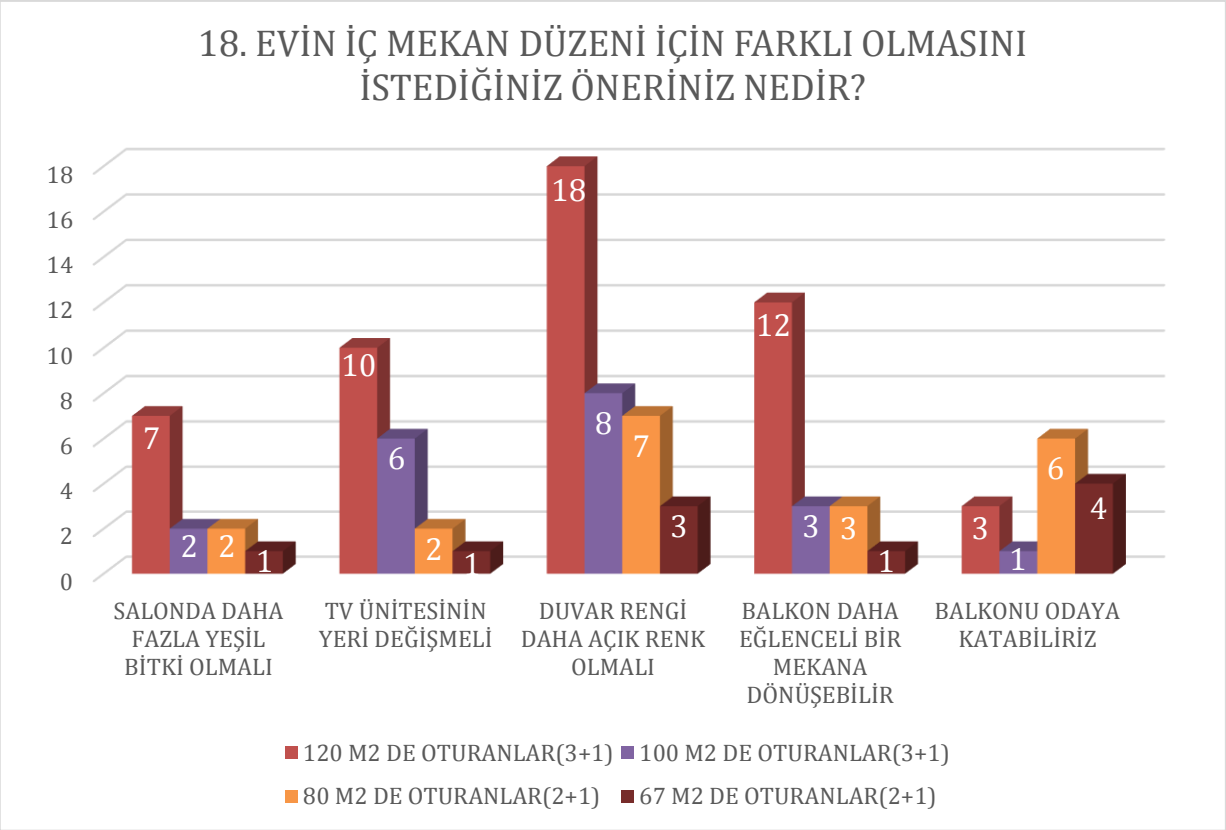

Şekil 27: On Sekizinci Sorunun Cevaplarının Gösterildiği Grafik

Tüm bu öneriler, yalnızca bulundukları daireleri deneyimlemek suretiyle kısıtlı parametreler içerisinde değerlendirme yapabilmekte olan site sakinleri tarafından bulundukları konutlara yönelik olarak verilmiştir. Mimar veya iç mimar olmadıkları için, daha geniş çaplı olabilecek öneriler geliştirememiş olmakla birlikte, bu kısıtlı çerçeve içerisinde dahi ileriki konut yerleşim planları için oldukça yönlendirici yanıtlar vermişlerdir. Bir sonraki bölümde yer alan öneri yerleşim planı ve kullanım tipleri, bu çalışma sonucunda elde edilen öneriler ışığında mimari ve iç mimari bilgiler ile harmanlanarak geliştirilmiştir.

4.4 Konut Yerleşim Düzeni ve Kullanım Önerileri

Yapılan anket çalışmasının verilerine göre elde edilen sonuçlarda; site dairelerinin m^2'sinin küçük olması insanları oldukça kısıtlamıştır. Aynı evi paylaşan aile fertleri, pandemi sürecinde konutlarında evden çalışma, uzaktan eğitim gibi faaliyetleri eş zamanlı gerçekleştirmiştir. Bunun sonucunda ise; konut içerisinde kişi başına düşen alanın azlığı insanların faaliyetlerini gerçekleştirmesini engellemiştir.

Günümüzde gelişen teknoloji ve yeni hayat standartlarının gerektirdiği bir takım konut tasarımları literatürde mevcuttur. Çalışmanın bu bölümünde bu tasarımlara kısaca değinilmiştir. Daha sonra incelemenin yapıldığı sitenin mimari kat planı üzerinden yeni bir öneri konut planı oluşturulmuştur.

Öneri plan ileriki çalışmalarda geliştirilmeye açıktır. Aynı zamanda kullanım önerileri kapsamında esnek sistem tasarımlarına da değinilmiştir ve öneri plan ayrıca bu sistem ile de farklı bir kullanım önerisi geliştirilmek üzere desteklenmiştir.

4.4.1. Güncel Konut Yerleşim Düzeni Önerisi

Anket çalışmasında, tez kapsamında incelenen daire planlarının fiziksel ve sosyal açılardan yetersizliği grafik sonuçları ile ortaya konulmuştur. Sitede bulunan 120 m^2'ye sahip daireler için yeni bir mimari kat planı çizilmiştir(Şekil 28). Bu planda 3 adet yatak odası, 1 banyo, 1 tuvalet, 1 salon, 1 mutfak, 3 adet balkon bulunmaktadır. Giriş alanında insanların dışarıdan geldiğinde dış kıyafetlerini çıkarabilecekleri ve apartmandan gelen hava girişini engelleyecek bir vestiyer alanı oluşturulmuştur.

Vestiyer alanından sonra odalarına gitmeden önce ellerini yıkayabilmeleri için banyo ve tuvalet, kapıya yakın noktada konumlandırılmıştır. Mutfak giriş alanının sağ kısmına yerleştirilmiş ve mutfağa bir oturma alanı eklenmiştir. Sitenin orijinal mimari planında mutfakta oturma alanının olmaması anket çalışması kapsamında, alan yetersizliklerinden biri olarak tespit edilmiştir ve ek bir oturma alanı tasarlanmıştır. Yeni çizilen bu planda; koridor alanı kısaltılmıştır, bu sayede eve girdikten sonra diğer odalara ulaşım kolaylaşmıştır.

Pandemi şartları göz önünde bulundurularak hazırlanan bu planda 3 adet balkon bulunmaktadır. Bu balkonların orijinal kat planlarından ayrılan önemli bir yanı ise; her balkonun otomatik kapı sistemi ile istenildiği zaman iç mekâna dahil edilebilmesidir. Mutfaktaki balkon, diğer balkonlar gibi otomatik kapı sistemi ile tamamen açılarak mutfağa dahil edilebilecektir. Yapılan anket çalışmasının sonucunda insanların pandemi sürecinde konutlarında yaşadığı olumsuzluklardan birisi de; temiz hava ve doğal aydınlatma yetersizliği olmuştur. Balkonlarda yapılan bu uygulama ile insanlar odalarında çalışırken, kitap okurken, hobileri ile ilgilenirken, tamamen dışarıdaymış gibi hissedebilmeleri amaçlanmıştır. Dairenin tüm pencere boyutları

büyütülerek içeriye daha fazla gün ışığı alınması amaçlanmıştır. Hazırlanan öneri konut planında değiştirilen taşıyıcı sistem duvarları mavi renk ile gösterilmiştir, kolonlar ise kırmızı renk ile belirtilmiştir. Planda bulunan üç adet açılabilir balkon sistemi turuncu renk ile gösterilmiştir (Şekil 28).

Yeni tasarlanan mimari kat planı, orijinal kat planı gibi kompakt bir formda olsa da; bu planda kişiye özel alanların birbirinden ve ortak alanlardan ayrılması ana odak olmuştur. Pandemi sürecinde kişilerin konutlarında kişisel mahremiyetlerini sağlayamadıkları, yapılan anket sonucunda elde edilmiştir. Ortaya çıkan bu öneri planı, yapılan anket çalışmasının ışığında, günümüz ihtiyaçlarını karşılayan, en doğru konut tasarımına ulaşabilmeyi hedeflemektedir.

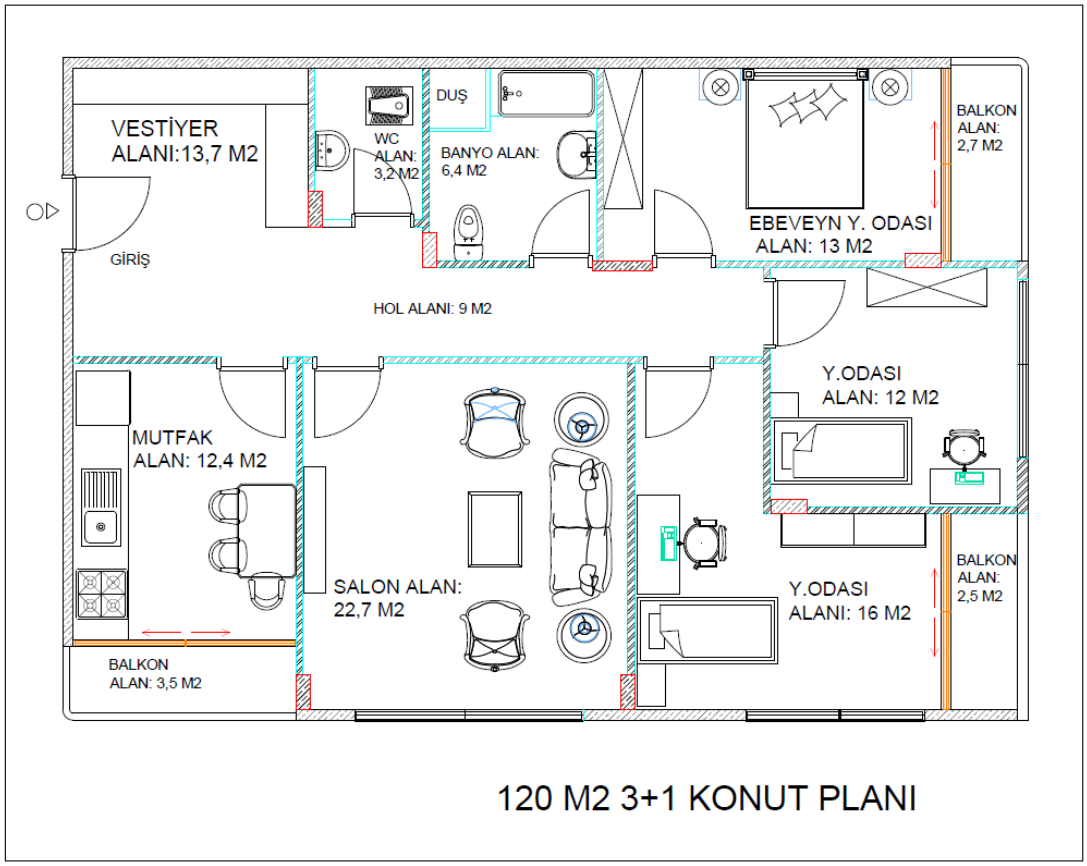

Şekil 28: Öneri Mimari Kat Planı

Kaynak: Yazar Tarafından Çizilmiştir.

4.4.2. Esnek Sistem Tasarımlarının Konutlara Uygulanması

"Esneklik kavramı mimari mekânın var olduğu ilk insan yerleşimlerindeki mağaralardan, antik dönem megaronlarına, göçer çadırlarından, farklı ulusların geleneksel konutlarına kadar endüstrileşme öncesi dönemde de var olmuş önemli bir mimarlık kavramıdır. Endüstrileşme sonrasında mekânın farklı alanlardaki ve ölçeklerdeki teknik sınırlarının genişlemesi, mekânın fiziksel boyutlarının da değişebildiği esnek mimari mekânların tasarlanabilmesini sağlamıştır. Mekânın büyüyebilmesi ve değişebilmesinin yanında uyarlanabilmesi de esneklik kavramının içinde yer almaktadır. Son elli yılda değişen mimarlık paradigmalarının içinde terminolojik açıdan pek çok farklı kavramın esneklik ile ilişkilendirildiği görülmektedir.

Günümüzde esneklik kavramı, mevcut mekânın yeni fonksiyonları taşıyabilmesi, mekânın büyüyebilmesi, sürekliliği ve teknik ekipmanların değişimiyle açıklanmaktadır. Adaptasyon, değişebilirlik, uyabilirlik, uyarlanabilirlik gibi alt kavramlarla da tanımlanan esneklik kavramı mimarlık literatüründe önemli bir yer tutmaktadır" (https://yapidergisi.com/cagdas-mimaride-esnek-mekanlarin-izinde/) (Erişim tarihi: 11 /05 / 2022).

Mekânın büyüyebilmesi ve değişebilmesinin yanı sıra mekânın dönüştürülebilmesi de esneklik kavramının içinde yer almaktadır. Özellikle de içinde bulunduğumuz koşullar gereği, pandemi gündelik yaşamı değiştirmiş, dolayısıyla mekân dönüşüme uğramıştır. Esneklik kavramı değişen yaşam koşullarına, sosyo-ekonomik koşullara bağlı olarak büyüyebilme, küçülebilme ve bölünebilme eylemleriyle mekânda yer bulmaktadır. Pandemi dönemi de mekânsal esnekliğin daha fazla önem kazandığı, olası mekânların kullanım hacminin değişimine olanak tanıyan esnek mekân kullanımını yaşantımıza dahil etmiştir.(Durmuş ve Asımgil, 2021, s.2)

Mimarlık ofisi Woods Bagot tarafından pandemi nedeniyle çoğunlukla evde geçirilen zamanı konforlu hale getirebilmek için, mekânın birçok aktiviteye yönelik olanak kullanılmasını sağlayacak şekilde tasarlanan modüler sistem de mekân hacminin dönüşerek farklı pratiklere imkân sağlamasını kolaylaştırmaktadır. Tasarlanan modül gündüz, gece ve oyun modu olarak üç mod kullanımına yönelik öneri olarak sunulmuştur (Şekil 29). Bu modül gündüz modunda iki hareketli kabin,

bir masa, bir oturma ve yemek odası bulunan bir ofis-ev oluşumu planlanırken, gece modunda hacmin üç ayrı mekâna bölünerek kullanılabilmesi planlanmıştır. Oyun modunda ise hareketli birimler tamamen kenarlara itilerek açık bir alan oluşturmakta ve birçok aktiviteye imkân sağlamaktadır. İsteğe bağlı olarak farklı modlarda kullanılabilen tasarım, her durumda mekânın esnek kullanımına olanak sağlar pozisyonda kurgulanmıştır. (Durmuş ve Asımgil, 2021, s.2)

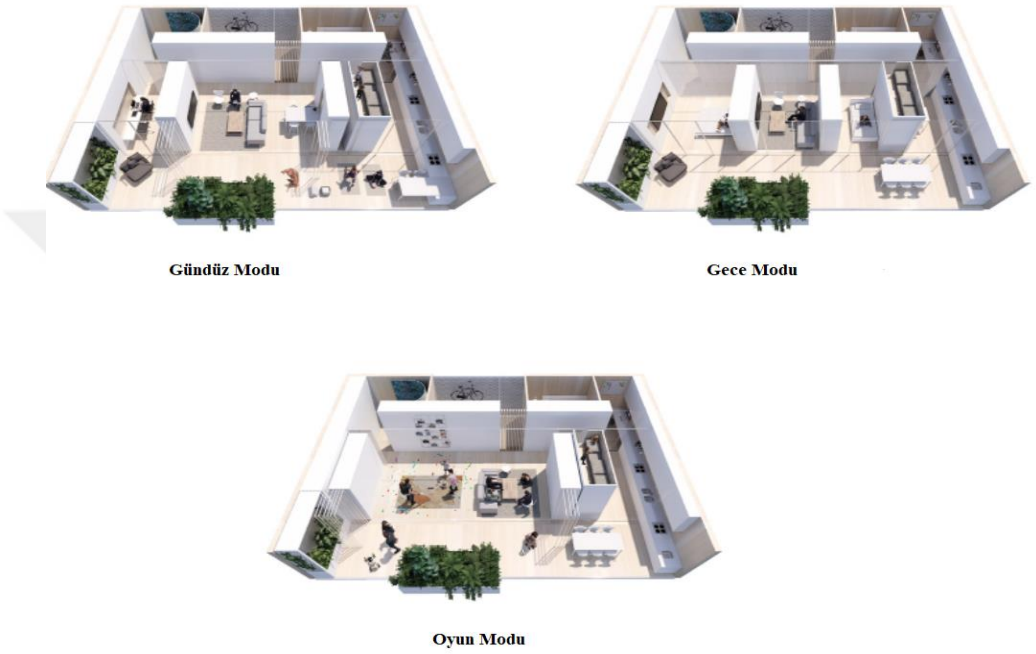

Şekil 29: Günün Farklı Zaman Dilimlerinde Kullanıma İmkan Veren Esnek Modüler Sistem

Kaynak: https://www.dezeen.com/2020/04/13/woods-bagots-modular-ad-apt-apartments-working-from-home/ Erişim tarihi: 10 /05 / 2022

Yukarıda incelenen esnek donatılara sahip konut örneği, pandemi sürecini oldukça kolaylaştıracak çözümlere sahiptir. Pandeminin yanı sıra gün geçtikçe değişen hayat standartlarımız da aslında bu tarz tasarımlara ihtiyacımız olduğunu ortaya koymaktadır.

Küçük apartman daireleri, stüdyo daireler veya evlerinde daha fazla alana ihtiyaç duyan insanlar için bir diğer çözüm yolu ise; son zamanlarda hayatımıza giren esnek mobilyalar olmuştur. Sadece yaşam alanı olarak kullandığımız evlerimiz, pandemi döneminde birçok faaliyeti uygulamaya çalıştığımız mekânlar haline gelmiştir.

Konutlarında geçirdikleri süreyi daha verimli hale getirmek isteyen birçok kişi evlerindeki mobilyaları akıllı mobilyalar -ya da bir diğer adıyla esnek mobilyalar- ile değiştirerek hayatlarını kolaylaştırmışlardır (Şekil 30). Yaşam standartlarını arttırmaya yardımcı olan bu mobilyalar, insanlara alan kazandırmakla beraber bir alanda birden fazla faaliyeti gerçekleştirmelerine olanak sağlamıştır. Esnek mobilyaların kullanıldığı bu alanlar; son zamanlarda "esnek mekân" kavramıyla da tanımlanmaktadır.

Şekil 30: Esnek Mobilyanın Kullanıldığı Bir Mekân Örneği.

Kaynak: https://tr.pinterest.com/pin/239253798941805467/ / Erişim tarihi: 10 /05 / 2022

Bu örnekler güncel mimari tasarım ortamında sayıca giderek artmaktadır. İlk başlarda küçük m^2'leri daha verimli kullanmak amacıyla ortaya çıkmış olsalar da, günümüzde gelinen noktada büyük m^2'lere sahip hacimlerde de farklı fonksiyon kullanımlarına ve fonksiyon dönüşümlerine imkân vermek amacıyla da kullanılmaktadırlar.

Çalışma kapsamında yapılan anket çalışmasının uygulandığı sitenin, orijinal 120 m^2 3+1 daire planı için geliştirilmiş esnek sistem uygulaması şekil 31' de gösterilmektedir. Site yönetiminden alınan statik proje sayesinde mevcut kat planlarındaki taşıyıcılar yeniden çizilmiştir. Planda bulunan taşıyıcılar ve perde duvarlar göz önünde bulundurularak esnek sistem uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma sayesinde yapılan anket çalışması sonucunda elde edilen veriler dikkate alınarak; daire sakinlerinin mevcut konutlarını farklı ihtiyaç durumlarında nasıl düzenleyebileceklerine dair bir fikir ortaya konulmuştur.

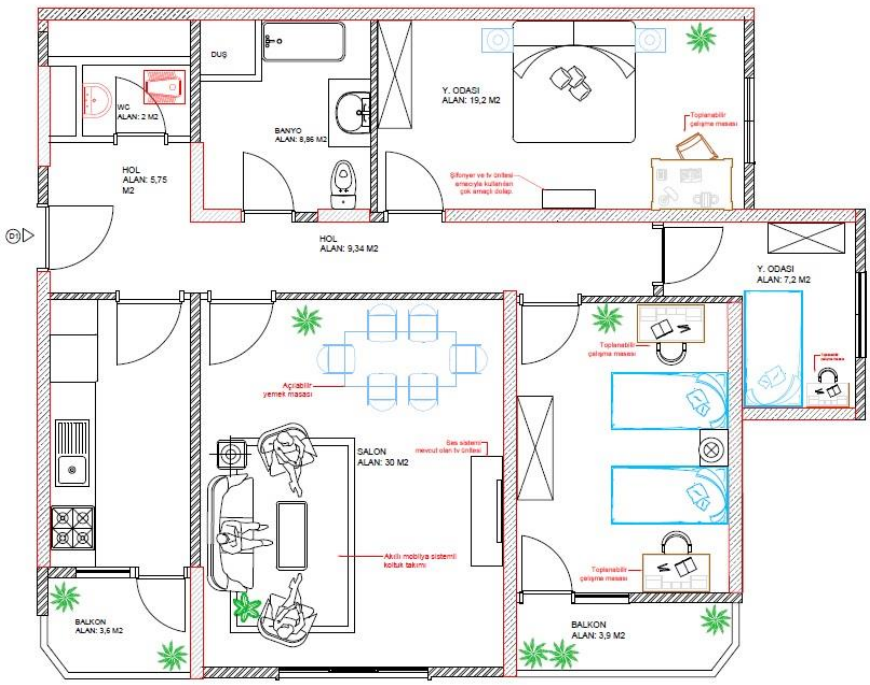

Şekil 31: Mevcut Kat Planı İçin Esnek Sistem Uygulaması

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

4.5. Öneri Konut Planında Esnek Sistem Uygulaması

Tez çalışması kapsamında geliştirilmiş olan öneri 3+1 daire planı (Şekil 28) için de esnek sistem uygulaması yapı elemanları üzerine uygulanabilir (Şekil 32). Bu uygulamada hareket ederek toplanabilen ve hacimlerin genişlemesini/birleşmesini sağlayan duvarlar renklendirilerek gösterilmiştir. Ana fonksiyonu 3+1 konut olan bu daire, tez çalışması kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda pandemi döneminde en çok ihtiyaç duyulan çalışma ve hobi/aktivite gerçekleştirme amaçlı olarak dönüştürülebilecek şekilde esnek sistem uygulaması ile geliştirilmiştir.

Mutfak duvarı toplanarak salonun daha geniş bir alana kavuşması sağlanabilmektedir. Salonda birden fazla aktivite aynı alanda yapılabilmektedir. Aynı şekilde salonun koridora bakan diğer duvarı, seperatör ile toplanabilir duvara dönüştürülmüştür. Bu sayede konut sahiplerinin salonlarını daha büyük algılaması sağlanmıştır. Kişilerin yaşam alanlarını daha kullanışlı hale getirebilmeleri ve ufak metrekarelerde yaşasalar bile bu mekânların her noktasını doğru kullanmaları sağlanmıştır.

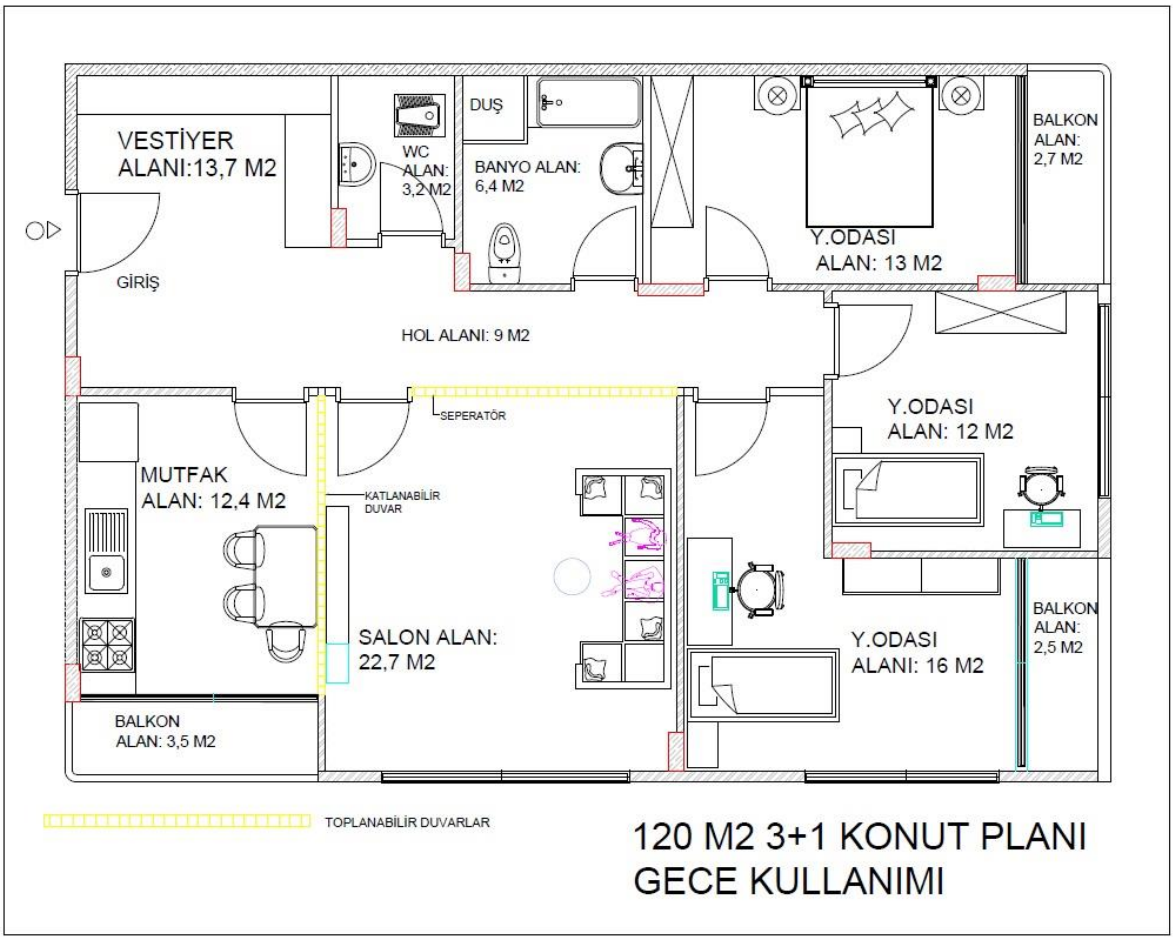

Şekil 32: Esnek Sistem Uygulaması İle Tasarlanmış Daire Planında, Toplanabilir Duvarların Gösterimi

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Toplanabilir duvarların gösterildiği gece kullanımına uygun olan planın devamında, öneri konut planı için esnek sistemli mobilyalar geliştirilmiştir. Böylece kullanıcıların evlerinde bulunan alanları, gündüz saatlerinde farklı ihtiyaçlarını gerçekleştirebilmesi için uygun mekânlara dönüştürebilmeleri sağlanmıştır (Şekil 33).

Mutfakta bulunan ufak masa, daha fazla kişinin aynı anda yemek yiyebilmesi için açılarak daha büyük bir masaya dönüşebilmektedir. Salonda topluca yemek yenilmesi durumunda; kullanıcılar toplanabilir duvarı toplayarak masayı salona dahil edebilmektedirler.

Salonda kullanımı kolaylaştırması amacıyla hareket edebilen bir tv ünitesi tasarlanmıştır. Böylece kullanıcılar mutfak ve salon arasında kalan toplanabilir duvarı kapadığında, tv ünitesini bu duvarın önüne rahatça taşıyabilmeleri amaçlanmıştır. Bu işleme olanak sağlayabilmek için salonda esnek sistemli bir koltuk kullanılmıştır. Böylece tv ünitesinin yeri değiştiğinde, modüler sistemdeki koltuğu kolayca yer değiştirmek mümkündür. Birden fazla parçanın yan yana getirilmesiyle istenilen forma giren koltuk, salon içerisinde farklı ihtiyaçlara hizmet edebilmektedir.

Anket çalışmasında elde edilen bulgulara göre, konut kullanıcılarının gündüz saatlerinde farklı aktivite, hobi ve çalışma ihtiyaçları için konut içerisinde yeterli alan bulamadıkları tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, yatak odalarında oldukça geniş yer kaplayan ve gündüz kullanılmayan yatakların toplanabilir olması ve onların toplanması ile diğer aktiviteler için ihtiyaç duyulan alanların elde edilmesi düşünülmüştür. Bu kapsamda, yatak odasında kullanılan akıllı mobilyalar ile yataklar toplanarak odanın, çalışma alanı ve hobi alanına dönüşmesi sağlanmıştır. Toplanabilir yatak sayesinde kazanılan alanlar ile yatak odası farklı eylemleri gerçekleştiremeye elverişli hale gelmektedir. Aynı şekilde toplanabilir çalışma masası ile akşam olduğunda kullanıcıların uyuyabilmeleri için uygun ortam sağlanabilmektedir. Planda bulunan iki genç odası ve ebeveyn yatak odaları için aynı mantık kullanılarak toplanabilir çalışma masası ve toplanabilir yataklar düşünülmüştür.

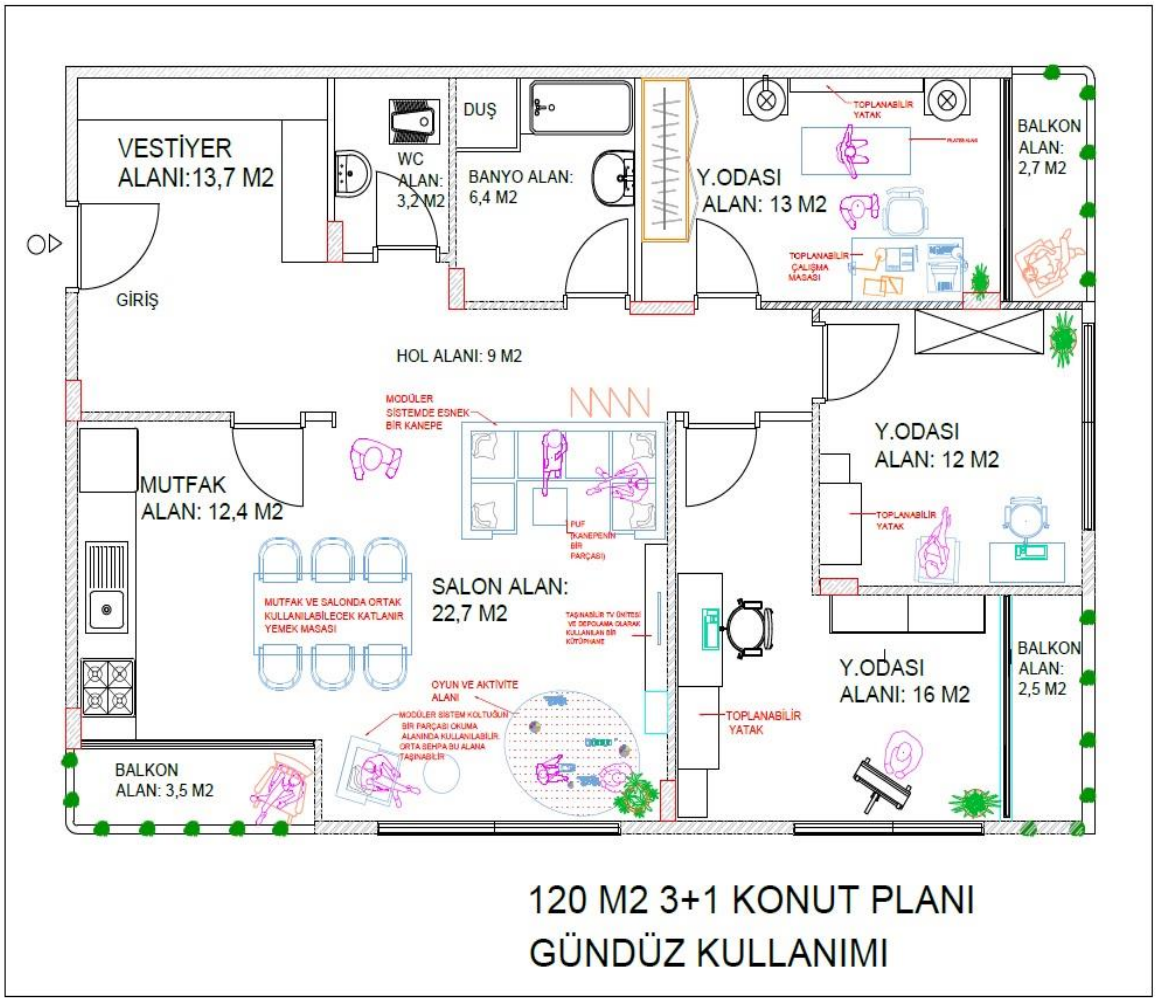

Şekil 33: Esnek Sistem Uygulaması İle Tasarlanmış Daire Planında, Esnek Mobilya Gösterimleri

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

4.6. Öneri Konut Planının Renk - Doku - Işık Açısından İncelenmesi

Tez çalışması kapsamında ortaya konulan öneri kat planının, esnek sistem uygulaması önceki başlıklarda incelenmiştir. Bu bölümde ise öneri konut planı, kullanıcılar üzerinde psikolojik etkileri kanıtlanmış olan iç mimari unsurlar açısından incelenmektedir. İç mekânda algıyı etkileyen faktörlerin başında; renk, ışık, doku, desen, malzeme gibi ölçütler gelmektedir. Bu faktörlerden her biri; mekân kullanıcısının mekânı nasıl algılayacağı, kullanıcının o mekân içerisindeki genel tutumu ve kullanıcının mekân içerisindeki zamanını nasıl geçireceği üzerinde ayrı ayrı önemli etkilere sahiptir.

İç mekân tasarımında mekân işlevi, mekân formu, kullanılma biçimi gibi mekânı oluşturan etmenler ve bunların alt başlıklarını oluşturan renk, malzeme, ışık gibi fiziksel ögeler doğru kurgulandığında mekân doğru algılanabilmektedir (Özsavaş, 2016, s.450).

Öneri konut planında esnek sistem ile geliştirilmiş salonda; modüler sistemde tasarlanan koltuk için açık renkler tercih edilmiştir. Böylece koltuk modüler olmanın yanında, açık renk tonlarına sahip olarak kapladığı yer de kullanıcı tarafından daha az olarak algılanmaktadır. Koltuk kırlentlerinde ise birbirinin tamamlayıcı tonu olan turuncu ve mavi renkleri kullanılarak, bu renklerin sırayla neşe ve huzur veren etkilerinden faydalanılmıştır (Şekil 34). Koltuk hareket eden parçaları sayesinde, istenildiğinde ayak uzatma pufu olarak veya pencere önünde oturma elemanı olarak kullanılabilmektedir.

Şekil 34: Öneri Konut Planı Salon Render Çalışması.

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Salonda birden fazla yerde ahşap doku kullanılmıştır. Böylece iç mekânda sıcak bir atmosfer yakalanmıştır. Seperatör üzerinde ve tv ünitesinin yanında kullanılan yeşil bitkiler ile mobilyalar arası geçiş sağlanmaktadır. Salonda kullanılan dikey şerit aynalar ile yükseklik algısının artmasıyla ferahlık kazandırılmış ve pencere

yükseklikliklerine de vurgu da bulunulmuştur. Ayrıca salonun genelinde açık renkler kullanılarak mekânın olduğundan daha geniş algılanması sağlanmıştır.

Orijinal kat planındaki pencere boyutlarının yetersizliği göz önünde bulundurulmuştur ve böylece pencere yükseklikleri genişletilmiştir. Işığın salona daha fazla ulaşması renklerin, mobilyaların ve mekânın daha iyi algılanabilmesini sağlamıştır. Aynı zamanda pencere yüksekliklerinin artması ile iç mekân kullanıcısı ile dış ortam arasındaki temas da arttırılmış ve gün içerisindeki dışarıya ait zaman ve manzara algısına katkıda bulunulmuştur.

Salonda ve mutfağı ayıran toplanabilir duvarda ahşap malzeme tercih edilmiştir. Duvarın mekâna hareketlilik katması düşünülmüş ve ahşap bölücü duvara dokusu da olan çizgisel formda bir desen uygulanmıştır. Bu duvar sayesinde mutfak ve salon istenildiği zaman birbirinden ayrılabilen mekânlara dönüşmektedir (Şekil 35).

Şekil 35: Öneri Konut Planı Toplanabilir Duvar Render Çalışması.

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Salon ve mutfak arasındaki toplanabilir duvar kalktığında yemek masasının büyütülerek kullanılması kullanıcılara büyük kolaylık sağlamaktadır (Şekil 36). Yemek masası istenildiği zaman mutfakta kullanılmak üzere küçültülerek farklı forma dönüşebilmektedir. Mutfakta olabildiğince açık renkler ve ahşap dokular kullanılmıştır. Mutfakta bulunan balkon pencere boyutları büyütülerek bu alana yeterli ışık alınması sağlanmıştır.

Şekil 36: Öneri Konut Planı Mutfak Render Çalışması.

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Öneri konut planında bulunan genç odası için toplanabilir yatak ve toplanabilir çalışma masası tasarlanmıştır. Gün içerisinde farklı faaliyetleri gerçekleştirebilmek için geniş alanlar bu sayede kullanıcılara kazandırılmıştır. Genç odasının metrekaresi küçük olduğu için daha soft ve sakinlik veren renkler tercih edilmiştir. Mobilyalarda beyaz renk kullanılmıştır. Bu sayede odanın olduğundan daha geniş algılanması amaçlanmıştır. Diğer odalarda olduğu gibi bu odanın da pencere yüksekliği büyütülmüştür ve mekâna daha fazla ışık girmesi sağlanmıştır (Şekil 37).

Şekil 37: Öneri Konut Planı Genç Yatak Odası Render Çalışması

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Ebeveyn yatak odasında kullanılan mobilyalarda açık renkler tercih edilerek mekânın geniş ve ferah algılanması sağlanmıştır. Yatak arkasında bulunan duvarda, soft renklerde çiçek desenli bir duvar kağıdı kullanılması oda içerisinde sıcak bir ortam oluşturmuştur. Yatak odasının boydan pencerelere sahip olması içeriye daha fazla gün ışığı girmesini sağlamaktadır (Şekil 38).

Şekil 38: Öneri Konut Planı Ebeveyn Yatak Odası Render Çalışması

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Yatak odasında kullanılan karyola ve çalışma masası toplanabilir özelliğe sahiptir. Kullanıcılar bu sayede yatak odalarını gün içerisinde çalışma alanına çevirebilmektedirler. Şekil 39'da çalışma masasının yatak odası içerisinde organizasyonu görülmektedir. Ayrıca toplanabilir yatak sayesinde oda da farklı faaliyetlerin gerçekleşmesi sağlanmıştır.

Şekil 39: Öneri Konut Planı Ebeveyn Yatak Odası Render Çalışması

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Diğer odalarda olduğu gibi yatak odasında bulunun pencereler tamamen açılabilir pencere sistemi olarak tasarlanmıştır. Şekil 40’ da pencerenin tamamen açılması ile balkonun oda ile bütünleştiği görülmektedir. Bu sayede dış mekan ile kurulan bağın artması ve içeriye daha fazla temiz hava girmesi sağlanmıştır.

Şekil 40: Öneri Konut Planı Ebeveyn Yatak Odası Render Çalışması

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır

Çalışma kapsamında incelenen tüm render çalışmaları, modern konut anlayışı ışığında; yapılan anket çalışması kapsamında tespit edilen ihtiyaç ve beklentiler göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır.

SONUÇ

COVID-19 salgınının oluşturduğu pandeminin etkilerinden kurtulmaya başladığımız bu günlerde; konutlarımızda geçirdiğimiz yoğun zaman dilimi, konutlardaki mekân algımız üzerinde çeşitli değişikliklere sebep olmuştur. Konut tasarımlarında farklı bir sürece girilmesi ve mekân organizasyonlarının yeniden gözden geçirilmesi sonucuna varılmıştır. Daha önce sadece barınma amacıyla tasarlanan konutlar zaman içerisinde yaşanan kültürel ve sosyal gelişmeler ile birlikte farklı değişimlere uğramış; sanayileşme ile birlikte bir tüketim ve yatırım aracı olarak kullanılmıştır. Son olarak geçirdiğimiz pandemi sürecinde ise konut; insanların barındığı, çalıştığı, eğitim gördüğü, spor yaptığı bir mekân olarak hayatımızda yerini almıştır. Tüm bu faaliyetler ve içinde bulunduğumuz sıkıntılı süreç ile konutlar yeniden algılanmıştır. Günümüz konut tasarımlarının, pandemi şartları ve pandeminin getirdiği zorunlu durumlar için beklenen fonksiyonlara cevap veremediği, yapılan araştırmalar sayesinde ortaya çıkmıştır. Bu tez çalışması da bu yönüyle literatürdeki bilgilere büyük oranda katkı sağlamıştır.

Modern konut anlayışına sahip bir sitede yapılan anket çalışması ile site sakinlerine pandemide yaşadıkları konut deneyimleri sorulmuştur. Elde edilen veriler detaylı olarak incelenmiş ve dairelerin aslında pandemi şartları için uygun olmadığı, bununda insan psikolojisi üzerinde kötü etkileri olduğu ortaya çıkmıştır. Modern mimaride; günümüz şartlarına uygun, güncel ihtiyaçları karşılayabilecek, dönüştürülebilir alanlara imkân sağlayan tasarımlara ihtiyaç olduğu anlaşılmıştır. Bu sonuca göre; pandemi şartları göz önünde bulundurularak bir mimari öneri planı çizilmiştir. Bu öneri plan, öncelikle standart konut projelerinde uygulanabilecek şekilde ele alınmıştır. Ardından, çağın teknolojik gelişmelerine de uygun şekilde esnek sistem tasarımı da öneri plana dahil edilerek farklı kullanım önerileri de geliştirilmiştir. Konut metrekarelerinin küçülmesi ve tasarımların daha kompakt bir form kazanması nedeniyle de esnek sistem tasarımlarının güncel projeler için anket sonuçlarında elde edilen kullanıcı ihtiyaçlarına cevap vereceği düşünülmüştür. Bu şekilde farklı önerilerle, çeşitli sosyo-ekonomik düzeylerdeki proje tipleri için kullanım önerileri sunulması amaçlanmıştır.

Aynı zamanda bu önerilerle, anket verileri çerçevesinde elde edilen, yetersiz ve kısıtlı alan kullanımları, sabit konut fonksiyonları dışındaki işlevsel ihtiyaçların gerçekleştirilememesi, bireysel mahremiyet problemlerinin çözüme kavuşturulması hedeflenmiştir.

Anket sonuçlarından elde edilen bir başka bulgu da kullanıcıların alan yetersizlikleri ve malzemelerin renk, doku, desen özelliklerinden duydukları konforsuzluklar olmuştur. Pandemi sonrasında yapılacak olan yeni konut tasarımlarında; modüler sistem gerekliliği, işlevsel mekân organizasyonları, malzeme seçimi, renk ve doku gibi iç mimari elemanların göz ardı edilmemesi gerektiği yapılan araştırma ile ortaya konulmuştur. Bunu örneklendirmek amacıyla çalışmanın sonunda, öneri konut planı render çalışmaları ile desteklenmiştir. Planda gösterilen mobilyalar ve iç mekân elemanları, renk, doku, ışık, malzeme açısından incelenmiştir. Mevcut 120 m^2 3+1 plan tipi için önerilen esnek sistem çalışmasında pencere boyutları değiştirilemez iken, öneri 120 m^2 3+1 plan tipinde pencere boyutları büyütülerek gün ışığı ve manzara faktörlerinden faydalanma miktarları arttırılmıştır. Bu faktörler de mekân ve malzeme algıları üzerinde oldukça etkilidir. Anket çalışması ile konutlarda tespit edilen eksikler ve kişileri rahatsız eden durumlar göz önünde bulundurularak render çalışmaları tamamlanmıştır.

Bu çalışma kapsamında yapılan araştırmaların, görüşmelerin, önerilerin incelenmesinin; modern konut mimarisi tasarım anlayışına katkı sağlaması, günümüz ihtiyaçlarına uygun konut tasarımları açısından farkındalık oluşturması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

Archibong, B., Annan, F. & Ekhator-Mobayode, U., (2020), The Epidemic Effect: On the Politics and Economic Burden of Infectious Disease. Columbia University, New York.

Dizdaroğlu, C. (2020). Covid-19, Barış ve Çatışma. İstanbul: Global Akademi.

Gök, E. K. (2021). Post Pandemik Mekân. 2. Uluslararası Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Sempozyumu 28-29 Mayıs 2021, 581-587.

TÜBİTAK (2021). Covid-19 ve Toplum: Salgının Sosyal, Ekonomik ve Beşeri Etkileri – Bulgular, Sonuçlar ve Öneriler. Ankara: TÜBİTAK Yayını.

Süreli Yayınlar:

Ahmadi, R. (2020). Koronavirüs Pandemisinin (Kovid-19) Toplumsal Etkileri. bilar: Bilim Armonisi Dergisi, 3(2), 65-72.

Aşkın, R., Bozkurt, Y. ve Zeybek, Z. (2020). Covid-19 Pandemisi: Psikolojik Etkileri ve Terapötik Müdahaleler. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı, 19(37), 304-318.

Ataman, K. vd. (2021). Covid-19 Küresel Salgınının Toplumsal Etkileri. Turk Hij Den Biyol Derg, 78(3): 235-248.

Atay, S. E. ve Gerçek, M. (2021). İş-Yaşam Çatışmasının Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi Sürecinde Yeniden Değerlendirilmesi: Kadın Akademisyenler Açısından Nitel Bir Araştırma. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24(45), 203-241.

Bekaroğlu, E. ve Yılmaz, T. (2020). Covid-19 ve Psikolojik Etkileri: Klinik Psikoloji Perspektifinden Bir Derleme. Nesnedergisi, 8(18), 573-584

Baki, S. ve Piyal, B. (2020). Covid-19 Pandemisi ve Benzeri Olağanüstü Durumlarda Sağlık Çalışanları Açısından İş-Aile Çatışması. Sağlık ve Toplum, (Covid-19 Özel Sayısı), 119-123.

Bilgin, R. ve Diğer, H. (2021). Küresel Salgın (Covid-19) Sürecinde Evde Yaşam Tatmini. Alternatif Politika, 13(2), 409-438.

Budak, F. ve Korkmaz, Ş. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecine Yönelik Genel Bir Değerlendirme: Türkiye Örneği. Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi, (1), 62-79.

Buluk, B. ve Eşitti, B. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Sürecinde Uzaktan Eğitimin Turizm Lisans Öğrencileri Tarafından Değerlendirilmesi. Journal of Awareness, 5(3), 285-298.

Cansever, İ. H. (2021). Covid-19 Sürecinde Türkiye'de Sağlık Politikaları. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 6(Özel Sayı), 86-104.

Cerrah, L. ve Dilmaç, M. (2022). Pandemi Sürecinde Bireylerin Hane Halkı Finansı, Psikolojik Durum ve Sosyal Hayat Değişimlerinin İbadet Hayatına Etkisi. Journal of Academic Value Studies, 8(1), 66-80.

Çakıroğlu, I., Pirtini, S. ve Çengel, Ö. (2020). Covıd-19 Sürecinde Ve Post-Pandemi Döneminde Yaşam Tarzı Açısından Tüketici Davranışlarının Değişen Eğilimi Üzerine Kavramsal Bir Çalışma. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19(37), 81-103.

Durmuş, E., & Asımgil, B. (2021). Esnek Mekân Anlayışı ile Mekânın Konfora Dönüşümünde Pandemi Hatırlatması. Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi , 10 (2), 1-1.

Ergün, N. ve Sakız, H. (2021). COVID-19 Sürecinde Önleyici Davranışlar ile Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(6), 1679-1697.

Ergöz–Karahan, E. (2009). Konut Talebinin Modellenmesi ve Konut Kariyeri Kavramı Housing Career Concept For Explaining Housing Demand. İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 8(15), 79-105.

Erman, O. ve Yılmaz, N. (2017). Mimari Tasarımda Konsept ve Bağlam İlişkisi Üzerine. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, (10), 96-115.

Ertemli, M. (2018). Mekân Tasarımında Sınır Öğelerinin Görselliğe Katkısı: Düşey Yüzeylerin Estetiği. Modular Journal, 1(1), 49-64.

Givli, G. ve Yılmaz, H. N. (2022). Pandeminin Kamusal Mekan Kullanımlarına Etkisi ve Güncel Mekânsal Oluşumlar. Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, 27, 135-144.

Güneş, B. (2021). COVID-19'da Sona Doğru: Kentsel Mekânda Değişim Sorunu. ART/icle: Sanat ve Tasarım Dergisi, 1(1), 109-138.

Gündüzlü, E. B. ve Sönmez, B. E. (2021). İç Mekân Tasarımında Özgünlük ve Konsept: Özgün ve Özgün Olmayan Mekânların Karşılaştırılması. STD, (2021 Haziran), 243-267.

Güven, A. (2021). Covid 19 Pandemi Sürecinin Birinci Yılında, Türkiye'de Akademisyenlerin İş Yaşam Kaliteleri Üzerine Bir Değerlendirme. Enderun Dergisi, 5(1), 1-21.

Karadaş, E. ve Ekinci, İ. (2021). Covid-19 Pandemisi Gölgesinde Sosyo-Mekânsal Eşitsizlikler ve Kent Planlama: Diyarbakır Örneği. idealkent, 12(34), 1582-1613.

Karataş, Z. (2020). Covid-19 Pandemisinin Toplumsal Etkileri, Değişim ve Güçlenme. Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi 4(1), 3-15.

Kayan, H. Z. ve Tekin, Ç. (2013). İç Mekânda İşitsel Konfor Ve Estetik. 3. Ulusal İç Mimarlık Sempozyumu / Mekân Tasarımında Endüstriyel Boyut, İstanbul, 210-221.

Pehlivan, H. (2021). COVID-19 Pandemisinin Derinleştirdiği Sosyo-Mekânsal Eşitsizlikler ve Kentsel Alanın Yeni Dinamikleri. Planlama, 31(3), 352–360.

Sakarya, K. ve Canbolat, T. (2021). Ana Fikrin Mekân Tasarımına Aktarılma Sürecinin İrdelenmesi. The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC, 11(2), 571-593.

Sarıman, G. ve Mutaf, E. (2020). Covid-19 Sürecinde Twitter Mesajlarının Duygu Analizi. Euroasia Journal of Mathematics, Engineering, Natural & Medical Sciences, 7(10), 137-148.

Savi-Çakar, F. Ve Uzun, K. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinin Ergenlerin ve Ebeveynlerinin Yaşamına Yansımaları: Ebeveyn Bakış Açısından Bir Değerlendirme. Pearson Journal of Social Sciences & Humanities, 6(12), 161-189.

Özdemir, İ. (1994), Mimari Mekânın Değerlendirilmesinde Mekân Örgütlenmesi Kavramı: Konutta Yaşama Mekanları, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Özsavaş, N. (2016). İç Mekân Tasarımında Renk Algısı. Art-e Sanat Dergisi , 9 (18), 449-460.

Tekçe, Ö. (2021). Pandemi Sürecinde Yeniden Anlam Kazanan Kamusal Mekân ve Toplumsal İlişkiler. idealkent, 12(2021-Özel Sayı), 46-70.

Toy, B., Gökmen, G. P. ve Büyüktopçu, E. (2022). Pandemi Sürecinde İkincil Konut Kalıcı Konut Haline Mi Geldi?. Tasarım Kuram, 18(35), 99-115.

Varol, G. ve Tokuç, B. (2020). Halk Sağlığı Boyutuyla Türkiye'de Covıd-19 Pandemisinin Değerlendirilmesi. Namık Kemal Tıp Dergisi, 8(3), 579-594.

Yüksel, F. C. G. (2022). Pandemi ile Değişen Konut İç Mekânını Yeniden Düşünmek. Online Journal of Art and Design, 10(2), 88-101.

Yüncü, V. ve Yılan, Y. (2020). Covid-19 Pandemisinin Sağlık Çalışanlarına Etkilerinin İncelenmesi: Bir Durum Analizi. Iğd Üniv Sos Bil Der, (Ekim-Kasım 2020), 373-401.

Tezler

Aydıntan, E. (2001). Yüzey kaplama malzemelerinin iç mekân algısına anlamsal boyutta etkisi üzerine deneysel bir çalışma. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.

Akyazıcı, B. (2019). Teknolojinin Konut Mekân Tasarımına Etkisi Ve Akıllı Evler; İstanbul Örneği. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çırak, B. Y. (2021). Pandemi Sürecinde Bireylerin Geleceğe Karşı Belirsizlik Algıları, Kaygı Düzeyleri Ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Ertem, M. E. (2020). İç Mekân Tasarımında Sürdürülebilirlik; Sürdürülebilir Yapı Analizi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Esin H.Konut. (2018). Tasarımında Bir Kalite Unsuru Olarak Esneklik Temelli Yaklaşımların Değerlendirilmesi. Doktora Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı.

Öztemel, E. (2019) İç mekân tasarımında işitsel algı ile mekân okuması (Yüksek Lisans tezi, Güzel Sanatlar Enstitüsü)

Karanisoğlu, A. (2019). Marka Kavramı ve İç Mekân Tasarım İlişkisi, Baskın, Yarı Baskın ve Geleneksel Yöntemlerin Kahve Dükkanları Üzerinden Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Elektronik Kaynaklar

https://mimyapi.net/basak-konutlari/ (Erişim tarihi: 1/05 / 2022)

https://www.dezeen.com/2020/04/13/woods-bagots-modular-ad-apt-apartments-working-from-home/ (Erişim tarihi: 10 /05 / 2022)

https://tr.pinterest.com/pin/239253798941805467/ / (Erişim tarihi: 10 /05 / 2022)

https://yapidergisi.com/cagdas-mimaride-esnek-mekânlarin-izinde/ (Erişim tarihi: 11 /05 / 2022)

EKLER

Ek-1 Pandemi ve Konut İşlevi Başlıklı Anket Çalışması

ANKET SORULARI

1) Hangi daire tipinde oturuyorsunuz? (3+1, 2+1,)

2) Kaç kişilik bir ailesiniz?

3) Pandemi sürecinde en uzun zaman dilimini hangi odada geçirdiniz?

4) Karantina sürecinde çalışıyor muydunuz?

5) Evden çalıştığınız sürede, evin hangi odasını çalışma alanı olarak kullandınız?

6) Çalışmanız için uygun konfor koşullarını sağlayabildiniz mi?

7) Pandemi sürecinde ortak alan olarak kullandığınız odaların metrekaresi sizin için yeterli oldu mu?

8) Pandemi sürecinde eviniz içerisinde istediğiniz bireysel mahremiyetinizi yaşayabildiniz mi?

9) Pandemi sürecinde eviniz içerisinde hobi veya ilgi alanınız olan aktiviteleri yapabildiniz mi?

10) Evinizde bulunan balkonları pandemi sürecinde nasıl değerlendirdiniz?

11) Karantinada kaldığınız süre boyunca evinizde ne gibi değişiklikler yaptınız?

12) Pandemi sürecinde evinizde sizi rahatsız eden olumsuzluklar oldu mu?

13) Pandemi sürecinde evinizin yeterli düzeyde ışık ve temiz hava aldığını düşünüyor musunuz?

14) Pandemi sürecinde sitenin oyun parkları, ortak alan ve yürüyüş yollarından faydalandınız mı?

15) Pandemide sitenizde bulunan yeşil alanlar ve yürüyüş yolları olmasaydı sizin için nasıl bir problem olurdu? Süreç sizi nasıl etkilerdi?

16) Pandemide sitenizde bulunan park alanları olmasaydı çocuklarınız için nasıl bir sonuç doğururdu?

17) Pandemide apartmanınızda gerekli izolasyonu sağlayabildiğinizi düşünüyor musunuz?

18) Evin iç mekân düzeni için farklı olmasını istediğiniz öneriniz nedir?